

คู่มือ

ธงไตรรงค์ ธำรงไทย

- ❖ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับธงชาติไทย
  - ❖ การใช้
  - ❖ การชัก
  - ❖ การประดับ
  - ❖ การแสดง
  - ❖ การเคารพ

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

คู่มือ
ธงไตรรงค์ อารงไทย

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

คู่มือ องค์กรรงค์ อารังไทย
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
พิมพ์ครั้งที่ ๒ พุทธศักราช ๒๕๕๔
จำนวน ๒๕,๐๐๐ เล่ม

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ.
คู่มือ องค์กรรงค์ อารังไทย.--กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๓. ๑๑๒ หน้า

๑. งบ. ๒. ชาติไทย I. ชื่อเรื่อง

929.92

ISBN 978-616-235-058-0

พิมพ์เผยแพร่ ห้ามจำหน่าย

พิมพ์ที่ หจก. อรุณการพิมพ์

๙๙/๒ ซอยพระศุภี ถนนดินสอ แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๐ ๒๒๘๒ ๖๐๓๓-๔ โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๒๑๘๗-๘

E-mail : aroonprinting@yahoo.com, <http://www.aroonprinting.com>

พระราชดำรัส

“...ความเมตตาปรองดองและความมุ่งมั่นเจริญ
ต่อกันนั้น ยังมีอยู่ในจิตใจคนไทย. ถ้าเราทั้งหลาย
พยายามนึกถึงประโยชน์และความสุขความเจริญของ
ส่วนรวมให้มาก พยายามหันหน้าเข้าหากันและมองกัน
ในทางดีอยู่เสมออีกก็จะเข้าใจกัน และร่วมมือร่วมงานกัน
ได้เป็นอันดี...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ในโอกาสขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๓๑
วันพฤหัสบดี ที่ ๓๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐

คำปรารภ

องชาติและเพลงชาติไทย เป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทย อันบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งประชาชนชาวไทยมีความภาคภูมิใจในเอกราช อธิปไตยของชาติไทยมาอย่างยาวนาน องชาติจึงมีความหมายเชิงสัญลักษณ์อันศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนไทยทุกคนต้องให้ความเคารพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องชาติและเพลงชาติไทยนั้นมีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และศูนย์รวมพลังความรักชาติของคนไทยทั้งมวล

การที่สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้จัดพิมพ์หนังสือคู่มือ องไตรรงค์ อารังไทย ขึ้นเป็นครั้งที่ ๒ แสดงให้เห็นว่า หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนทั่วไปได้ให้ความสนใจในแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับองชาติและเพลงชาติไทยอย่างกว้างขวาง ทำให้หนังสือที่จัดพิมพ์ครั้งแรกไม่พอเพียงในการเผยแพร่ จึงได้มีการจัดพิมพ์ขึ้นอีกครั้ง ซึ่งการจัดพิมพ์ครั้งนี้คณะผู้จัดทำได้มีการปรับปรุงและเพิ่มเติมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หนังสือดังกล่าวมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในนามของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนในการจัดทำหนังสือคู่มือ องไตรรงค์ อารังไทย ครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงาน องค์กร และประชาชนทุกหมู่เหล่า ตลอดจนเยาวชนของชาติที่จะได้นำไปศึกษาเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป

(นายจตุรงค์ ปัญญาติลก)
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

คำนำ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ มีหน้าที่เสริมสร้างความมั่นคงแก่สถาบันหลักที่สำคัญซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติ อันได้แก่ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ด้วยการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของชาติแก่ประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศทั้งในและนอกประเทศได้อย่างถูกต้อง

เมื่อปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติได้ดำเนินโครงการ ธงไตรรงค์ อารังไทย โดยโครงการดังกล่าวได้มีการจัดพิมพ์หนังสือคู่มือ ธงไตรรงค์ อารังไทย ขึ้น จำนวน ๕๐,๐๐๐ เล่ม เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับธงชาติและเพลงชาติไทยในเรื่องของการใช้ การชัก การแสดง การประดับ และการเคารพธงชาติ รวมถึงการร้องเพลงชาติอย่างถูกต้องให้แก่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา และประชาชนทั่วไป ซึ่งได้รับความสนใจและนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางทำให้หนังสือไม่พอเพียงในการเผยแพร่ ดังนั้น เพื่อให้หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนทั่วไปได้ทราบและเข้าใจถึงแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับธงชาติและเพลงชาติไทยโดยทั่วถึง สำนักงานฯ จึงได้จัดพิมพ์หนังสือคู่มือ ธงไตรรงค์ อารังไทย ครั้งที่ ๒ ขึ้น จำนวน ๒๕,๐๐๐ เล่ม โดยการจัดพิมพ์ครั้งนี้ได้มีการปรับปรุงและเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อความเข้าใจและง่ายต่อการนำไปใช้ประโยชน์

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือคู่มือ ธงไตรรงค์ อารังไทย ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไปสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

(นายจาตุร อภิชาติบุตร)

รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

ภาค ๑ :	ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของธงชาติไทย	๑
	● ความหมายและความสำคัญของธงชาติ	๑
	● ธงที่มีความหมายถึงประเทศไทยและชาติไทย	๒
	● ความหมายของสีธงชาติไทย	๓
	● วิวัฒนาการธงชาติไทย	๓
ภาค ๒ :	แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับธงชาติ	๘
	● การใช้ธงชาติ	๘
	- ลักษณะธงชาติที่นำมาใช้	๘
	- ขนาดเสาธงและพื้นของธงชาติ	๙
	- การใช้ธงชาติกับผู้เสียชีวิต	๑๐
	- การใช้ธงชาติคลุมศพ	๑๑
	- การใช้ธงชาติคลุมหีบศพ หรืออัฐิ	๑๑
	- วิธีการใช้ธงชาติคลุมศพหรือหีบศพ	๑๒
	● การชักธงชาติ	๑๓
	- ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการชักธงชาติ	๑๓
	- การชักธงชาติ	๑๔
	- การชักธงชาติในราชอาณาจักร	๑๕
	- กำหนดวันและระยะเวลาการชักธงชาติ	๑๗
	- การลดธงชาติครึ่งเสา	๑๘
	- การกำหนดเวลาการชักธงชาติขึ้นและลง	๑๙
	- การชักธงชาตินอกราชอาณาจักร	๑๙
	● การแสดงธงชาติ	๒๐
	- ความหมายการแสดงธงชาติ	๒๐
	- การแสดงธงชาติที่สินค้า	๒๐

● การประดับธงชาติ	๒๑
- ความหมายการประดับธงชาติ	๒๑
- การประดับธงชาติคู่หรือร่วมกับธงอื่น	๒๑
- การประดับธงชาติร่วมกับพระพุทธรูปและพระบรมรูป	๒๒
- การประดับธงชาติคู่หรือร่วมกับธงของต่างประเทศ	๒๒
● การทำความเคารพ	๒๔
● การดูแลรักษาธงชาติ	๒๕
● การกระทำอันเป็นการเหยียดหยามหรือไม่สมควรต่อธงชาติ	๒๕
● บทกำหนดโทษ	๒๖
● เพลงชาติ	๒๗
- ประวัติทำนองเพลงชาติ	๒๗
- ประวัติเนื้อร้องเพลงชาติ	๒๘
- เนื้อร้อง การออกเสียง และความหมาย	๓๓
- การเคารพธงชาติและเพลงชาติ	๓๕
ภาค ๓ : บทสรุปและความรู้เกี่ยวกับเรื่อง “ธงชาติไทย”	๓๗
ภาคผนวก : กฎหมายและระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้ การชัก การแสดง การประดับธงชาติ และการร้องเพลงชาติ	๕๓
เกร็ดความรู้ : การประดับธงพระอิสริยยศ	๙๔
การพับธงชาติ	๙๗
การทำลายธงชาติเก่าที่ชำรุดเสื่อมสภาพ	๙๙
สัญลักษณ์ประจำชาติไทย	๑๐๐
หนังสืออ้างอิง	๑๐๒

ภาค ๑

ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของธงชาติไทย

ประเทศไทยหรือที่เรียกกันว่า “ชาติ” หมายถึงแผ่นดิน อาณาเขต และประชากรที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินนั้น อันเป็นศูนย์รวมแห่งความรัก ความสามัคคี ความเสียสละ ความกล้าหาญ และการมีผลประโยชน์ร่วมกัน อันมีเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมประจำชาติเป็นของตัวเอง

ความหมายและความสำคัญของธงชาติ

ธงชาติเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นชาติของประเทศหรือชาติต่าง ๆ ที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ซึ่งแต่ละประเทศธงชาติจะมีสีที่แตกต่างกันและคล้ายกันบ้าง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน นิยามคำว่า ธงชาติ ไว้ว่า ธงชาติ น. ธงที่มีความหมายถึงประเทศและชาติใดชาติหนึ่ง)

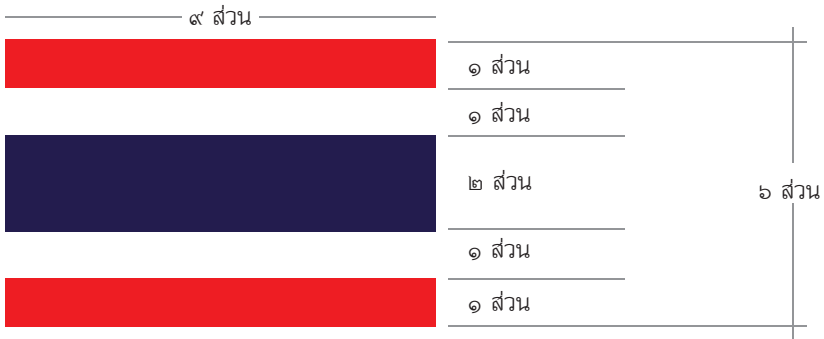
ธงไตรรงค์ อารงไทย

ธงชาติไทยหรือธงไตรรงค์เป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทยหรือชาติไทยที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ และศักดิ์ศรีในความเป็นไทย ซึ่งมีความหมายแสดงความเป็นเอกราชอธิปไตยของชาติ รวมทั้งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ธงชาติจึงมีความศักดิ์สิทธิ์ต้องได้รับความเคารพอย่างสูง และยังมีคุณค่าทางจิตใจที่แสดงถึงความรักชาติ ความรู้สึกที่มีร่วมกันของคนในชาติ นอกจากนั้น ยังเป็นเสมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่อาจลบหลู่และสามารถเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชาติ เพื่อจะได้ดำรงไว้ซึ่งความเป็นปึกแผ่นของประเทศไทยให้ยั่งยืนตลอดไปชั่วกาลนาน

ธงที่มีความหมายถึงประเทศไทยและชาติไทย

๑. ธงชาติไทย มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๖ ส่วน ยาว ๙ ส่วน ด้านกว้างแบ่งเป็น ๕ แถบตลอดความยาวของผืนธง ตรงกลางเป็นแถบสีน้ำเงินแก่กว้าง ๒ ส่วน ต่อจากแถบมีสีน้ำเงินแก่ออกไปทั้งสองข้างเป็นแถบสีขาวกว้างข้างละ ๑ ส่วน ต่อจากแถบสีขาวออกไปทั้งสองข้างเป็นแถบสีแดงกว้างข้างละ ๑ ส่วน ธงชาตินี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ธงไตรรงค์”

๒. ธงราชนาวี มีลักษณะอย่างเดียวกับธงชาติ แต่ตรงกลางของผืนธงมีดวงกลมสีแดงขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางยาว ๔ ใน ๖ ส่วนของความกว้างของผืนธง โดยให้ขอบของดวงกลมจดขอบแถบสีแดงของผืนธง ภายในวงกลมมีช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่นหันหน้าเข้าหาเสาธงหรือคันทอง

ความหมายของสีธงชาติไทย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงพระราชวินิจฉัยให้ความหมายของสีธงชาติไว้ ดังนี้

สีแดง	หมายถึง	ชาติ คือประชาชน
สีขาว	หมายถึง	ศาสนา
สีน้ำเงิน	หมายถึง	พระมหากษัตริย์

วิวัฒนาการธงชาติไทย

๑. ประเทศไทยใช้ธงสีแดงเป็นธงชาติมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่จะมีกำเนิดและใช้มาอย่างไรไม่มีใครทราบแน่นอน สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาอดิศัยราชานุภาพทรงบันทึกไว้ที่เชิงอรุณแห่งหนึ่งของหนังสือพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๒ ว่า “ธงสำหรับชาติไทยที่ใช้ในเรือ แต่ก่อนจะใช้ธงอย่างไร ข้าพเจ้าได้ตรวจค้นในหนังสือที่ฝรั่งแต่งไม่พบ มาพบในหนังสือจดหมายเหตุทูตไทยที่ลังกาทวีป เมื่อคราวพระอุปราสีออกไปให้อุปสมบทแก่ชาวสิงหล ในแผ่นดินสมเด็จพระบรมโกศ ว่าใช้ธงพื้นแดงสีแดง จึงเห็นว่าจะใช้ธงสีแดงเป็นธงชาติมาแต่โบราณ”

๒. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงพระราชดำริว่าเรือหลวงกับเรือราษฎรใช้ธงสีแดงเหมือนกัน จึงให้เพิ่มรูปจักรสีขาว อันเป็นเครื่องหมายแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ลงบนธงสีแดงสำหรับสำหรับปักเรือหลวง

๓. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เพิ่มรูปช้างสีขาวในรูปวงจักรสีขาว กลางธงสีแดงสำหรับเรือหลวง เนื่องจากประเทศไทยได้ช้างเผือก ๓ เชือกมาประดับพระบารมี

๔. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงพระราชดำริว่าธงสีแดงที่ราษฎรใช้เป็นธงประจำเรือสินค้านั้นเหมือนกับธงชาติอื่น จึงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ใช้ธงสีแดงมีรูปช้างสีขาวอยู่ตรงกลางเป็นธงสำหรับเรือสินค้าของราษฎรทั่วไป ส่วนธงเรือหลวงเปลี่ยนเป็นธงสีขาบ มีรูปช้างสีขาวอยู่ตรงกลาง ดังนั้น ธงสีแดงซึ่งมีรูปช้างเผือกสีขาวอยู่ตรงกลาง จึงเป็นธงของชาติไทยมาจนถึงรัชกาลที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

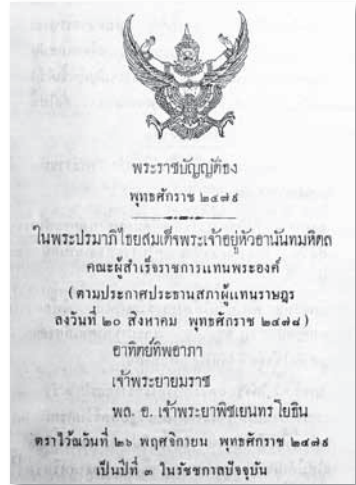
๕. ต่อมาถึงพุทธศักราช ๒๔๕๙ ได้มีประกาศเพิ่มเติมและแก้ไขพระราชบัญญัติธงรัตนโกสินทรศก ๑๒๙ กำหนดให้ธงชาติมีพื้นธงสีแดง มีรูปช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่นหันหน้าหาเสาธงหรือคันทองสำหรับเป็นธงราชการ

๖. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตราพระราชบัญญัติธงขึ้นใหม่ในพุทธศักราช ๒๔๖๐ เนื่องจากในสมัยนั้นไทยเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑ กับประเทศสัมพันธมิตร ซึ่งส่วนใหญ่ของจะมีสามสี ธงชาติไทยในสมัยนั้นจึงเป็นรูปสี่เหลี่ยมรี ขนาดกว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน มีแถบสีน้ำเงินแกว่ง ๑ ส่วน ซึ่งแบ่ง ๓ ของขนาดกว้างแห่งธงอยู่กลาง มีแถบขาวกว้าง ๑ ส่วน ซึ่งแบ่ง ๖ ของขนาดกว้างแห่งธงข้างละแถบ แล้วมีแถบสีแดงกว้างเท่าแถบขาวประกอขขึ้นนอกอีกข้างละแถบ และเรียกธงนี้ว่า “ธงไตรรงค์” และพระองค์ทรงได้กำหนดความหมายของสีธงชาติไว้ว่า สีแดง หมายถึง ชาติ คือประชาชน สีขาว หมายถึง ศาสนา และสีน้ำเงิน หมายถึงพระมหากษัตริย์

๗. ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๔๗๙ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตราพระราชบัญญัติธงขึ้นใหม่ โดยอธิบายลักษณะธงชาติว่า ธงชาติรูปสี่เหลี่ยม มีขนาดกว้าง ๖ ส่วน ยาว ๙ ส่วน ด้านกว้าง ๒ ใน ๖ ส่วน ตรงกลางเป็น สีขาวต่อจากสีขาวออกไปทั้งสองข้าง ข้างละ ๑ ใน ๖ ส่วน เป็นสีขาว ต่อจากสีขาวออกไป ทั้งสองข้างเป็นแถบสีแดง

๘. ปัจจุบันลักษณะของธงชาติไทยปรากฏตามความในหมวด ๑ มาตรา ๕(๑) แห่งพระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๕๒๒ กำหนดไว้ว่าธงชาติ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง ๖ ส่วน ยาว ๙ ส่วน ด้านกว้างแบ่งเป็น ๕ แถบ ตลอดความยาวของผืนธง ตรงกลางเป็นสีน้ำเงินแก่ กว้าง ๒ ส่วน ต่อจากแถบสีน้ำเงินแก่ออกไปทั้งสองข้างเป็นแถบสีขาว กว้างข้างละ ๑ ส่วน ต่อจากแถบสีขาวออกไปทั้งสองข้าง เป็นแถบสีแดงกว้างข้างละ ๑ ส่วน

จากวิวัฒนาการธงชาติไทยมาเป็นลำดับ ธงชาติจึงมีความศักดิ์สิทธิ์ และต้องได้รับความเคารพอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยการให้ความสำคัญแก่ธงไตรรงค์ โดยการออกกฎระเบียบข้อปฏิบัติต่าง ๆ ให้มีแนวทางปฏิบัติอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น การใช้ การชัก การประดับ การแสดง และการเคารพธงชาติ ตลอดจนมีบทกำหนดโทษ เป็นต้น ซึ่งจะได้กล่าวถึงในบทต่อ ๆ ไป

ภาค ๒

แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับธงชาติ

การใช้ธงชาติไทย

ธงชาติ เป็นธงที่แสดงความหมายถึงประเทศไทยหรือชาติไทยให้ปฏิบัติต่อธงดังกล่าวด้วยความเคารพ ไม่ดูถูกเหยียดหยาม หรือทำให้เกิดความเสื่อมเสียซึ่งเกียรติภูมิของประเทศไทยหรือชาติไทย

การใช้ธง หมายความว่า การนำธงที่อยู่ในสภาพพร้อมแล้วทำให้ปรากฏหรือให้เห็นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดประโยชน์หรือใช้ในโอกาสใดโอกาสหนึ่งตามกำหนดไว้ในระเบียบ

ลักษณะธงชาติที่นำมาใช้

ธงชาติที่จะนำมาใช้ ชัก หรือแสดงนั้นจะต้องมีสภาพดี เรียบร้อย ไม่ขาด ไม่เป็นรู หรือฉีกเพี้ยน และสีไม่ซีดจนเกินควร

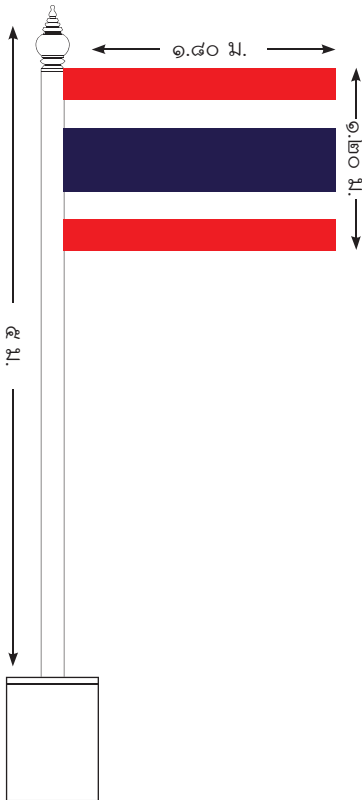
ธงชาติที่มีสภาพสมบูรณ์
เหมาะสมในการนำมาใช้และชัก

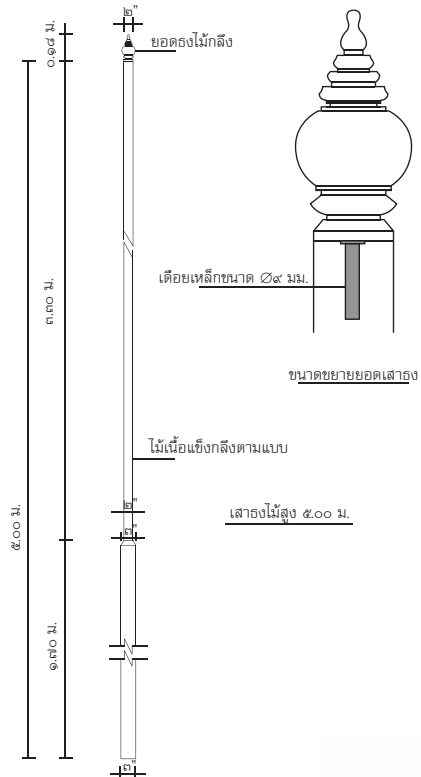
ธงชาติที่มีสภาพไม่สมบูรณ์
ไม่เหมาะสมในการนำมาใช้และชัก

ขนาดเสาธงและพื้นของธงชาติ

เสาธงชาติจะมีขนาดสูง ต่ำ ใหญ่ หรือเล็กเพียงใด ควรจะอยู่ ณ ที่ใด และจะใช้พื้นธงขนาดเท่าใด นั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมหรือผู้ปกครองสถานที่ หรือเอกชนผู้ครอบครองอาคารสถานที่ หรืออาคารนั้น ที่จะพึงพิจารณาให้เหมาะสมเป็นสง่างามแก่อาคารสถานที่นั้น ๆ ตัวอย่างเช่น เสาธง มีความสูงขนาด ๕ เมตร พื้นธงชาติที่ใช้ควรเป็นขนาดประมาณ ๑.๒๐ x ๑.๘๐ เมตร เสาธงสูง ๑๐ เมตร พื้นธงชาติที่ใช้ควรเป็นขนาดประมาณ ๒.๐๐ x ๓.๐๐ เมตร สำหรับพื้นธงชาติที่ใช้กันโดยทั่วไปจะมีขนาดประมาณ ๑.๒๐ x ๑.๘๐ เมตร เป็นต้น

ตัวอย่างเสาธงไม้สูง ๕ ม.

การใช้ธงชาติกับผู้เสียชีวิต

การใช้ธงชาติประกอบเกียรติยศศพหรืออัฐิ ให้ใช้กับบุคคลดังต่อไปนี้

- (๑) ประธานองคมนตรี
- (๒) ประธานรัฐสภา
- (๓) นายกรัฐมนตรี
- (๔) ประธานศาลฎีกา
- (๕) ผู้ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตนราชวราภรณ์
- (๖) ผู้เสียสละเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่สู้รบหรือต่อสู้หรือช่วยเหลือการสู้รบหรือต่อสู้ หรือเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือช่วยเหลือราชการในการปกป้องอธิปไตยหรือรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ หรือปราบปรามการกระทำผิดต่อความมั่นคงของรัฐ หรือปราบปรามการกระทำผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- (๗) ผู้เสียชีวิตเนื่องจากได้แสดงความกล้าหาญช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ให้เป็นประโยชน์อย่างสำคัญแก่ราชการ โดยไม่เกรงภัยอันจะเกิดแก่ชีวิตตน
- (๘) บุคคลนอกจากที่กล่าว (๑) - (๗) และเป็นผู้ที่ทางราชการเห็นสมควร

การใช้ธงชาติประกอบเกียรติยศศพหรืออัฐิกับบุคคลดังกล่าว

๑. บุคคลตาม (๑) - (๔) ต้องเป็นผู้เสียชีวิตในขณะดำรงตำแหน่ง
๒. บุคคลตาม (๖) และ (๗) ในกรุงเทพมหานครให้เสนอขอความเห็นชอบจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัดอื่น ๆ ให้เสนอความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอท้องที่ หรือผู้บังคับบัญชาการทหารระดับกองทัพบกหรือเทียบเท่าขึ้นไป แล้วแต่กรณี
๓. บุคคลตาม (๘) ให้หัวหน้าส่วนราชการตามข้อ ๒ เป็นผู้เสนอขอความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย

การใช้ธงชาติคลุมศพ

การใช้ธงชาติคลุมศพ ให้ใช้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) ในพิธีรับพระราชทานน้ำอาบศพหรือพิธีรดน้ำศพ
- (๒) ในพิธีปลงศพตามประเพณีของทหารเรือ
- (๓) ในระหว่างการเคลื่อนย้ายศพเพื่อประกอบพิธีทางศาสนา

การใช้ธงชาติคลุมหีบศพ หรืออัฐิ ให้ใช้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เมื่อเชิญหรือเคลื่อนย้ายศพหรืออัฐิ เพื่อประกอบพิธีรับพระราชทานน้ำอาบศพหรือรดน้ำศพ หรือบำเพ็ญกุศลตามพิธีทางศาสนา
- (๒) ในระหว่างการประกอบพิธีทางศาสนา
- (๓) ในระหว่างการตั้งศพเพื่อรับพระราชทานเพลิงศพ ประกอบการฌาปนกิจ หรือเคลื่อนย้ายศพไปประกอบพิธีฝัง

การคลุมหีบศพตามรูปแบบประกาศกระทรวงกลาโหม
(กรณีเสียชีวิตขณะปฏิบัติหน้าที่)

การใช้ธงชาติคลุมศพหรือหีบศพ

(๑) ปกติให้ใช้คลุมตามความยาวของธง โดยให้ด้านต้นของผืนธงอยู่ทางส่วนศีรษะของศพ และจะต้องปฏิบัติไม่ให้เป็นการเสื่อมเสียเกียรติแก่ธงชาติ

(๒) ห้ามมิให้วางสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงบนธงชาติที่คลุมศพหรือหีบศพ

(๓) เมื่อจะรับพระราชทานน้ำอาบศพ บรรจุหรือฝังศพ ประชุมเพลิงศพตอนเผาจริง ให้เชิญธงชาติที่คลุมศพหรือหีบศพพับเก็บให้เรียบร้อย โดยมีให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของธงชาติสัมผัสพื้น

สำหรับผู้ได้รับพระราชทานโกศหรือหีบหลวงประกอบเกียรติยศศพอยู่แล้ว ถ้ามีสิทธิที่จะใช้ธงชาติคลุมศพด้วย ให้กระทำโดยวิธีเชิญธงชาติในสภาพที่พับเรียบร้อยใส่พานตั้งไว้เป็นเกียรติยศที่ใส่หน้าที่ตั้งศพ เช่นเดียวกับการตั้งเครื่องยศและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าเครื่องยศและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ โดยห้ามใช้ธงชาติหรือแถบสีธงชาติคลุมทับหรือตกแต่งโกศหรือหีบศพที่พระราชทานประกอบเกียรติยศศพ

การชกธงชาติ

การชกธง หมายถึง การเชิญธงขึ้นสู่ยอดเสา หรือการเชิญธงลงจากยอดเสา ตามกำหนดเวลาหรือตามโอกาสที่ระบุไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการใช้ การชก หรือการแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๒๙

ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการชกธงชาติ

ธงชาติ เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นประเทศหรือชาติ ดังนั้น จึงสมควรปฏิบัติ ต่อธงชาติด้วยความเคารพ เพื่อสร้างความรู้สึกรักและภาคภูมิใจในความเป็นชาติ ของคนไทยทุกคน อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ธงชาติให้เป็นที่ปรากฏชินตาแก่ผู้พบเห็น คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๖ ได้กำหนดให้ถือเป็นหลักการว่าสถานที่ ราชการ สถาบันการศึกษา สถานศึกษา ที่ทำการรัฐวิสาหกิจ และองค์การอื่น ๆ ของรัฐ นอกจากจะมีการชกธงชาติขึ้นและลงตามเวลาที่ทางราชการกำหนดแล้ว ยังให้หน่วยงาน ประดับธงชาติ ณ สถานที่อันสมควรในบริเวณที่ทำการทุกวันและตลอดเวลาเป็นการ ถาวรและสม่ำเสมอด้วย สำหรับภาคเอกชนและบ้านเรือนประชาชนโดยทั่วไปก็ให้อนุโลม ดำเนินการไปในทางเดียวกัน

การชักธงชาติ

การชักธงชาติให้ปฏิบัติดังนี้

๑. ผู้มีหน้าที่ชักธงชาติ ต้องแต่งกายเรียบร้อย
  ๒. เมื่อใกล้กำหนดเวลาชักธงขึ้น ให้เตรียมธงชาติผูกติดกับสายเชือกทางด้านขวาของผู้ชักธงให้เรียบร้อย
  ๓. เมื่อถึงกำหนดเวลา ให้คล้องขาติออกเต็มผืน แล้วดึงเชือกให้ธงชาติขึ้นช้า ๆ ด้วยความสม่ำเสมอ จนถึงสุดยอดเสาธง แล้วจึงผูกเชือกไว้ให้ตึง ไม่ให้ธงลดต่ำลงมาจากเดิม
  ๔. เมื่อชักธงลงให้ดึงเชือกให้ธงชาติลงช้า ๆ ด้วยความสม่ำเสมอ และสายเชือกตึงจนถึงระดับเดิมก่อนชักขึ้น
  ๕. ในกรณีที่มีการบรรเลงเพลงชาติหรือมีสัญญาณในการชักธงขึ้นและลง จะต้องชักธงชาติขึ้นและลงให้ถึงจุดที่สุด พร้อมกับจบเพลงหรือสัญญาณนั้น ๆ
- อนึ่ง กรณีที่ทางราชการประกาศให้ลดธงชาติครึ่งเสาให้ปฏิบัติในการชักธงขึ้นเช่นเดียวกับข้อ ๑, ๒ และ ๓ เมื่อธงถึงยอดเสาแล้วจึงลดลงให้อยู่ในระดับความสูงประมาณสองในสามส่วนของความสูงของเสาธงนั้น และเมื่อจะชักธงลงให้ชักธงขึ้นจนถึงยอดเสาก่อนแล้วจึงชักธงลงตามข้อ ๔ และ ๕

การชกธงชาติในราชอาณาจักร

การชกธงชาติในเวลาปกติ ณ อาคารสถานที่และที่ยานพาหนะให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. อาคารสถานที่และยานพาหนะของราชการฝ่ายทหาร ให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของทหาร

๒. อาคารสถานที่ราชการฝ่ายพลเรือน ให้ชกธงทุกหน่วยงาน กรณีที่มีสถานที่ราชการหลายหน่วยงานในบริเวณเดียวกัน จะสมควรชกธง ณ ที่ใด ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าหน่วยงานผู้ปกครองอาคารสถานที่นั้นๆ จะตกลงกัน

๓. อาคารสถานที่ราชการฝ่ายพลเรือนที่ตั้งอยู่ในเขตพระราชฐาน การชกธงโดยการจัดตั้งเสาธงต่างหากจากตัวอาคารให้ได้รับความเห็นชอบจากเลขาธิการพระราชวัง

๔. สถานศึกษาในสังกัดหรือในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการทุกประเภท ให้ปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการกำหนด แล้วแต่กรณี

๕. เรือเดินทะเล ให้ปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีของชาวเรือ

๖. เรือเดินในลำน้ำ ถ้าจะชกธงให้ชกไว้ที่ท้ายเรือ

๗. ที่สาธารณสถานและอาคารสถานที่ของเอกชน ถ้าจะชกธงให้ปฏิบัติตามระเบียบโดยอนุโลม

อนึ่ง ยานพาหนะอื่นนอกจากที่ระบุไว้ข้างต้น โดยปกติไม่ควรชกธง

กำหนดวันและระยะเวลาการชกแห่งชาติ

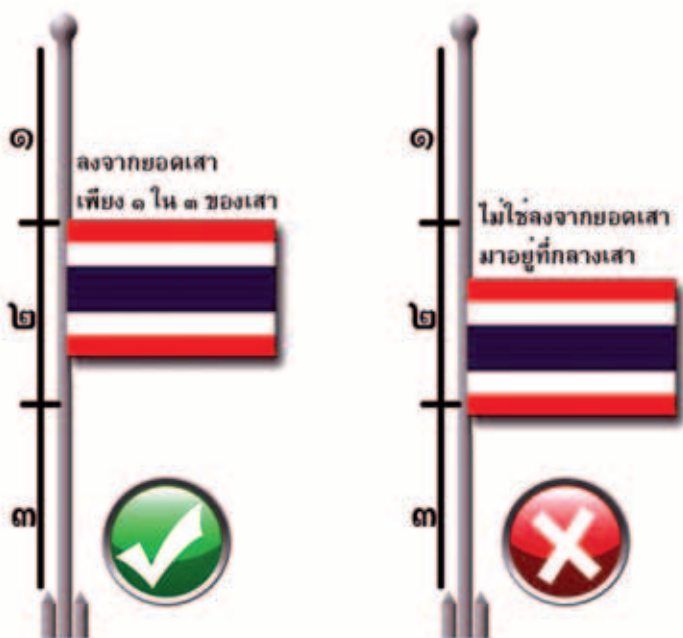
ในโอกาสและวันพิธีสำคัญให้ชกและระดับธงชาติ ณ อาคารสถานที่ ยานพาหนะ และที่สาธารณสถาน ตามกำหนดวันและระยะเวลา ดังต่อไปนี้

(๑) วันขึ้นปีใหม่ วันที่ ๑ มกราคม	๑ วัน
(๒) วันมาฆบูชา	๑ วัน
(๓) วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ วันที่ ๖ เมษายน	๑ วัน
(๔) วันสงกรานต์ วันที่ ๑๓ เมษายน	๑ วัน
(๕) วันฉัตรมงคล วันที่ ๕ พฤษภาคม	๑ วัน
(๖) วันพืชมงคล	๑ วัน
(๗) วันวิสาขบูชา	๑ วัน
(๘) วันอาสาฬหบูชา	๑ วัน
(๙) วันเข้าพรรษา	๑ วัน
(๑๐) วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระบรมราชินีนาถ วันที่ ๑๒ สิงหาคม	๑ วัน
(๑๑) วันสหประชาชาติ วันที่ ๒๔ ตุลาคม	๑ วัน
(๑๒) วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันที่ ๕ ๖ และ ๗ ธันวาคม	๓ วัน
(๑๓) วันรัฐธรรมนูญ วันที่ ๑๐ ธันวาคม	๑ วัน

การชกและระดับธงชาติในโอกาสหรือวันพิธีสำคัญอื่น ๆ ให้เป็นไปตามที่ทางราชการจะประกาศให้ทราบเป็นครั้งคราว

ส่วนการชกและระดับธงชาติในงานพิธีสำคัญอื่น ๆ ตามประเพณีนิยม ให้ปฏิบัติต่อองด้วยความเคารพ

การลดธงชาติครึ่งเสา

การลดธงชาติครึ่งเสากรณีใดเป็นเวลาเท่าใด ให้กระทรวงการต่างประเทศ สำนักพระราชวัง หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี แจ้งไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอนายกรัฐมนตรีสั่งการ และให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งให้กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบและปฏิบัติ

การลดธงชาติครึ่งเสาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีได้กำหนดให้ลดลงจากยอดเสาเพียง ๑ ใน ๓ ของความสูงเสา หรืออีกนัยหนึ่ง ธงจะอยู่ที่ความสูง ๒ ใน ๓ ส่วน ของความสูงเสาธง

การกำหนดเวลาการชกธงชาติขึ้นและลง

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี กำหนดให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐประดับธงชาติไว้ในสถานที่อันควรในบริเวณที่ทำการทุกวันและตลอดเวลา

นอกเหนือจากกรณีดังกล่าวข้างต้นหากต้องการให้มีการชกธงชาติขึ้นและลง ณ อาคารสถานที่หรือบริเวณใด โดยปกติให้เป็นไปตามกำหนดเวลา ดังนี้

๑. ชกขึ้นเวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา
๒. ชกลงเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา

สำหรับอาคารสถานที่และยานพาหนะฝ่ายทหาร ให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของทหาร ส่วนเรือเดินทะเลให้ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเรือ

การชกธงชาตินอกราชอาณาจักร

การชกธงชาติ ณ อาคารสถานที่และยานพาหนะของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รวมตลอดถึงสถานที่อยู่ ที่พักอาศัยของหัวหน้าคณะผู้แทนทางการทูต หรือหัวหน้าสถาน ที่ทำการกงสุล ให้ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้เช่นเดียวกับการชกธงชาติในราชอาณาจักร โดยอนุโลม โดยให้หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบคำนึงถึงขนบธรรมเนียมระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ ความตกลงกับรัฐบาลไทย และขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ประกอบด้วย

๑. การชกธงชาติบนเรือของรัฐบาลที่เดินทางไปต่างประเทศชั่วคราวให้ปฏิบัติตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม
๒. สำหรับเรือของทางราชการฝ่ายทหารให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของทหาร

การแสดงธงชาติ

การแสดงธง หมายความว่า การที่บุคคลหรือคณะบุคคลได้ทำหรือสร้างให้ปรากฏเป็นรูปร่างไม่ว่าจะเป็นวัตถุ รูป ภาพ หรือสสารที่มีลักษณะเป็นสีที่มีความหมายถึงธงชาติหรือแถบสีของธงชาติ

อนึ่ง การแสดงธงชาติหมายถึง การทำ หรือสร้างรูปร่างไม่ว่าจะเป็นลักษณะใดอย่างไร ให้ปรากฏเห็นเป็นสีของธงชาติ หรือแถบสีของธงชาติ (แถบสีธงชาติหมายถึง ริ้วสีที่เหมือนธงชาติ) ดังนั้น การทำธงชาติ (ธงทั้งผืน) หรือแถบสีธงชาติไปแสดงบนสิ่งบรรจุหีบห่อ สิ่งหุ้มห่อ หรือสิ่งใดๆ เช่น สินค้าต่างๆ อาจทำได้ถ้าเป็นการสมควร ไม่แสดงการเหยียดหยามธงชาติ แต่การจะนำไปใช้หรือแสดง จึงต้องมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เนื่องจากต้องคำนึงถึงความรู้สึกของประชาชนและเกียรติภูมิของชาติด้วย

การแสดงธงชาติที่สินค้า

การแสดงธงชาติไว้ที่สิ่งบรรจุหีบห่อ สิ่งหุ้มห่อ สิ่งผูกมัดผลิตภัณฑ์ สินค้าใด ๆ อาคารสถานที่ ยานพาหนะ เครื่องแต่งกาย ร่างกายหรือสิ่งอื่นใด ที่มีได้มีลักษณะเป็นการเหยียดหยามต่อธงชาติ ประเทศไทยหรือชาติไทยให้ทำได้โดยสมควรในกรณีดังต่อไปนี้

๑. เป็นการแสดงธงชาติที่กระทำโดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
๒. เป็นการแสดงธงชาติที่กระทำโดยเอกชนเพื่อประโยชน์ทางการพาณิชย์
๓. เป็นการแสดงธงชาติที่กระทำโดยเอกชนในกรณีอื่น ๆ นอกจากข้อ ๒

ส่วนหลักเกณฑ์และวิธีการขอความเห็นชอบในกรณีตามข้อ ๒ และข้อ ๓ ให้เป็นไปตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

การประดับธงชาติ

การประดับธงชาติ หมายความว่า การนำธงชาติไปตกแต่งหรือแสดงร่วมกับสิ่งอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น การประดับธงชาติคู่หรือร่วมกับธงอื่น การประดับธงชาติร่วมกับพระพุทธรูป และพระบรมรูป เป็นต้น

การประดับธงชาติคู่หรือร่วมกับธงอื่น

๑. การประดับธงชาติคู่หรือร่วมกับธงอื่น ยกเว้นธงพระอิสริยยศจะต้องไม่ให้ธงชาติอยู่ในระดับต่ำกว่าธงอื่น ๆ และโดยปกติให้จัดธงชาติอยู่ที่เสาธงแรกด้านขวา (เมื่อมองดูออกมาจากภายใน หรือจุดของสถานที่ที่ใช้ชัก แสดง หรือประดับธงเป็นหลัก)
๒. การประดับธงชาติคู่กับธงอื่นในงานพิธีซึ่งมีแท่นหรือมีที่สำหรับประธาน ให้จัดธงชาติอยู่ด้านขวาของแท่นพิธีและธงอื่นอยู่ด้านซ้าย
๓. การประดับธงชาติคู่กับธงอื่น นอกจากดั่งที่กล่าวในข้อ ๑ และข้อ ๒ แล้ว หากมีจำนวนมากกว่าสองธงให้ปฏิบัติดังนี้
  - ๓.๑ เมื่อรวมกับธงชาติแล้วนับได้เป็นจำนวนคี่ ให้ธงชาติอยู่กลาง
  - ๓.๒ เมื่อรวมกับธงชาติแล้วนับได้เป็นจำนวนคู่ ให้ธงชาติอยู่กลางด้านขวา

การประดับธงชาติร่วมกับพระพุทธรูปและพระบรมรูป

การประดับธงชาติร่วมกับพระพุทธรูปและพระบรมรูปในพิธีการต่าง ๆ เพื่อเป็นที่สักการะร่วมกันให้จัดธงชาติอยู่ด้านขวาของพระพุทธรูปและพระบรมรูปอยู่ด้านซ้าย

การประดับธงชาติคู่หรือร่วมกับธงของต่างประเทศ

การประดับธงชาติคู่หรือร่วมกับธงของต่างประเทศให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. การประดับธงชาติคู่หรือร่วมกับธงของต่างประเทศ จะต้องเป็นไปในลักษณะที่เท่าเทียมกัน เช่น ขนาดและสีของธง และความสูงต่ำของธง เป็นต้น
๒. ถ้าประดับหรือชักธงของต่างประเทศเพียงประเทศเดียว ต้องใช้ธงชาติเคียงคู่อยู่ด้านขวาของธงต่างประเทศ
๓. ถ้าประดับธงของต่างประเทศเกินกว่าหนึ่งประเทศ เมื่อรวมกับธงชาติแล้วเป็นจำนวนคู่ ต้องให้ธงชาติอยู่ตรงกลาง
๔. ถ้าประดับธงของต่างประเทศเกินกว่าหนึ่งประเทศ เมื่อรวมกับธงชาติแล้วเป็นจำนวนคู่ ต้องให้ธงชาติอยู่กลางด้านขวา

๕. การประดับธงชาติในอาคารสถานที่ หรือมีข้อตกลงระหว่างประเทศ หรือ ประเทศภาคีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น เช่น ให้ใช้เรียงตามลำดับอักษร หรือเรียงตามลำดับ การเป็นสมาชิก ก็ให้ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือข้อกำหนดนั้น ๆ ได้

๖. การประดับธงชาติในการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ โดยปกติให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของสมาคมกีฬาระหว่างประเทศ หรือตามหลักสากลที่ยอมรับกัน ในนานาอารยประเทศ

๗. การประดับธงชาติคู่กับธงของต่างประเทศสำหรับรถยนต์ ให้ปักธงชาติไว้ทางด้านขวา และธงของต่างประเทศไว้ทางด้านซ้าย

๘. ยานพาหนะอื่นให้ใช้ทำนองเดียวกับข้อ ๗ เว้นแต่การประดับบนเรือให้เป็นไปตามธรรมเนียมประเพณีของชาวเรือ

การทำความเคารพธงชาติ

การทำความเคารพธงชาติให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. ทำความเคารพตามกำหนดเวลา กล่าวคือ ชักธงชาติขึ้นเวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา และชักธงชาติลงเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา

๒. เมื่อมีการชักธงชาติขึ้นและลงในพิธีการต่าง ๆ ให้แสดงความเคารพโดยการยืนตรง หันไปทางเสาธง อาคาร หรือสถานที่ที่มีการชักธงชาติขึ้นและลง จนกว่าจะเสร็จการหรือเพลงชาติจบ

๓. ในกรณีที่ได้ยินเสียงเพลงชาติหรือสัญญาณการชักธงชาติ จะเห็นหรือไม่เห็น การชักธงชาติก็ตาม หรือในกรณีอยู่ในอาคารหรือยานพาหนะที่ไม่สามารถยืนแสดงความเคารพได้ ให้แสดงความเคารพโดยหยุดนิ่งในอาการสำรวม จนกว่าการชักธงชาติหรือเสียงเพลงชาติหรือสัญญาณการชักธงชาติจะสิ้นสุดลง

๔. ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างของทางราชการหรือองค์การของรัฐ ซึ่งแต่งเครื่องแบบให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของทางราชการ หรือองค์การของรัฐนั้น

๕. นักเรียน นิสิต นักศึกษา ซึ่งแต่งเครื่องแบบให้ปฏิบัติตามระเบียบที่กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การของรัฐ กำหนด แล้วแต่กรณีหรือตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการโดยอนุโลม

การดูแลรักษาธงชาติ

การดูแลรักษาธงชาติให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. ให้หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าหน่วยงานผู้ปกครองอาคารสถานที่ราชการ หรือสถานที่ทำการของหน่วยงานของรัฐและเอกชนผู้ครอบครองอาคารสถานที่ที่มีการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติกวดขันดูแลให้มีการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติของต่างประเทศ ในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๒๙ โดยเคร่งครัด

๒. ให้เจ้าหน้าที่หรือบุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติ เก็บรักษาธงชาติไว้ด้วยความเคารพในสถานที่และที่เก็บอันสมควร

๓. การเชิญธงชาติจากที่เก็บรักษาเพื่อนำไปใช้ ชัก หรือแสดงในกรณีที่ต้องชาติเป็นพื้นผ้า ให้เชิญไปในสภาพที่พับเรียบร้อย และด้วยอาการเคารพ เมื่อถึงบริเวณหรือจุดที่จะใช้หรือแสดง จึงคลี่ธงออกเพื่อใช้หรือแสดงต่อไป

๔. การเชิญธงชาติที่จะใช้ชักไปยังเสาธง เมื่อใกล้จะถึงกำหนดเวลาแล้วให้ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติการเกี่ยวกับการชักธงชาติ ซึ่งได้กล่าวไว้ในเรื่องการชักธงชาติไว้แล้ว

๕. การเชิญธงชาติจากบริเวณหรือจุดที่ใช้ ชัก หรือแสดง ไปเก็บไว้ ณ ที่เก็บรักษา ให้ดำเนินการในลักษณะเดียวกับข้อ ๔

การกระทำอันเป็นการเหยียดหยามหรือไม่สมควรต่อธงชาติ

๑. การกระทำอันเป็นการเหยียดหยามต่อธงชาติ ได้แก่ การกระทำต่อธงชาติ รูปจำลองของธงชาติ หรือแถบสีธงชาติ ด้วยเจตนาเหยียดหยามประเทศไทย เช่น ฉีก ทำลาย ถ่มน้ำลาย ใช้เท้าเหยียบ วางเป็นผ้าเช็ดเท้า ซึ่งเป็นการแสดงความดูถูกดูหมิ่น เหยียดหยามชาติไทยหรือคนไทย

๒. การกระทำที่ไม่สมควรต่อธงชาติ รูปจำลองของธงชาติ หรือแถบสีธงชาติ เช่น

๒.๑ การประดิษฐ์รูป ตัวอักษร ตัวเลข หรือเครื่องหมายอื่นในพื้นธง รูปจำลองของธงหรือแถบสีของธง

๒.๒ การใช้ ชัก หรือแสดงธง รูปจำลองของธง หรือแถบสีของธงอันมีลักษณะตามข้อ ๒.๑

๒.๓ การใช้ ชัก หรือแสดงธง รูปจำลองของธง หรือแถบสีของธงไว้ ณ สถานที่หรือวิธีอันไม่สมควร

๒.๔ การประดิษฐ์ธง รูปจำลองของธง หรือแถบสีของธงไว้ ณ ที่หรือสิ่งใด ๆ โดยไม่สมควร

๒.๕ แสดงหรือใช้สิ่งใด ๆ ที่มีรูปธง รูปจำลองของธง หรือแถบสีของธงอันมีลักษณะตามข้อ ๒.๔ โดยไม่สมควร

บทกำหนดโทษ

การกระทำการต่อธงชาติโดยไม่ให้ความเคารพมีความผิดและต้องรับโทษตามกฎหมาย ดังนี้

๑. กระทำการใด ๆ ต่อธง หรือเครื่องหมายอื่นใด อันมีความหมายถึงรัฐ เพื่อเหยียดหยามประเทศชาติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๑๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา)

๒. กระทำการใด ๆ ที่ไม่สมควรต่อธงชาติ รูปจำลองของธงชาติ หรือแถบสีของธงชาติตามข้อ ๒.๑ - ๒.๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๕๒๒)

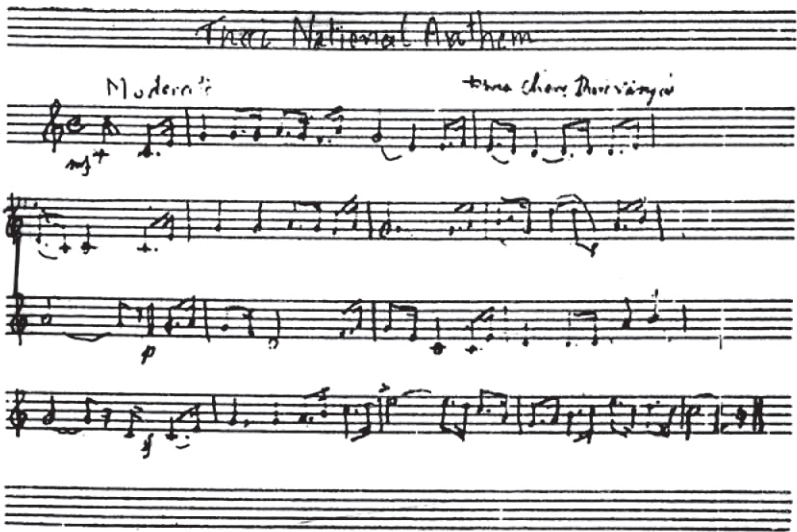
๓. ผู้ใดกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการเหยียดหยามต่อธง รูปจำลองของธงหรือแถบสีธงชาติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๕๒๒)

เพลงชาติ

ประวัติทำนองเพลงชาติ

แต่เดิมสยามใช้เพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นเพลงถวายเป็นเพลงพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือเป็นเพลงประจำชาติสยามจนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยใน พ.ศ. ๒๔๗๕ พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) จึงได้ประพันธ์ทำนองเพลงชาติ ส่วนการประพันธ์เนื้อร้องเป็นของขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธ์) และเนื้อร้องเพิ่มเติมของนายฉันทน์ ขำวิไล ต่อมาประเทศสยามได้เปลี่ยนนามเป็นประเทศไทย จึงได้มีการแก้ไขเนื้อร้องขึ้นใหม่ดังปรากฏอยู่ทุกวันนี้

เพลงชาติฉบับร่างลายมือของพระเจนดุริยางค์ เขียนขึ้นที่ห้องทำงานสวนมิสกวัน เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

ประวัติเนื้อร้องเพลงชาติ

เมื่อประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ หลังจากนั้น เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ซึ่งต่อมาได้เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรคนแรก ได้แต่งเพลงขึ้นเพื่อปลุกใจให้คนไทยรักชาติสมัครสมานสามัคคี ตลอดจนเกิดความเลื่อมใสในรัฐธรรมนูญ โดยใช้ทำนองเพลงมหาชัยและบทร้องมีดังนี้

“สยามอยู่คู่ฟ้าอย่าสงสัย
ชาวสยามนำสยามเหมือนน้ำเรือ
เราร่วมใจร่วมรักสมัครหนูน
ยกสยามยิ่งยงดำรงชัย

เพราะชาติไทยเป็นไทยไปทุกเมื่อ
ผ่านแก่งเกาะเพราะเพื่อชาติพันภัย
วางธรรมนูญสถาปนาพรษาใหม่
ให้คงไทยตราบสิ้นดินฟ้า”

ซึ่งเพลงนี้ต่อมาได้เป็นประเด็นให้เกิดแนวคิดเรื่องเพลงชาติไทยขึ้น และมีการประพันธ์เนื้อร้องเพลงชาติแบบไม่เป็นทางการขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) เป็นผู้ประพันธ์ทำนอง และขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธ์) เป็นผู้ประพันธ์คำร้อง โดยมีเนื้อเพลงเป็นดังนี้

“แผ่นดินสยามนามประเทืองว่าเมืองทอง
สืบชาติไทยดึกดำบรรพ์โบราณลงมา
บางสมัยสัตว์จรู่มารบ
ตะลุยเลือดหมายมุ่งผดุงผะไท
อันดินแดนสยามคือว่าเนื้อของเชื้อไทย
เอกราชคือกระดูกที่เราบูชา
ยึดอำนาจกุมสิทธิ์อิสระเสรี
เอาเลือดล้างให้สิ้นแผ่นดินไทย

ไทยเข้าครองตั้งประเทศเขตต์แดนสง่า
ร่วมรักษาเอกราษฎร์ชนชาติไทย
ไทยสมทบสวนทัพเข้าขับไล่
สยามสมัยบุราณรอดตลอดมา
น้ำรินไหลคือว่าเลือดของเชื้อข้า
เราจะสามัคคีร่วมมีใจ
ใครย่ำยีเราจะไม่ละให้
สถาปนาสยามให้เทอดชัยโย”

แต่เนื่องด้วยมีคำว่า “ยึดอำนาจ” อยู่ในบทร้อง ทำให้กระทรวงธรรมการออกคำสั่งห้ามร้อง จึงมีคำสั่งจัดการประกวดเพลงชาติอย่างเป็นทางการขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ และใน พ.ศ. ๒๔๗๗ รัฐบาลโดยคณะกรรมการพิจารณาทำนองเพลงชาติได้ตัดสิน และคัดเลือกไว้มีทั้งแบบไทยและแบบสากล ซึ่งแบบไทยเป็นของจางวางทั่ว พาทยโกศลจากเพลงชื่อ “ตรชนิมิต” ส่วนเพลงสากลเป็นของพระเจนดุริยางค์ แต่ที่สุดแล้วก็ได้เลือกให้มีเพลงเดี่ยวคือ แบบทำนองสากลของพระเจนดุริยางค์ โดยคณะกรรมการตัดสินได้ตัดสินให้ใช้บทร้องของขุนวิจิตรมาตราแต่งไว้เดิมแต่ปรับคำให้เหมาะสมกับบทร้องเพิ่มของนายฉันทน์ ขำวิไล เป็นบทร้องที่ชนะการประกวด ดังนี้

บทร้องของขุนวิจิตรมาตรา (ที่แก้ไขแล้ว)

แผ่นดินสยามนามประเทืองว่าเมืองทอง	ไทยเข้าครองตั้งประเทศเขตต์แดนสง่า
สืบเผ่าไทยดึกดำบรรพ์โบราณลงมา	ร่วมรักษาสามัคคีทวีไทย
บางสมัยสัตว์จรูจโถมตี	ไทยพลีชีพร่วมรวมรุกไล่
เข้าสู่ยเลือดหมายมุ่งผดุงผะไท	สยามสมัยบุราณรอดตลอดมา
อันดินสยามคือว่าเนื้อของเชื้อไทย	น้ำรินไหลคือว่าเลือดของเชื้อข้า
เอกราษฎร์คือเจดีย์ที่เราบูชา	เราจะสามัคคีร่วมมีใจ
รักษาชาติประเทศเอกราชจงดี	ใครข้ายี้เราจะไม่ละให้
เอาเลือดล้างให้สิ้นแผ่นดินของไทย	สถาปนาสยามให้เทอดไทย ไชโย

บทร้องของนายฉันทน์ ขำวิไล

เหล่าเราทั้งหลายขอน้อมกายถวายชีวิต	รักษาสีทรีอิสสระ ณ แดนสยาม
ที่พ่อแม่ผู้ยอมม้วยด้วยพยายาม	ปราบเสี้ยนหนามให้พินาศสืบชาติมา
ถึงแม่ไทยไทยด้อยจนย่อยยับ	ยังกู้กลับคงคืนได้ชื่นหน้า
ควรแก่นามงามสุดอยุธยา	นั่นมิใช่ว่าจะขัดสนหมดคนดี
เหล่าเราทั้งหลายเลือดและเนื้อเชื้อชาติไทย	มิให้ใครเข้าเหยียบย่ำขย่ำยี้
ประคับประคองป้องสิทธิอิสสระเสรี	เมื่อภัยมีช่วยกันจนวันตาย
จะสิ้นชีพไว้ชื่อให้ลือลั่น	ว่าไทยมันรักชาติไม่ขาดสาย
มิโมตรีตียั้งทั้งหญิงทั้งชาย	สยามมิวายผู้มุ่งหมายเชิดชัย ไชโย

หลวงสารานุประพันธ์ สมัยเมื่อดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์

เนื่องจากขณะนั้นชื่อเรียกประเทศมีเรียกสองชื่อ คือ “ไทย” และ “สยาม” แต่ประชาชนนิยมเรียกว่า “ไทย” รัฐบาลเห็นสมควรถือเป็นรัฐนิยมใช้ชื่อประเทศให้เหมาะสมกับเชื้อชาติและความนิยมของชาวไทย ดังต่อไปนี้

๑. ภาษาไทย : การเรียกชื่อประเทศ ประชาชน และสัญชาติ ให้ใช้ว่า “ไทย”
๒. ภาษาอังกฤษ : ๒.๑ ชื่อประเทศ ให้ใช้ว่า Thailand
๒.๒ ชื่อประชาชนและสัญชาติ ให้ใช้ว่า Thai

ที่มาจากราชกิจจานุเบกษา ๒๔ มิ.ย. ๒๔๘๒

จากการเปลี่ยนแปลงการใช้ชื่อประเทศ จาก “สยาม” มาเป็น “ไทย” ดังกล่าว ทำให้สำนักโฆษณาการ (ขณะนั้น) ได้ประกาศประกวดเพลงชาติขึ้น โดยมีหลักเกณฑ์การแต่งเนื้อร้องเพลงชาติต้องเป็นบทร้อยกรอง การใช้ถ้อยคำที่ไพเราะและปลุกใจให้ชาวไทยเกิดความรักชาติ อีกทั้งจะต้องเข้าใจให้เกิดความตื่นตัวในประเทศ กล่าวคือ เป็นคำสั้น กระชับและมีความหมายที่แฝงความหมายกินใจไว้ให้มาก รวมทั้งการวางคำจะต้องถูกจังหวะหรือลงกับจังหวะเพลงพอดี เพื่อให้ได้อรรถรสของใจความเป็นอย่างดี

พันเอกหลวงสารานุกรมประพันธ์ ได้แต่งเนื้อร้องเพลงชาติเข้าประกวดในนามของ กองทัพบก แต่งเนื้อร้องโดยที่การประพันธ์เนื้อร้องจะต้องแต่งตามหลักเกณฑ์และ ข้อบังคับของทางราชการ ซึ่งมีถ้อยคำบรรจงลงในบทร้อยกรองที่มีความหมายไว้ดังนี้

“ความเป็นชาติไทย การรวมไทย การรักษาเอกราชของชาติ การร่วมรักสามัคคี ของประชากรแห่งชาติอย่างพี่น้อง เป็นภราดรภาพ ศีลธรรมของพลเมือง ความกล้าหาญ ในอันพร้อมที่จะรบได้ทุกเมื่อจะถูกข่มเหง การสร้างชาติ การปลุกใจให้รักชาติ”

การแต่งเนื้อร้องเพลงชาติของพันเอกหลวงสารานุกรมประพันธ์ ได้คิดเขียนคำกลอนเป็น บทประพันธ์ และทำการทดลองร้องเนื้อเพลงตามทำนองเพลงชาติของพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) โดยมีการแก้ไข ปรับปรุงด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้มีถ้อยคำสละสลวย จนกระทั่งได้ส่งเนื้อร้องเข้าประกวดในนามของกองทัพบก ซึ่งมีคณะรัฐมนตรี เป็นกรรมการตัดสิน ปรากฏว่าเนื้อร้องเพลงชาติของกองทัพบกได้ชนะรางวัลที่ ๑ และ ทางราชการรับไว้เป็นเนื้อร้องของเพลงชาติ และรัฐบาลได้ประกาศใช้อย่างเป็นทางการ จนถึงปัจจุบัน โดยให้ใช้ทำนอง (เดิม) ของพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) ดั้งมีเนื้อ ร้องที่ถูกต้อง ดังนี้

ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย	เป็นประชารัฐไผทของไทยทุกส่วน
อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล	ด้วยไทยล้วนหมายรักสามัคคี
ไทยนี้รักสงบแต่ถึงรบไม่ขลาด	เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่
สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี	เถลิงประเทศชาติไทยทวีมีชัย ชโย

เนื้อร้อง การออกเสียง และความหมาย

“เพลงชาติ”

คำร้อง : พันเอก หลวงสารานุกรมประพันธ์ (นवल ปาจิณพยัคฆ์)

ทำนอง : พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร)

เนื้อร้อง

ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย
เป็นประชารัฐไผทของไทยทุกส่วน
อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล
ด้วยไทยล้วนหมายรักสามัคคี
ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด
เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่
สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี
เถลิงประเทศชาติไทยทวีมีชัย ชโย

ออกเสียง

ประเทศไทรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไท
เป็นประชารัฐ ผะไทของไทยทุกส่วน
อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล
ด้วยไทล้วนหมาย รักสามัคคี
ไทนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด
เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่
สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี
เถลิงประเทศชาติไทยทวีมีไชยะโย

ความหมายของเนื้อร้อง เพลงชาติไทย

โดยท่านผู้ทรงคุณวุฒิ สวัสดิศกุล ณ อยุธยา

ประเทศไทยเป็นถิ่นที่รวมชนผู้มีเลือดเนื้อเชื้อชาติของไทยไว้ให้ได้อยู่อาศัยร่วมกัน แผ่นดินทุกส่วนของประเทศไทยย่อมเป็นของชาวไทยทุกคน ประชาชนไทยรักษา แผ่นดินไทยทั้งหมดไว้ได้ ก็ด้วยทุกคนมีน้ำใจสามัคคีรักคนไทยด้วยกันและรักประเทศชาติ คนไทยรักที่จะอยู่อย่างสุขสงบ แต่ถ้าจำเป็นต้องรบกับศัตรูแล้วคนไทยไม่เคยขลาดกลัวเลย ไม่มีวันยอมให้ศัตรูหน้าไหนมาข่มขู่ทำลายความเป็นอิสระของชาติไทยได้ ทุกคนยอม สละเลือดทุกหยาดเพื่อชาติไทยอยู่ยั่งยืน จะปกป้องคุ้มครองประเทศไทยให้เจริญรุ่งเรือง ยิ่ง ๆ ขึ้นไป และให้มีแต่ชัยชนะตลอดไป

ทำนองเพลงชาติ (โน้ตเพลง)

เพลงชาติ

The Thai National Anthem

ทำนอง : พลเอกสงัดวงษ์ประสิทธิ์ (พลตรีพิภพพัฒน์)
ทำนอง : พระเจนดุริยางค์ (ปณิ วาทยากร)

Allegro moderato ♩=96-100

โน้ตบรรเลง

โน้ตSolo

ประ - เทพ ไทขอ รบเมื่อท เหนือ ชาติ เจือ ไทขอ เป็น ประ ชา - ธิ ไร ไท - ท ขอ

โน้ตบรรเลง

โน้ตSolo

ไท่ ทุก ส่วน อยู่ จำ - รง คง ไว้... ให้ ทั้ง นาน หัวใจ ไท่ ถ้วน... ทนขอ รัก ชาติ

โน้ตบรรเลง

โน้ตSolo

มี - ติ ไท่ นี้ รัก ส - งบ แต่ ถึง รบ ไม่ ขอท ขอ - ก ราช ธิ ไม่ ใ้ ไท่ ช่ม

โน้ตบรรเลง

โน้ตSolo

ชื่... ส - ธิ เมื่อ ทุก ทชาติ เป็น ชาติ ท - ธิ... ขอ - ธิ ประ

โน้ตบรรเลง

โน้ตSolo

ขอ ชาติ ไท่ ท - ธิ มี ใจ ย - ใจ

การเคารพธงชาติและเพลงชาติ

รัฐบาลในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม พิจารณาแล้วเห็นว่าธงชาติ เพลงชาติและ เพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นสิ่งสำคัญประจำชาติ จึงได้รับความเชิดชูเคารพของ ชาวไทยทั้งมวล จึงประกาศเป็นรัฐนิยมว่าเมื่อเห็นชักธงชาติขึ้น หรือลงจากเสาประจำ สถานที่ราชการตามเวลาปกติ หรือได้ยินเสียงแตรเดี่ยวหรือวงมหาดเป่าคํานับ หรือ ให้อาณัติสัญญาณ การชักธงขึ้น หรือลดธงลงให้แสดงความเคารพโดยปฏิบัติตามระเบียบ เครื่องแบบหรือตามประเพณีนิยม และเมื่อได้ยินเพลงชาติซึ่งทางราชการบรรเลง ในราชการก็ดี ซึ่งบุคคลบรรเลงในงานพิธีอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ให้ผู้ที่ร่วมงานหรือ อยู่ในวงงานนั้น แสดงความเคารพโดยปฏิบัติตามระเบียบเครื่องแบบหรือตามประเพณี นิยม หากเห็นผู้ใดไม่แสดงความเคารพดังกล่าวแล้ว พึงให้ช่วยกันตักเตือนชี้แจงให้เห็น ความสำคัญแห่งการเคารพธงชาติและเพลงชาติด้วย

เพลงชาติ ปรากฏในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการเคารพ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๓ มาตรา ๓ การบรรเลงเพลงเคารพ กล่าวคือ เพลงชาติ เป็นเพลงเคารพ ด้วยเครื่องบรรเลงด้วยแตรวง ซึ่งการบรรเลงเพลงเคารพมีวิธีบรรเลง ๒ วิธี คือ

(๑) วิธีบรรเลงเพลงเคารพของเครื่องบรรเลงประจำแถว

(๒) วิธีบรรเลงเพลงเคารพของเครื่องบรรเลงที่มีได้ประจำแถว การบรรเลงเพลง เคารพทั้ง ๒ วิธีจะกระทำเฉพาะเมื่อเครื่องบรรเลงอยู่กับที่ และเฉพาะในพิธีเกียรติยศ

สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และรัชทายาท ไม่ว่าในพิธีใด ๆ หรือไม่ก็ดี ต้องบรรเลงเพลงเคารพถวายเสมอ

เครื่องบรรเลงประจำแถว คือ แตรวงและแตรเดี่ยว และการบรรเลงเพลงเคารพ ด้วยเพลงชาติ จะใช้ “แตรวง” บรรเลงให้แก่

๑. องประจำกองทหาร

๒. องประจำกองยุวชนทหาร

๓. ธงชาติประจำสำนักงานของรัฐบาลในขณะขึ้นลง

๔. ธงราชนาวีประจำเรือ ขณะทำพิธีขึ้นลง

ส่วนเครื่องบรรเลงที่มีได้ประจำแถว การบรรเลงเพลงเคารพเช่นเดียวกับเครื่องบรรเลงประจำแถว แต่บรรเลงเฉพาะ

(๑) ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี และรัชทายาท เมื่อเสด็จเข้ามายังที่นั้นและเมื่อเสด็จกลับหรือเมื่อเสด็จผ่าน

(๒) บรรเลงเพลงเคารพอื่น ๆ เพื่อเป็นเกียรติยศตามกำหนดนั้น

การใช้เพลงชาติ

๑. การบรรเลงเพลงชาติหรือประกอบคำร้องด้วย หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

๒. การทำความเคารพ ทุกคนจะต้องยืนตรงเมื่อได้ยินเพลงชาติ เช่น ในที่ชุมนุมชน งานแสดงกลางแจ้ง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

๓. ในกรณีที่ได้ยินเสียงเพลงชาติ หรือในกรณีอยู่ในอาคารหรือยานพาหนะที่ไม่สามารถยืนแสดงทำความเคารพได้ ให้แสดงความเคารพ โดยการหยุดนิ่งอยู่ในอาคาร สำรวม จนกว่าเสียงเพลงชาติจะสิ้นสุดลง

ภาค ๒

บทสรุปและความรู้เกี่ยวกับเรื่อง “องชชาติไทย”

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
๑.	ประเทศ หรือ ชาติ	หมายถึง แผ่นดิน อาณาเขต และประชากรที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินนั้น อันเป็นศูนย์รวมแห่งความรัก ความเสียสละ ความกล้าหาญและการมีผลประโยชน์ร่วมกัน อันมี “เอกลักษณ์” และ “วัฒนธรรม” เป็นของตัวเอง	
๒.	องชชาติ	เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นชาติของประเทศหรือชาติต่าง ๆ ที่ยอมรับกันโดยทั่วไป	
๓.	องชที่มีความหมายถึงประเทศไทย และชาติไทย	มี ๒ ฝั่ง คือ ๑. องชชาติไทย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “องชตรรงค์” มี ๓ สี คือ สีแดง สีขาว และสีน้ำเงิน ๒. องชราชนาวี มีลักษณะเดียวกับองชชาติ แต่ตรงกลางของฝั่งมีดวงกลมสีแดงและข้างใต้อีกทรงเครื่องขึ้นแทน	
๔.	ความหมายของสีองชชาติไทย	๑. สีแดง หมายถึง ชาติ คือประชาชน ๒. สีขาว หมายถึง ศาสนา ๓. สีน้ำเงิน หมายถึง พระมหากษัตริย์	
๕.	ลักษณะขององชชาติไทย	ปรากฏตามความในหมวด ๑ มาตรา ๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๕๒๒ กำหนดไว้ว่า องชชาติ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๖ ส่วน ยาว ๙ ส่วน ด้านกว้างแบ่งเป็น ๕ แถบ ตลอดความยาวของฝั่งตรงกลางเป็นสีน้ำเงินแก่	

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
		กว้าง ๒ ส่วน ต่อจากแถบสีน้ำเงินแกมออกไปถึงสองข้างเป็นแถบสีขาว กว้างข้างละ ๑ ส่วน ต่อจากแถบสีขาวออกไปถึงสองข้าง เป็นแถบสีแดงข้างละ ๑ ส่วน	
๖.	ธงชาติไทย	คือธงที่แสดงความหมายถึงประเทศไทยให้ปฏิบัติต่อธงชาติด้วยความเคารพไม่ดูถูกเหยียดหยาม หรือทำให้เกิดความเสื่อมเสียซึ่งเกียรติภูมิของประเทศไทยหรือชาติไทย	
๗.	การใช้ธงชาติ	วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกียรติประโยชน์หรือใช้ในโอกาสต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ส่วนธงชาติที่จะนำมาใช้ ชัก หรือแสดงนั้นจะต้องมีสภาพดีเรียบร้อย ไม่ขาดวัน และสีไม่ซีดหรือผิดเพี้ยนจนเกินควร	
๘.	ขนาดเสาธงและพื้นของธงชาติ	เสาธงชาติจะมีขนาดสูง ต่ำ ใหญ่ หรือเล็กเพียงไร ควรจะอยู่ในที่ใด และจะใช้พื้นธงชาติขนาดเท่าใดนั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมหรือผู้ปกครองสถานที่หรือเอกชนผู้ครอบครองอาคารสถานที่ หรืออาคารนั้นที่จะพิจารณาให้เหมาะสม เป็นที่ส่างงามแก่อาคารสถานที่นั้น ๆ	
๙.	การใช้ธงชาติประกอบเกียรติยศศพ หรืออัฐิกับบุคคลผู้เสียชีวิต	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานองคมนตรี 2. ประธานรัฐสภา 3. นายกรัฐมนตรี 4. ประธานศาลฎีกา 5. ผู้ที่ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตนราชวราภรณ์ 6. ผู้เสียชีวิตเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่สู้รบหรือช่วยเหลือการสู้รบต่อสู้ การป้องกันอธิปไตย การรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศไทย การปราบปราม การกระทำผิดต่อความมั่นคงของรัฐ หรือต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ 	

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
๑๐.	วิธีการใช้ธงชาติประกอบเกียรติยศ หรืออัฐิกับบุคคลตามข้อ ๙.	<p>๗. ผู้เสียชีวิตเนื่องจากได้แสดงความกล้าหาญช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ให้เป็นประโยชน์ อย่างกล้าหาญแก่ทางราชการ โดยไม่เกรงภัยอันจะเกิดแก่ชีวิตของตน</p> <p>๘. บุคคลนอกจากที่กล่าว ๑ - ๗ และเป็นกรณีที่ทางราชการเห็นสมควร</p>	
๑๑.	วิธีการใช้ธงชาติคลุมทับศพหรืออัฐิ	<p>๑. บุคคลตามข้อ ๙ ในข้อ ๑ - ๕ ต้องเป็นผู้เสียชีวิตในขณะดำรงตำแหน่ง</p> <p>๒. บุคคลตามข้อ ๙ ในข้อ ๖ และ ๗ ในกรุงเทพมหานครให้เสนอขอความเห็นชอบ จากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่เกี่ยวข้อง ส่วนในจังหวัดอื่น ๆ ให้เสนอขอความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอท้องที่ หรือผู้บังคับบัญชาทหารระดับกองทัพอากาศหรือเทียบเท่าขึ้นไป แล้วแต่กรณี</p> <p>๓. บุคคลตามข้อ ๙ ในข้อ ๘ ให้หัวหน้าส่วนราชการตามข้อ ๒ เป็นผู้เสนอความเห็นชอบ จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มอบหมาย</p>	
๑๒.	วิธีการใช้ธงชาติคลุมทับศพหรืออัฐิ	<p>ใช้ได้ในการนี้ดังนี้</p> <p>๑. ในพิธีรับพระราชทานน่านอาภศพหรือพิธีรดน้ำศพ</p> <p>๒. ในพิธีปลงศพตามประเพณีของทหารเรือ</p> <p>๓. ในระหว่างทางการเคลื่อนย้ายศพเพื่อประกอบพิธีทางศาสนา</p>	
		<p>๑. เมื่อเชิญหรือเคลื่อนย้ายศพหรืออัฐิ เพื่อประกอบพิธีรับพระราชทานน่านอาภศพ รดน้ำศพ หรือบำเพ็ญกุศลตามพิธีทางศาสนา</p> <p>๒. ในระหว่างทางการประกอบพิธีทางศาสนา</p>	

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
		<p>๓. ในระหว่างการจัดตั้งเพื่อรับพระราชทานเพลิงศพประกอบพิธีกรรมทางศาสนาไปกิจหรือเคลื่อนย้ายไปประกอบพิธีฝัง</p>	
๑๓.	วิธีการใช้ธงชาติคลุมศพหรือหีบศพ	<p>๑. ปกติให้ใช้คลุมตามความยาวของธง โดยให้ด้านต้นของธงอยู่ทางศีรษะของศพและจะต้องปฏิบัติไม่เป็นการเสื่อมเสียแก่ธงชาติ</p> <p>๒. ห้ามมิให้วางสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงบนธงชาติที่คลุมศพหรือหีบศพ</p> <p>๓. เมื่อจะรับพระราชทานหีบศพ บรรจุหรือฝังศพ ประชุมเพลิงศพตอนแห่จริง ให้เชิญธงชาติที่คลุมศพหรือหีบศพพับเก็บให้เรียบร้อย โดยมีให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของธงลี้มัลพัน</p>	
		<p>อนึ่ง สำหรับผู้ได้รับพระราชทานโกศหรือหีบหลวงประกอบประกอบเกียรติยศศพอยู่แล้ว ถ้ามีสิทธิ์ที่จะใช้ธงชาติคลุมด้วยให้กระทำได้โดยวิธีเชิญธงชาติในสภาพที่พับเรียบร้อยใส่พานตั้งไว้เป็นเกียรติยศที่หน้าศพ เช่นเดียวกับที่ตั้งเครื่องยศและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าเครื่องยศและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ โดยห้ามใช้ธงชาติหรือแถบสีธงชาติคลุมหีบหรือตกแต่งโกศ หรือหีบศพที่พระราชทานประกอบเกียรติยศศพ</p>	
๑๔.	การชักธงชาติ	<p>การชักธง หมายความว่า การเชิญธงขึ้นสู่ออดเสา หรือการเชิญธงลงมาจากยอดเสา ตามกำหนดเวลา หรือตามโอกาสที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี</p>	
๑๕.	ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการชักธงชาติ	<p>ธงชาติ เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นประเทศไทยหรือชาติ ดังนั้นจึงสมควรปฏิบัติต่อธงชาติด้วยความเคารพ เพื่อสร้างความรู้สึกนิยมและภาคภูมิใจในความเป็นชาติของคนไทยทุกคน อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ธงชาติให้เป็นที่ปรากฏอันตาแก่ผู้พบเห็น คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ได้กำหนดให้ถือเป็นหลักการว่า</p>	

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
๑๖.	วิธีการชั่งของชาติ	<p>สถานที่ราชการ สถานับการศึกษา สถานศึกษา ที่ทำการรัฐวิสาหกิจ และองค์การอื่น ๆ ของรัฐ “นอกจากมีกาชั่งของชาติขึ้นและลงตามเวลาที่ทางราชการกำหนดแล้วยังให้หน่วยงานระดับของชาติ ณ สถานที่อันสมควรในบริเวณที่ทำการทูตและตลอดเวลาเป็นการถาวรและสม่ำเสมอด้วย สำหรับภาคเอกชนและบ้านเรือนประชาชนโดยทั่วไปก็ให้อนุโลมดำเนินการไปในแนวทางเดียวกัน”</p> <p>การชั่งของชาติให้ปฏิบัติดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ผู้มีหน้าที่ชั่งของชาติต้องแต่งกายเรียบร้อย ๒. เมื่อใกล้กำหนดเวลาชั่งของขึ้น ให้เตรียมของชาติผูกติดกับสายเชือกทางด้านขวาของผู้ชั่งของชาติให้เรียบร้อย ๓. เมื่อถึงกำหนดเวลา ให้หกลีของชาติออกเต็มแล้วดึงเชือกให้ของชาติขึ้นช้า ๆ ด้วยความสม่ำเสมอจนถึงสุดยอดเสาเอง แล้วจึงผูกเชือกไว้ให้ตั้งไม่ให้องลตต่ำลงมาจากเดิม ๔. เมื่อชั่งของลงให้ดึงเชือกของชาติลงช้า ๆ ด้วยความสม่ำเสมอและสายเชือกตั้งจนถึงระดับเดิมก่อนชักขึ้น ๕. ในกรณีที่มีการบรรเลงเพลงชาติ หรือมีสัญญาณให้ชักของขึ้นและลงจะต้องชั่งของชาติขึ้นและลงให้ถึงจุดที่สุด พร้อมกับจับเพลงหรือสัญญาณนั้น ๆ ๖. กรณีทางราชการประกาศให้ลดธงชาติครึ่งเสา ให้ปฏิบัติกาในการชักของขึ้นเช่นเดียวกับข้อ ๑, ๒ และ ๓ ๗. เมื่อธงถึงยอดเสาแล้วจึงลดธงให้อยู่ในระดับความสูงประมาณสองในสามส่วนของความสูงของเสาธงนั้น และเมื่อจะชักธงลงให้ชักธงขึ้นจนถึงยอดเสาก่อนแล้วจึงชักธงลงตามข้อ ๔ และ ๕ 	

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
๑๗.	การชักธงชาติในราชอาณาจักร	<p>การชักธงชาติ ณ อาคารสถานที่และยานพาหนะให้ปฏิบัติ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. อาคารสถานที่และยานพาหนะของฝ่ายทหารให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของทหาร ๒. อาคารสถานที่ราชการฝ่ายพลเรือน ให้ชักธงทุกหน่วยงาน ๓. อาคารสถานที่ราชการฝ่ายพลเรือนที่ตั้งอยู่ในเขตพระราชฐาน การชักธงโดยการจัดตั้งเสาธงต่างหากจากตัวอาคารให้ได้รับความเห็นชอบจากเลขาธิการสำนักพระราชวัง ๔. สถาบันการศึกษาในสังกัดหรือในความควบคุมของโรงเรียนทุกประเภทและสถานศึกษาในสังกัดหรือในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการให้ปฏิบัติตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแล้วแต่กรณี ๕. เรือเดินทะเลให้ปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีของชาวเรือ ๖. เรือเดินในลำน้ำ ถ้าจะชักธงให้ชักไว้ท้ายเรือ ๗. ที่สาธารณสถานและอาคารสถานที่ของเอกชน ถ้าจะชักธงให้ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการโดยอนุโลม 	สำหรับยานพาหนะอื่นนอกจากที่ระบุไว้โดยปกติไม่ควรชักธง
๑๘.	กำหนดวันและระยะเวลาการชักธงชาติ	<p>การกำหนดวันและระยะเวลาการชักธงชาติในโอกาสและวันพิเศษสำคัญ ณ อาคารสถานที่ ยานพาหนะ และที่สาธารณสถาน มีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (๑) วันขึ้นปีใหม่ วันที่ ๑ มกราคม ๑ วัน (๒) วันมาฆบูชา ๑ วัน (๓) วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ วันที่ ๖ เมษายน ๑ วัน (๔) วันสงกรานต์ วันที่ ๑๓ เมษายน ๑ วัน 	๑. การชักและประดับธงชาติ ในโอกาสหรือวันที่สำคัญอื่น ๆ ให้เป็นไปตามที่ทางราชการจะประกาศให้ทราบเป็นครั้งคราว

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
		(๕) วันจันทร์มงคล วันที่ ๕ พฤษภาคม (๖) วันพีชมงคล (๗) วันวิสาขบูชา (๘) วันอาสาฬหบูชา (๙) วันเข้าพรรษา (๑๐) วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระบรมราชินีนาถ วันที่ ๑๒ สิงหาคม (๑๑) วันสหประชาชาติ วันที่ ๒๔ ตุลาคม (๑๒) วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันที่ ๕ ๖ และ ๗ ธันวาคม (๑๓) วันรัฐธรรมนูญ วันที่ ๑๐ ธันวาคม	๒. การชักและประดับธงชาติในงานพิธีสำคัญอื่น ๆ ตามประเพณีนิยมให้ปฏิบัติต่อธงชาติด้วยความเคารพ
๑๙.	การลดธงชาติครึ่งเสา	การลดธงชาติครึ่งเสากรณีใด เป็นเวลาเท่าใด ให้กระทรวงการต่างประเทศ สำนักพระราชวัง หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณีแจ้งไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอนายกรัฐมนตรีสั่งการ และให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งให้กระทรวง กรม รัฐวิสาหกิจและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบและปฏิบัติ	
๒๐.	การกำหนดเวลาการชักธงชาติขึ้นและลง	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี กำหนดให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐประดับธงชาติไว้ในสถานที่อันควรในบริเวณที่ทำการทุกวันและตลอดเวลา หากต้องการให้มีการชักธงชาติขึ้นและลง ณ อาคารสถานที่หรือบริเวณใดโดยปกติให้เป็นไปตามกำหนดเวลา ดังนี้ ๑. ชักขึ้นเวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา ๒. ชักลงเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา	สำหรับอาคารสถานที่และยานพาหนะฝ่ายทหารให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของทหาร ส่วนเรือเดินทะเลให้ปฏิบัติตาม

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
๒๑.	การชักธงชาตินอกราชอาณาจักร	<p>การชักธงชาติ ณ อาคารสถานที่และยานพาหนะของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รวมถึงสถานที่อยู่ ที่พักอาศัยของหัวหน้าคณะผู้แทนทางการทูต หรือหัวหน้าสถานที่ทำการกงสุลให้ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้เช่นเดียวกับการชักธงชาติในราชอาณาจักร โดยอนุโลม โดยให้หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบค้ำึงถึงขนบธรรมเนียมระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ ความตกลงกับรัฐบาลไทย และขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> การชักธงชาติบนเรือของรัฐบาลที่เดินทางไปตามประเทศชั่วคราวให้ปฏิบัติตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม สำหรับเรือของทางราชการฝ่ายทหารให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของทหาร 	<p>ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเรือ</p>
๒๒.	การแสดงธงชาติ	<p>การแสดงธง หมายถึง ความว่า การที่บุคคลหรือคณะบุคคลได้ทำหรือสร้างให้ปรากฏเป็นรูปร่างไม่ว่าจะเป็นวัตถุ รูป ภาพ หรือสสารที่มีลักษณะเป็นสีที่มีความหมายถึงธงชาติ หรือแถบสีของธงชาติ</p> <p>การแสดงธงชาติหมายถึง การทำ หรือสร้างรูปร่างไม่ว่าจะเป็นลักษณะโดยอย่างไร ให้ปรากฏเห็นเป็นสีของธงชาติ หรือแถบสีของธงชาติ หากจะนำไปแสดงบนสิ่งบรรจุหีบห่อ สิ่งหุ้มห่อ หรือสิ่งใด ๆ เช่น สินค้าต่าง ๆ อาจทำได้ถ้าเป็นการสมควร ไม่แสดงการเหยียดหยามธงชาติ และการจะนำไปใช้หรือแสดงนั้น จะต้องมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน และคำนึงถึงความรู้สึกของประชาชนและเกียรติภูมิของชาติด้วย</p>	<p>แถบสีธงชาติ หมายถึง รุ้ง สีที่เหมือนธงชาติ</p>
๒๓.	การแสดงธงชาติที่สินค้า	<p>การแสดงธงชาติไว้ที่สิ่งบรรจุหีบห่อ สิ่งหุ้มห่อ สิ่งผูกมัดผลิตภัณฑ์ สินค้าใด ๆ อาคารสถานที่ ยานพาหนะ เครื่องแต่งกาย ร่างกายหรือสิ่งอื่นใด ที่มีได้มีลักษณะเป็นการเหยียดหยามต่อธงชาติ ประเทศไทยหรือชาติใดให้ทำได้โดยสมควรในกรณีดังต่อไปนี้</p>	

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
๒๔.	การประดับธงชาติ	<p>๑. การประดับธงชาติ หมายความว่า การนำธงชาติไปตกแต่งหรือแสดงร่วมกับสิ่งอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น การประดับธงชาติหรือร่วมกับธงอื่น การประดับธงชาติร่วมกับ พระพุทธรูป และพระบรมรูป เป็นต้น</p> <p>๒. เป็นการแสดงธงชาติที่กระทำโดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ</p> <p>๓. เป็นการประดับธงชาติที่กระทำโดยเอกชนในกรณีอื่น ๆ นอกจากข้อ ๒</p> <p>หลักเกณฑ์และวิธีการขอความเห็นชอบในกรณีตามข้อ ๒ และข้อ ๓ ให้เป็นไปตาม ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี</p>	
๒๕.	การประดับธงชาติคู่หรือร่วมกับธงอื่น	<p>๑. การประดับธงชาติคู่หรือร่วมกับธงอื่น หรือร่วมกับธงอื่นตามที่กำหนดไว้ใน กฎหมายว่าด้วยธง ยกเว้นธงพระอิสริยยศจะต้องไม่ให้องค์ชาติอยู่ในระดับต่ำกว่า ธงอื่น ๆ และโดยปกติให้อัตราส่วนของธงชาติคู่ที่เสวตรงด้านขวา (เมื่อมองดูออกมาจาก ภายใน หรือจุดของสถานที่ที่ใช้ชัก แสดง หรือประดับธงเป็นหลัก)</p> <p>๒. การประดับธงชาติคู่กับธงอื่นในงานพิธีซึ่งมีแทนหรือมีที่สำหรับประธาน ให้จัดธงชาติ อยู่ด้านขวาของแท่นพิธีและธงอื่นอยู่ด้านซ้าย</p> <p>๓. การประดับธงชาติคู่กับธงอื่น นอกจากที่ตั้งกล่าวในข้อ ๑ และข้อ ๒ มีจำนวนมากกว่า สองธงแล้วให้ปฏิบัติดังนี้</p> <p>๓.๑ เมื่อรวมกับธงชาติแล้วนับได้เป็นจำนวนคู่ ให้ธงชาติอยู่กลาง</p> <p>๓.๒ เมื่อรวมกับธงชาติแล้วนับได้เป็นจำนวนคี่ ให้ธงชาติอยู่กลางด้านขวา</p>	
๒๖.	การประดับธงชาติร่วมกับ พระพุทธรูปและพระบรมรูป	<p>การประดับธงชาติร่วมกับพระพุทธรูปและพระบรมรูปในพิธีการต่าง ๆ เพื่อเป็นที่สักการะ ร่วมกันให้จัดธงชาติอยู่ด้านขวาของพระพุทธรูปและพระบรมรูปอยู่ด้านซ้าย</p>	

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
๒๓.	การระดับรองชาติคู่หรือร่วมกับ องของต่างประเทศ	<p>ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. การระดับรองชาติคู่หรือร่วมกับองของต่างประเทศ จะต้องเป็นไปในลักษณะที่ เท่าเทียมกัน เช่น ขนาดและสีของธง และความสูงต่างของธง เป็นต้น ๒. ถ้าระดับหรือชื่อธงของต่างประเทศเพียงประเทศเดียว ต้องให้ธงชาติเคียงคู่ อยู่ด้านขวาของธงต่างประเทศ ๓. ถ้าระดับองของต่างประเทศเกินกว่าหนึ่งประเทศ เมื่อรวมกับองชาติแล้วเป็น จำนวนคี่ ต้องให้ธงชาติอยู่ตรงกลาง ๔. ถ้าระดับองของต่างประเทศเกินกว่าหนึ่งประเทศ เมื่อรวมกับองชาติแล้วเป็น จำนวนคู่ ต้องให้ธงชาติอยู่กลางด้านขวา ๕. การระดับองชาติในโอกาสสถานที่ หรือมีข้อตกลงระหว่างประเทศ หรือ ประเทศภาคีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น เช่น ให้ใช้เรียงตามลำดับอักษร หรือเรียงตาม ลำดับการเป็นสมาชิก ก็ให้ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือข้อกำหนดนั้น ๆ ได้ ๖. การระดับองชาติในการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ โดยปกติให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับของสมาคมกีฬาระหว่างประเทศ หรือตามหลักสากลที่ยอมรับกันขึ้นมา อารยประเทศ ๗. การระดับองชาติคู่กับองของต่างประเทศสำหรับรถยนต์ ให้ชักธงชาติไว้ทางด้านขวา และองของต่างประเทศไว้ทางด้านซ้าย ๘. ยานพาหนะอื่นให้ใช้ทำนองเดียวกับข้อ ๗ เว้นแต่การประดับธงให้ไม่เป็นตาม ธรรมเนียมประเพณีของชาวเรือ 	

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
๒๘.	การทำความเคารพธงชาติ	<p>ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ทำความเคารพตามกำหนดเวลา กล่าวคือ ชักธงชาติขึ้นเวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา และชักธงชาติลงเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา ๒. เมื่อมีการชักธงชาติขึ้นและลงในพิธีการต่าง ๆ ให้แสดงความเคารพโดยการยืนตรงหันไปทางเสาธง อาคาร หรือสถานที่ที่มีการชักธงชาติขึ้นและลง จนกว่าจะเสร็จการ ๓. ในกรณีที่ได้ยินเสียงเพลงชาติหรือสัญญาณการชักธงชาติ จะเห็นหรือไม่เห็นการชักธงชาติก็ตาม หรือในกรณีอยู่ในอาคารหรือยานพาหนะที่ไม่สามารถยืนแสดงความเคารพได้ ให้แสดงความเคารพโดยหยุดนิ่งในอาการสำรวม จนกว่าการชักธงชาติหรือเสียงเพลงชาติหรือสัญญาณการชักธงชาติจะสิ้นสุดลง ๔. ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างของทางราชการหรือองค์การของรัฐ ซึ่งแต่งเครื่องแบบให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของทางราชการ หรือองค์การของรัฐนั้น ๕. นักเรียน นิสิต นักศึกษา ซึ่งแต่งเครื่องแบบให้ปฏิบัติตามระเบียบที่กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การของรัฐ กำหนด แล้วแต่กรณีหรือตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการโดยอนุโลม 	
๒๙.	การดูแลรักษาธงชาติ	<p>ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ให้หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าหน่วยงานผู้ประกอบการ หรือสถานที่ทำการของหน่วยงานของรัฐและเอกชนผู้ครอบครองอาคารสถานที่ที่มีการใช้การชัก หรือการแสดงธงชาติกวดขันดูแลให้มีการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติของต่างประเทศในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๒๙ โดยเคร่งครัด 	

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
		<p>๒. ให้เจ้าหน้าที่หรือบุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติ เก็บรักษาธงชาติไว้ด้วยความเคารพในสถานที่และที่เก็บอันสมควร</p> <p>๓. การเชิญธงชาติจากที่เก็บรักษาเพื่อนำไปใช้ ชัก หรือแสดงในกรณีที่เป็นสินค้า ให้เชิญไปในสภาพที่เรียบร้อย และช่วยออกการเคารพเมื่อถึงสถานที่หรือจุด จุดที่จะใช้หรือแสดงจึงคล้องออกเพื่อใช้หรือแสดงต่อไป</p> <p>๔. การเชิญธงชาติที่จะใช้ยกไปยังเสาธง เมื่อใกล้จะถึงกำหนดเวลาแล้วให้ปฏิบัติ ตามข้อปฏิบัติการเกี่ยวกับธงชาติ ซึ่งได้กล่าวไว้ในเรื่องการชักธงชาติไว้แล้ว</p> <p>๕. การเชิญธงชาติจากที่ใช้ชัก หรือแสดง ไปเก็บไว้ ณ ที่เก็บรักษา ให้ดำเนินการ ในลักษณะเดียวกับข้อ ๕</p>	
๓๐.	การกระทำอันเป็นการเหยียดหยาม หรือ ไม่สมควรต่อธงชาติ	<p>การเหยียดหยามต่อธงชาติ ได้แก่ การกระทำต่อธงชาติ รูปจำลองของธงชาติ หรือ แล่ธงชาติ ด้วยเจตนาเหยียดหยามประเทศชาติ เช่น ฉีก ทำลาย ถ่มน้ำลาย ใช้เท้าเหยียบ วางเป็นผ้าเช็ดเท้า ซึ่งเป็น การแสดงความดูถูก ดูหมิ่น เหยียดหยามชาติไทย การกระทำที่ไม่สมควรต่อธงชาติ รูปจำลองของธงชาติ หรือแล่ธงชาติ เช่น</p> <p>๑. การประดิษฐ์รูป ตัวอักษร ตัวเลข หรือเครื่องหมายสัญลักษณ์อื่นในธงธง รูปจำลองของธงหรือแล่ธงของธง</p> <p>๒. การใช้ ชัก หรือแสดงธง รูปจำลองของธง หรือแล่ธงของธงอันมีลักษณะตามข้อ ๑</p> <p>๓. การใช้ ชัก หรือแสดงธง รูปจำลองของธง หรือแล่ธงของธงไว้ ณ สถานที่หรือ วิธีอันไม่สมควร</p> <p>๔. การประดิษฐ์ธง รูปจำลองของธง หรือแล่ธงของธงไว้ ณ ที่หรือสิ่งใด ๆ โดยไม่สมควร</p> <p>๕. แสดงหรือใช้สิ่งใด ๆ ที่มีรูปธง รูปจำลองของธง หรือแล่ธงของธงอันมีลักษณะ ตามข้อ ๔ โดยไม่สมควร</p>	

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
๓๑.	การปันธงชาติ (แบบที่ ๑ เห็นสองสี)	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ปันธงให้เหลือครึ่งเดียว โดยปฏิบัติตามความยาวของฝั่งธง ๒. จับธงแถบสีน้ำเงินให้อยู่ด้านบน โดยปล่อยให้ธงแถบสีแดงอยู่ด้านล่าง ทั้งสองข้าง ๓. ปันธงแถบสีแดงในแต่ละข้าง มาบรรจบกับแถบสีน้ำเงิน ๔. จับธงตรงมุมล่างที่ปลายธงขึ้น โดยพับเป็นรูปสามเหลี่ยม มุมฉาก เรื่อยไปตามลำดับ จนถึงด้านธงที่อยู่กับเส้นเอือก และพับธงด้านที่อยู่กับเส้นเอือกเป็นรูปสามเหลี่ยม มุมฉาก แล้วให้สอดธงที่อยู่กับเส้นเอือกเข้าไปอยู่ในธงรูปสามเหลี่ยม มุมฉาก 	วิธีปันธงชาติ มีรายละเอียดในหน้า ๘๗
๓๒.	การก่กลายธงชาติแก่ที่เสื่อมสภาพ	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ปันธงให้เหลือครึ่งเดียว โดยปฏิบัติตามความยาวของฝั่งธง ๒. พับแถบสีน้ำเงินและสีแดงพับครึ่งมาบรรจบกันตรงจุดกึ่งกลางแถบสีขาวตามแนวยาว ๓. ปันธงตามแนวยาวเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก พับซ้อนกันไปจนหมดฝั่ง 	
๓๓.	บทกำหนดโทษ	<p>การกระทำต่อธงชาติโดยไม่ให้ความเคารพมีความผิดและต้องรับโทษตามกฎหมายดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. กระทำการใด ๆ ต่อธง หรือเครื่องหมายอื่นใด อันมีความหมายถึงประเทศไทยหรือชาติไทย เพื่อเหยียดหยามประเทศชาติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม. ๑๑๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา) ๒. กระทำการใด ๆ ที่ไม่สมควรต่อธงชาติ รูปจำลองของธงชาติ หรือแถบสีของธงชาติในการกระทำอันเป็นการเหยียดหยาม หรือไม่สมควรต่อธงชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง ใน ๕ ข้อ ที่กล่าวมาแล้วในข้อ ๓๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม. ๘๓ แห่งประมวล พ.ศ. ๒๕๒๒) 	

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
		ผู้ใดกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการเหยียดหยามต่ออง รูปจำลองขององค์หรือ แถบสีธงชาติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม. ๕๔ แห่งพรบ.ธง พ.ศ. ๒๕๒๒)	
๓๔.	ประวัติทำนองเพลงชาติ	๑. เพลงชาติ ถือกำเนิดมาจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ๒. พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) เป็นผู้ประพันธ์ทำนองโดยไม่มีเนื้อร้อง ตามคำริ ของพระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรี ต่อมาได้ถูกรับรองอย่างเป็นทางการ	
๓๕.	ประวัติเนื้อร้องเพลงชาติ	๑. หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕) เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) เสนอมติกระทรวงธรรมการ ต่อมาเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรคนแรก ได้แต่งเพลงปลุกใจเพื่อแสดงความ เป็นชาติไทย โดยใช้ทำนองเพลงมหาชัย ๒. ต่อมาพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) ซึ่งเป็นผู้ประพันธ์ทำนองและ ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธ์) เป็นผู้ประพันธ์คำร้องอย่างไม่เป็นทางการ ๓. พุทศักราช ๒๔๗๗ รัฐบาลตัดสินใจใช้ทำนองแบบสากล ซึ่งประพันธ์ โดยพระเจนดุริยางค์ (คำร้อง) ให้จัดประกวดโดยแต่งให้เข้ากับทำนอง แบบสากลของพระเจนดุริยางค์ ผลปรากฏว่า คณะกรรมการตัดสินให้ทำนองของ ขุนวิจิตรมาตรา และบททำนองของนายฉันทน์ ขำวิไล ได้รับคัดเลือกให้เป็นเนื้อร้อง เพลงชาติอย่างเป็นทางการ	ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๘๒
๓๖.	ประเทศ “ไทย” และ “สยาม”	ชื่อนั้น มีชื่อเรียกประเทศสองชื่อคือ “ไทย” และ “สยาม” แต่ประชาชนนิยมเรียก “ไทย” รัฐบาลจึงประกาศใช้ชื่อเป็นรัฐนิยม ดังนี้	

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
๓๗.	การประกวดเพลงชาติ	<p>1. ภาษาไทย : การเรียกชื่อ ประเทศ ประชาชน และสัญลักษณ์ ให้ใช้ว่า “ไทย”</p> <p>2. ภาษาอังกฤษ : - ชื่อประเทศให้ใช้ว่า Thailand</p> <p>- ชื่อประชาชนและสัญลักษณ์ให้ใช้ว่า Thai</p>	
๓๘.	การประกาศใช้ “เนื้อร้องเพลงชาติ”	<p>สำนักโฆษณาการ ได้ประกาศประกวดเพลงชาติ หลังมีการเปลี่ยนแปลง การเรียกชื่อ ประเทศจาก “สยาม” เป็น “ไทย” โดยมีหลักเกณฑ์ คือ เป็นท่อนร้ององ ด้วยคำไพเราะและปลุกใจให้ชาวไทยเกิดความรักชาติ เราใจให้เกิดความตื่นตัว ในประเทศชาติ</p> <p>รัฐบาลได้ประกาศใช้เนื้อร้องเพลงชาติจากคำประพันธ์ของพันเอกหลวงสารานุประพันธ์ ซึ่งส่งเข้าประกวดในนามกองทัพบก ได้ชนะรางวัลที่ ๑ และให้ใช้ทำนองเพลงชาติของ พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. ๒๔๘๒</p>	
๓๙.	วิธีบรรเลงเพลงเคราฟ	<p>มี ๒ วิธี คือ</p> <p>๑. บรรเลงเพลงเคราฟของเครื่องบรรเลงประจำแถว เครื่องบรรเลงคือ แตรวงและ แตรเดี่ยว ซึ่งการบรรเลงเพลงเคราฟด้วยเพลงชาติ จะใช้ “แตรวง” บรรเลงสำหรับ</p> <p>๑.๑ อังประจำกองทหาร</p> <p>๑.๒ อังประจำกองชุมชนทหาร</p> <p>๑.๓ อังชาติประจำสำนักงานของรัฐบาลในขณะขึ้นลง</p> <p>๑.๔ อังราชนาวิประจําเรือ ขณะทำพิธีขึ้นลง</p> <p>๒. บรรเลงเพลงเคราฟของเครื่องบรรเลงที่มีได้ประจำแถว ซึ่งจะกระทำเฉพาะ เมื่อเครื่องบรรเลงอยู่กับที่ และเฉพาะในพิธีที่เกี่ยวข้อง การบรรเลงเพลงเคราฟ เช่นเดียวกับเครื่องบรรเลงประจำแถวแต่เฉพาะกรณี ดังนี้</p>	

ที่	ประเด็น	อธิบายความ	หมายเหตุ
๔๐.	วิธีการใช้เพลงชาติ	<p>๒.๑ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี และรัชทายาท เมื่อเสด็จเข้ามายังที่นั่งและเมื่อเสด็จกลับหรือเสด็จผ่าน</p> <p>๒.๒ บรรเลงเพลงเนกราชอื่น ๆ เป็นเกียรติยศตามกำหนดนั้น</p> <p>๑. การบรรเลงเพลงชาติหรือประกอบเครื่องด้วย หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง</p> <p>๒. การทำความเคารพทุกคนจะต้องยืนตรงเมื่อได้ยินเพลงชาติ เช่น ในที่ชุมนุมชน งานแสดงกลางแจ้ง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น</p> <p>๓. ในกรณีที่ได้ยินเสียงเพลงชาติ หรือโน้ตอยู่ในอาคารหรือยานพาหนะที่ไม่สามารถได้ยินแสดงทำความเคารพได้ ให้แสดงความเคารพ โดยหยุดนิ่งในอาคาร</p> <p>สำรวม จนกว่าเสียงเพลงชาติจะสิ้นสุดลง</p>	
๔๑.	วิธีการทำความเคารพเพลงชาติ	<p>เมื่อเพลงชาติจบ ไม่ต้องโค้งคำนับ</p> <p>ส่วนทหารให้ปฏิบัติตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการเคารพ</p>	

ภาคผนวก

กฎหมายและระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้ การชัก การแสดง การประดับธงชาติ และการร้องเพลงชาติ

ธงชาติ :

๑. พระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๕๒๒
๒. ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องชี้แจงการใช้ธงคลุมศพ ทีบศพ หรือที่เก็บอัฐิผู้เสียชีวิต เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ
๓. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๒๙
๔. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๖
๕. มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การใช้ธงชาติ (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๖)
๖. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติและธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗

เพลงชาติ :

๑. หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ จ.๔๔๖๒/๒๔๗๗ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ เรื่อง การประกวดเพลงชาติ
๒. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยรัฐนิยมฉบับที่ ๑ เรื่อง การใช้ชื่อประเทศ ประชาชน และสัญชาติ (พ.ศ. ๒๔๘๒)
๓. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยรัฐนิยมฉบับที่ ๔ เรื่อง การเคารพธงชาติ เพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี (พ.ศ. ๒๔๘๒)
๔. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยรัฐนิยมฉบับที่ ๖ เรื่อง ทำนองและเนื้อร้อง เพลงชาติ

พระราชบัญญัติธง

พ.ศ. ๒๕๒๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒

เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยธง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๕๒๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

- (๑) พระราชบัญญัติธง พุทธศักราช ๒๔๗๙
- (๒) พระราชบัญญัติธง (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๑
- (๓) พระราชบัญญัติธง (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๓
- (๔) พระราชบัญญัติธง (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๔๘๕

บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

ธงที่มีความหมายถึงประเทศไทยและชาติไทย

มาตรา ๕ ธงที่มีความหมายถึงประเทศไทยและชาติไทย ได้แก่

(๑) ธงชาติ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๖ ส่วน ยาว ๙ ส่วน ด้านกว้างแบ่งเป็น ๕ แถบตลอดความยาวของผืนธง ตรงกลางเป็นแถบสีน้ำเงินแก่ กว้าง ๒ ส่วน ต่อจากแถบสีน้ำเงินแก่ออกไปทั้งสองข้างเป็นแถบสีขาวกว้างข้างละ ๑ ส่วน ต่อจากแถบสีขาวออกไปทั้งสองข้างเป็นแถบสีแดงกว้างข้างละ ๑ ส่วน ธงชาตินี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ธงไตรรงค์”

(๒) ธงราชนาวี มีลักษณะอย่างเดียวกับธงชาติ แต่ตรงกลางของผืนธงมีดวงกลมสีแดงขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางยาว ๔ ใน ๖ ส่วนของความกว้างของผืนธง โดยให้ขอบของดวงกลมจดขอบแถบสีแดงของผืนธง ภายในดวงกลมมีรูปช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่นหันหน้าเข้าหาเสาธงหรือคันทอง

หมวด ๒

ธงพระอิสริยยศ

มาตรา ๖ ธงสำหรับพระมหากษัตริย์ ได้แก่

(๑) ธงมหาราชใหญ่ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส พื้นธงสีเหลือง มีรูปครุฑพ่าห์ สีแดงอยู่ตรงกลาง

(๒) ธงมหาราชน้อย แบ่งตามความยาวออกเป็นสองตอน ตอนต้นมีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงมหาราชใหญ่ แต่กว้างไม่เกิน ๖๐ เซนติเมตร ตอนปลายมีลักษณะเป็นชายต่อสีขาวแปลงเป็นรูปธงยาวเรียวยาวโดยให้ปลายสุดกว้างครึ่งหนึ่งของตอนต้น ปลายธงตัดเป็นแฉกรูปหางนกแซงแซวสี ๓ ใน ๔ ส่วนของความยาวของผืนธง ความยาวของผืนธงเป็น ๘ เท่าของความกว้างของตอนต้น ธงนี้ถ้าชักขึ้นแทนธงมหาราชใหญ่ หมายความว่า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้งดการยิงสลุตถวายคำนับ

มาตรา ๗ ธงสำหรับองค์สมเด็จพระราชินี ได้แก่

(๑) ธงราชินีใหญ่ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน พื้นธงสีเหลือง ตอนต้น ๒ ใน ๓ ส่วนของความยาวของผืนธงเหมือนธงมหาราชใหญ่ ตอนปลายตัดเป็นแฉกรูปหางนกแซงแซว สี ๑ ใน ๓ ส่วนของความยาวของผืนธง

(๒) ธงราชินีน้อย มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงมหาราชน้อย เว้นแต่ชายต่อเป็นสีแดง ธงนี้ถ้าชักขึ้นแทนธงราชินีใหญ่ หมายความว่า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้งดการยิงสลุตถวายคำนับ

มาตรา ๘ ธงสำหรับองค์สมเด็จพระบรมราชชนนี ได้แก่

(๑) ธงบรมราชวงศ์ใหญ่ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน

พื้นธงสีเหลือง ปลายธงตัดเป็นแฉกรูปหางนกแซงแซว ลึก ๑ ใน ๓ ส่วนของความยาวของ ผืนธงที่ตรงกลางตอนต้น ๒ ใน ๓ ส่วนของผืนธง เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสสีขาว มีขนาดกว้าง ยาวครึ่งหนึ่งของความกว้างของผืนธง ภายในรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสสีขาวมีรูปมงกุฎชัตติยราชานารี ประดิษฐานบนพานแว่นฟ้า ๒ ชั้นเหนือตั่ง และมีตั่งลดตั่งฉัตรกลีบบัว ๕ ชั้น อยู่สองข้าง รูปเหล่านี้ เป็นสีเหลืองเข้ม

(๒) ธงบรมราชวงศ์น้อย แบ่งตามความยาวออกเป็นสองตอน ตอนต้นมีลักษณะและ สีอย่างเดียวกับตอนต้นของธงบรมราชวงศ์ใหญ่ แต่กว้างไม่เกิน ๖๐ เซนติเมตร ตอนปลายมี ลักษณะเป็นชายต่อสีแดงแปลงเป็นรูปธงยาวเรียว โดยให้ปลายสุดกว้างครึ่งหนึ่งของตอนต้น ปลาย ธงตัดเป็นแฉกรูปหางนกแซงแซว ลึก ๓ ใน ๘ ส่วนของความยาวของผืนธง ความยาวของผืนธงเป็น ๘ เท่าของความกว้างของตอนต้น ธงนี้ถ้าชักขึ้นแทนธงบรมราชวงศ์ใหญ่ หมายความว่า โปรดเกล้าฯ ให้ังการยิงสลุตถวายคำนับ

มาตรา ๙ ธงสำหรับองค์สมเด็จพระพุทธเจ้า ได้แก่

(๑) ธงเขาราชใหญ่ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส พื้นธงมีสองสี รอบนอกสีขาว รอบในสีเหลืองกว้างยาวครึ่งหนึ่งของรอบนอกมีรูปครุฑพ่าห์สีแดงอยู่ตรงกลาง

(๒) ธงเขาราชน้อย แบ่งตามความยาวออกเป็นสองตอน ตอนต้นมีลักษณะและสีอย่าง เดียวกับธงเขาราชใหญ่ แต่กว้างไม่เกิน ๖๐ เซนติเมตร ตอนปลายมีลักษณะเป็นชายต่อ สีขาวแปลงเป็นรูปธงยาวเรียวโดยให้ปลายสุดกว้างครึ่งหนึ่งของตอนต้นปลายธงตัดเป็นแฉกรูปหางนก แซงแซว ลึก ๓ ใน ๘ ส่วนของความยาวของผืนธง ความยาวของผืนธงเป็น ๘ เท่าของความกว้าง ของตอนต้น ธงนี้ถ้าชักขึ้นแทนธงเขาราชใหญ่ หมายความว่า โปรดเกล้าฯ ให้ังการยิงสลุตถวาย คำนับ

มาตรา ๑๐ ธงสำหรับองค์พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า ได้แก่

(๑) ธงเขาราชใหญ่ฝ่ายใน มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน ตอนต้น ๒ ใน ๓ ส่วนของความยาวของผืนธงเหมือนธงเขาราชใหญ่ ตอนปลายเป็นสีขาว ตัดเป็นแฉกรูปหางนกแซงแซว ลึก ๑ ใน ๓ ส่วนของความยาวของผืนธง

(๒) ธงเขาราชน้อยฝ่ายใน มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงเขาราชน้อย เว้น แต่ชายต่อเป็นสีแดง ธงนี้ถ้าชักขึ้นแทนธงเขาราชใหญ่ฝ่ายใน หมายความว่า โปรดให้ังการยิงสลุตถวายคำนับ

มาตรา ๑๑ ธงสำหรับองค์พระราชโอรส สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอหรือสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ แห่งพระมหากษัตริย์ทุกรัชกาล ได้แก่

(๑) ธงราชวงศ์ใหญ่ฝ่ายหน้า มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส พื้นธงสีขาว มีดวงกลม สีเหลือง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางยาวครึ่งหนึ่งของความกว้างของผืนธงอยู่ตรงกลางของผืนธง ภายในดวงกลมมีรูปครุฑพ่าห์สีแดง

(๒) ธงราชวงศ์น้อยฝ่ายหน้า แบ่งตามความยาวออกเป็นสองตอน ตอนต้นมีลักษณะ

และสืออย่างเดียวกับธงราชวงศ์ใหญ่ฝ่ายหน้าแต่กว้างไม่เกิน ๖๐ เซนติเมตร ตอนปลายมีลักษณะเป็นชายต่อสือขาวแปลงเป็นรูปธงยาวเรียว โดยให้ปลายสุดกว้างครึ่งหนึ่งของตอนต้น ปลายธงตัดเป็นแฉกรูปหางนกแซงแซว ลึก ๓ ใน ๔ ส่วนของความยาวของผืนธง ความยาวของผืนธงเป็น ๔ เท่า ของความกว้างของตอนต้น ธงนี้ถ้าชักขึ้นแทนธงราชวงศ์ใหญ่ฝ่ายหน้า หมายความว่า โปรดให้งดการยิงสลุตถวายคำนับ

มาตรา ๑๒ ธงสำหรับองค์พระราชาธิดา สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ หรือสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ แห่งพระมหากษัตริย์ทุกรัฐกาล ได้แก่

(๑) ธงราชวงศ์ใหญ่ฝ่ายใน มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน ตอนต้น ๒ ใน ๓ ส่วนของความยาวของผืนธงเหมือนธงราชวงศ์ใหญ่ฝ่ายหน้า ตอนปลายเป็นสือขาวตัดเป็นแฉกรูปหางนกแซงแซว ลึก ๑ ใน ๓ ส่วนของความยาวของผืนธง

(๒) ธงราชวงศ์น้อยฝ่ายใน มีลักษณะและสืออย่างเดียวกับธงราชวงศ์น้อยฝ่ายหน้า เว้นแต่ชายต่อเป็นสีแดง ธงนี้ถ้าชักขึ้นแทนธงราชวงศ์ใหญ่ฝ่ายใน หมายความว่า โปรดให้งดการยิงสลุตถวายคำนับ

หมวด ๓

ธงทหาร

มาตรา ๑๓ ธงทหาร ได้แก่

(๑) ธงชัยเฉลิมพล เป็นธงประจำหน่วยทหารที่ได้รับพระราชทานมี ๓ ชนิดคือ ธงชัยเฉลิมพลของทหารบก ธงชัยเฉลิมพลของทหารเรือ และธงชัยเฉลิมพลของทหารอากาศ

(๒) ธงราชการทหาร มี ๔ ชนิด คือ ธงฉาน ธงประจำกองทัพบก ธงประจำกองทัพเรือ และธงประจำกองทัพอากาศ

(๓) ธงแสดงยศ ตำแหน่งและหน่วยทหาร

มาตรา ๑๔ ธงชัยเฉลิมพลของทหารบก มีลักษณะอย่างเดียวกับธงชาติ แต่เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดกว้างด้านละ ๗๐ เซนติเมตร ตรงกลางของผืนธงมีอุณาโลมทหารบกและมีชื่อหน่วยทหารสีแดงขลิบริมสีเหลือง เป็นแถวโค้งโอบใต้อุณาโลมทหารบก ผืนธงมูบมต้นด้านที่ติดกับคันธงมีรูปพระมหามงกุฎและเลขหมายประจำรัชกาลของพระมหากษัตริย์ที่พระราชทานเป็นตัวเลขไทยสีเหลืองภายใต้พระมหามงกุฎมีพระปรมาภิไธยย่อสีแดงขลิบริมสีเหลืองรัศมีสีฟ้า ขอบธงด้านที่ติดกับคันธงมีเกลียวเชือกสีแดงสลับท่า ด้านอื่นมีแถบจิบสีเหลือง กว้าง ๒ เซนติเมตร

หน่วยทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ซึ่งมีธงชัยเฉลิมพลของทหารบกแล้ว จะมีธงชัยเฉลิมพลของหน่วยทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งธงก็ได้ ธงนี้มีลักษณะอย่างเดียวกับธงชาติแต่กว้าง ๗๐ เซนติเมตร ยาว ๑๐๕ เซนติเมตร ตรงกลางของผืนธงมีรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าสีแดงกว้าง ๓๕ เซนติเมตร ยาว ๕๒.๕ เซนติเมตร ภายในรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

นี้มีรูปข้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่นหันหน้าเข้าหาคันทอง ผืนธงมูมบนด้านที่ติดกับคันทองมีรูปพระมหามงกุฏและเลขหมายประจำรัชกาลของพระมหากษัตริย์ที่พระราชทานเป็นตัวเลขไทยสีเหลือง ภายใต้พระมหามงกุฏมีพระปรมาภิไธยย่อสีเหลืองและมีชื่อหน่วยทหารสีเหลืองเป็นแถวโค้งโอบใต้พระปรมาภิไธยย่อ ขอบธงด้านที่ติดกับคันทองมีเกลียวเชือกสีแดงสลักดำ ด้านอื่นมีแถบจีบสีเหลืองกว้าง ๒ เซนติเมตร

ธงชัยเฉลิมพลของหน่วยทหารในกองบัญชาการทหารสูงสุด มีลักษณะอย่างเดียวกับธงชัยเฉลิมพลของทหารบกตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๑๕ ธงชัยเฉลิมพลของทหารเรือ มีลักษณะอย่างเดียวกับธงชาติ แต่ตรงกลางของผืนธงมีรูปจักรแปดแฉก แฉกของจักรเวียนไปทางซ้ายและมีสมอลดวงจักร ภายใต้พระมหามงกุฏ รูปเหล่านี้เป็นสีเหลือง ขอบธงด้านที่ติดกับคันทอง มีเกลียวเชือกสีแดง

มาตรา ๑๖ ธงชัยเฉลิมพลของทหารอากาศ มีลักษณะอย่างเดียวกับธงชาติ แต่เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดกว้างด้านละ ๓๐ เซนติเมตร ตรงกลางของผืนธง มีดวงกลมสีฟ้า ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางยาว ๒ ใน ๓ ส่วนของความกว้างของผืนธง ภายในดวงกลมมีอุณาโลมทหารอากาศและมีชื่อหน่วยทหารสีแดงขลิบริมสีเหลืองเป็นแถวโค้งโอบใต้ดวงกลมสีฟ้า ผืนธงมุมด้านบนที่ติดกับคันทอง มีรูปพระมหามงกุฏและเลขหมายประจำรัชกาลของพระมหากษัตริย์ที่พระราชทานเป็นตัวเลขไทยสีเหลือง ภายใต้พระมหามงกุฏมีพระปรมาภิไธยย่อสีแดงขลิบริมสีเหลืองรัศมีสีฟ้า ขอบธงด้านที่ติดกับคันทองมีเกลียวเชือกสีแดงสลักดำ ด้านอื่นมีแถบจีบสีเหลืองกว้าง ๒ เซนติเมตร

มาตรา ๑๗ ธงชัยเฉลิมพลตามมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ หรือมาตรา ๑๖ จะกำหนดวัตถุที่เป็นผืนธง ลวดลายในผืนธง หรือส่วนประกอบของธงก็ได้ โดยให้กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่หน่วยทหารที่ได้รับพระราชทานธงชัยเฉลิมพลแล้วได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ หรือได้รับอิสริยาภรณ์ หรือเครื่องหมายเชิดชูเกียรติจากต่างประเทศ จะประดับเครื่องหมายนั้นที่ผืนธงหรือส่วนประกอบของธงก็ให้กระทำได้

มาตรา ๑๙ ธงฉาน มีลักษณะอย่างเดียวกับธงชาติ แต่ตรงกลางของผืนธงมีรูปจักรแปดแฉกแฉกของจักรเวียนไปทางซ้ายและมีสมอลดวงจักรภายใต้พระมหามงกุฏ รูปเหล่านี้ เป็นสีเหลือง

ธงนี้เป็นธงที่ใช้ในเรือพระที่นั่งและเรือหลวง หรือเป็นธงสำหรับหน่วยทหารเรือ ที่ยกพลขึ้นบกซึ่งหน่วยทหารนั้นไม่ได้รับพระราชทานธงชัยเฉลิมพล

มาตรา ๒๐ ธงประจำกองทัพบก มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน พื้นธงสีแดง ตรงกลางของผืนธงมีรูปเครื่องหมายกองทัพบกเป็นสีเหลือง

มาตรา ๒๑ ธงประจำกองทัพเรือ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง ๖ ส่วน ยาว ๙ ส่วน พื้นธงสีขาว ตรงกลางของผืนธงมีดวงกลมสีขาว ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางยาว ๔ ใน ๖ ส่วน

ของความกว้างของผืนธง ภายในดวงกลมมีรูปจักรแปดแฉก แฉกของจักรเวียนไปทางซ้ายและมี
สมอสอดวงจักรภายใต้พระมหามงกุฎ รูปเหล่านี้เป็นสีเหลือง

มาตรา ๒๒ ธงประจำกองทัพอากาศ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๒ ส่วน ยาว
๓ ส่วน พื้นธงสีฟ้า ตรงกลางของผืนธงมีรูปเครื่องบินรบพุ่งขึ้นเป็นสีเหลือง

มาตรา ๒๓ ธงแสดงยศ ได้แก่

- (๑) ธงแสดงยศสำหรับทหารบก
- (๒) ธงแสดงยศสำหรับทหารเรือ
- (๓) ธงแสดงยศสำหรับทหารอากาศ

มาตรา ๒๔ ธงแสดงยศสำหรับทหารบก มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๒ ส่วน
ยาว ๓ ส่วน พื้นธงสีแดง มี ๕ ชั้น คือ

(๑) ธงจอมพล มีรูปคทาที่กระบี่ไขว้เหนือช่อชัยพฤกษ์อยู่ตรงกลางของกลุ่มดาวห้าแฉก
๕ ดวง เรียงเป็นรูปห้าเหลี่ยมด้านเท่าอยู่ตรงกลางของผืนธง ให้ด้านหนึ่งของรูปห้าเหลี่ยมด้านเท่า
อยู่ด้านล่างขนานกับขอบล่างของผืนธง รูปเหล่านี้เป็นสีเหลือง

(๒) ธงพลเอก มีรูปดาวห้าแฉกสีเหลือง ๔ ดวง เรียงเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน
อยู่ตรงกลางของผืนธง ให้มุมแหลมวางตามความยาวของผืนธง

(๓) ธงพลโท มีรูปดาวห้าแฉกสีเหลือง ๓ ดวง เรียงเป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า
อยู่ตรงกลางของผืนธง ให้ด้านฐานของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าอยู่ด้านล่างขนานกับขอบล่าง
ของผืนธง

(๔) ธงพลตรี มีรูปดาวห้าแฉกสีเหลือง ๒ ดวง เรียงตามความยาวอยู่ตรงกลางของผืนธง

(๕) ธงพลจัตวา มีรูปดาวห้าแฉกสีเหลือง ๑ ดวง อยู่ตรงกลางของผืนธง

มาตรา ๒๕ ธงแสดงยศสำหรับทหารเรือ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส พื้นธงสีขาว
มีรูปจักรสีขาวเป็นจักรแปดแฉก แฉกของจักรเวียนไปทางซ้าย มี ๕ ชั้น คือ

(๑) ธงจอมพลเรือ มีรูปจักร ๕ จักรอยู่ที่มุมธงทั้งสี่มุม มุมละ ๑ จักร และอยู่
ตรงกลางของผืนธงอีก ๑ จักร

(๒) ธงพลเรือเอก มีรูปจักร ๔ จักร อยู่ที่มุมธงทั้งสี่มุม มุมละ ๑ จักร

(๓) ธงพลเรือโท มีรูปจักร ๓ จักร เรียงเป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าอยู่ตรงกลาง
ของผืนธงให้ด้านฐานของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าอยู่ด้านล่างขนานกับขอบล่างของผืนธง

(๔) ธงพลเรือตรี มีรูปจักร ๒ จักร เรียงกันในแนวตั้งอยู่ตรงกลางของผืนธง

(๕) ธงพลเรือจัตวา มีรูปจักร ๑ จักร อยู่ตรงกลางของผืนธง

มาตรา ๒๖ ธงแสดงยศสำหรับทหารอากาศ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๕ ส่วน
ยาว ๖ ส่วน พื้นธงสีฟ้า มี ๕ ชั้น คือ

(๑) ธงจอมพลอากาศ มีรูปคทาที่กระบี่ไขว้เหนือช่อชัยพฤกษ์อยู่ตรงกลางของ
กลุ่มดาวห้าแฉก ๕ ดวง เรียงเป็นรูปห้าเหลี่ยมด้านเท่าอยู่ตรงกลางของผืนธง ให้ด้านหนึ่ง

ของรูปห้าเหลี่ยมด้านเท่าอยู่ด้านล่างขนานกับขอบล่างของผืนธง รูปเหล่านี้เป็นสีขาว

(๒) ธงพลอากาศเอก มีรูปดาวห้าแฉกสีขาว ๔ ดวง เรียงเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนอยู่ตรงกลางของผืนธง ให้มุมแหลมวางตามความยาวของผืนธง

(๓) ธงพลอากาศโท มีรูปดาวห้าแฉกสีขาว ๓ ดวง เรียงเป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าอยู่ตรงกลางของผืนธง ให้ด้านบนฐานของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าอยู่ด้านล่างขนานกับขอบล่างของผืนธง

(๔) ธงพลอากาศตรี มีรูปดาวห้าแฉกสีขาว ๒ ดวง เรียงตามความยาว อยู่ตรงกลางของผืนธง

(๕) ธงพลอากาศจัตวา มีรูปดาวห้าแฉกสีขาว ๑ ดวง อยู่ตรงกลางของผืนธง
มาตรา ๒๗ ธงแสดงตำแหน่ง ได้แก่

- (๑) ธงผู้บัญชาการทหารสูงสุด
- (๒) ธงแสดงตำแหน่งสำหรับทหารบก
- (๓) ธงแสดงตำแหน่งสำหรับทหารเรือ
- (๔) ธงผู้บัญชาการทหารอากาศ

มาตรา ๒๘ ธงผู้บัญชาการทหารสูงสุด มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน ด้านยาวของผืนธงแบ่งเป็นสามตอนเท่ากัน ตอนต้นของผืนธงสีแดง ตอนกลางสีขาบและตอนปลายสีฟ้า ตรงกลางของผืนธงมีรูปจักรแปดแฉก แฉกของจักรเวียนไปทางขวา และมีสมอลอดวงจักร ด้านซ้ายและด้านขวาของรูปจักรมีรูปปีกนกกางล้อมรอบด้วยช่อชัยพฤกษ์ ภายใต้ช่อชัยพฤกษ์มีรูปดาวห้าแฉก ๕ ดวง อยู่ตรงกลาง ๑ ดวงและโอบขึ้นไปทางซ้ายและขวาของดวงที่อยู่ตรงกลางอีกข้างละ ๒ ดวง รูปเหล่านี้เป็นสีเหลืองเว้นแต่สมอลเป็นสีเงินและดาวเป็นสีทอง ขอบธงมีแถบจีบสีเหลืองนอกจากด้านที่ติดกับคันธง

มาตรา ๒๙ ธงแสดงตำแหน่งสำหรับทหารบก ได้แก่

(๑) ธงผู้บัญชาการทหารบก มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน พื้นธงสีแดง ตรงกลางของผืนธงมีรูปเครื่องหมายกองทัพบก ภายใต้เครื่องหมายกองทัพบกมีรูปดาวห้าแฉก ๕ ดวง อยู่ตรงกลาง ๑ ดวง และโอบขึ้นไปทางซ้ายและขวาของดวงที่อยู่ตรงกลางอีกข้างละ ๒ ดวง รูปเหล่านี้เป็นสีเหลือง

(๒) ธงแม่ทัพ มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงผู้บัญชาการทหารบก เว้นแต่มีรูปดาวห้าแฉก ๓ ดวง อยู่ตรงกลางภายใต้เครื่องหมายกองทัพบก ๑ ดวง และอยู่ทางซ้ายและขวาของเครื่องหมายนั้นข้างละ ๑ ดวง

(๓) ธงผู้บัญชาการกองพล มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงผู้บัญชาการทหารบก เว้นแต่มีรูปดาวห้าแฉก ๒ ดวง อยู่ทางซ้ายและขวาของเครื่องหมายกองทัพบกข้างละ ๑ ดวง

มาตรา ๓๐ ธงแสดงตำแหน่งสำหรับทหารเรือ ได้แก่

- (๑) ธงผู้บัญชาการทหารเรือ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน

พื้นธงสีขาบ ตรงกลางของผืนธงมีรูปจักรแปดแฉก แฉกของจักรเวียนไปทางซ้าย และมีสมอสอดวงจักรภายใต้พระมหามงกุฎ รูปเหล่านี้เป็นสีเหลือง

(๒) ธงผู้บัญชาการกองเรือยุทธการ มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงผู้บัญชาการทหารเรือแต่ตอนต้น ๒ ใน ๓ ส่วนของความยาวมีรูปจักรแปดแฉก แฉกของจักรเวียนไปทางซ้าย และมีสมอสอดวงจักรภายใต้พระมหามงกุฎอยู่ตรงกลาง และปลายธงตัดเป็นแฉกรูปหางนกแซงแซวสี ๑ ใน ๓ ส่วนของความยาวของผืนธง

(๓) ธงผู้บังคับการกองเรือ มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงผู้บัญชาการกองเรือยุทธการแต่ปลายธงที่เป็นแฉกรูปหางนกแซงแซวเป็นสีขาว

(๔) ธงผู้บังคับหมวดเรือ มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว ด้านฐานที่อยู่ทางคั่นธงกว้าง ๒ ส่วน ผืนธงยาว ๕ ส่วน พื้นธงสีขาบตอนต้น ๒ ใน ๕ ส่วนของผืนธงมีสมอสีเหลืองอยู่ตรงกลาง

(๕) ธงผู้บังคับหมู่เรือ มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงผู้บังคับหมวดเรือ แต่ตอนปลาย ๓ ใน ๕ ส่วนของผืนธงเป็นสีขาว

(๖) ธงหัวหน้าชั่วคราว มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงผู้บังคับหมวดเรือ แต่ตอนต้น ๒ ใน ๕ ส่วนของผืนธงเป็นสีขาว มีสมอสีขาบอยู่ตรงกลาง

(๗) ธงผู้บังคับการเรือ มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว ด้านฐานที่อยู่ทางคั่นธงกว้างไม่เกิน ๒๐ เซนติเมตร ผืนธงยาว ๓๐ เท่าของด้านฐาน ตอนต้น ๑ ใน ๓ ส่วนของผืนธงเป็นสีแดงตอนปลาย ๒ ใน ๓ ส่วนของผืนธงเป็นสีขาบ

(๘) ธงผู้บัญชาการฐานทัพเรือ มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงผู้บัญชาการกองเรือยุทธการแต่ปลายธงที่เป็นแฉกรูปหางนกแซงแซวเป็นสีฟ้า

(๙) ธงผู้บังคับการสถานีทหารเรือ มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงผู้บัญชาการกองเรือยุทธการ แต่ปลายธงที่เป็นแฉกรูปหางนกแซงแซวเป็นสีแดง

(๑๐) ธงผู้บัญชาการกรมนาวิกโยธิน มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงผู้บัญชาการกองเรือยุทธการ แต่ปลายธงที่เป็นแฉกรูปหางนกแซงแซวเป็นสีเหลือง

มาตรา ๓๑ ธงผู้บัญชาการทหารอากาศ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน พื้นธงสีฟ้า ขอบธงขลิบริบสีเหลืองทั้ง ๔ ด้าน และตรงกลางของผืนธงมีรูปปืนกลสีเหลือง ๒ ปีก ระหว่างหัวปีกมีรูปธงชาติเฉียดอยู่ในอาร์ม เหนืออาร์มมีอุณาโลมสีขาวภายใต้พระมหามงกุฎ เปล่งรัศมีสีเหลือง

มาตรา ๓๒ ธงแสดงหน่วยทหารบก ได้แก่

(๑) ธงแสดงหน่วยกองทัพ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน แบ่งสีเป็น ๒ ส่วน ส่วนบนคือส่วนจากมุมล่างทางด้านคั่นธงตัดเฉียงขึ้นไปถึงมุมบนเป็นสีแดง ส่วนล่างคือส่วนที่เหลือ เป็นสีบานเย็น ในส่วนที่เป็นสีแดงตอนมุมบนของผืนธงด้านที่ติดกับคั่นธง มีเครื่องหมายกองทัพบก ได้เครื่องหมายกองทัพบกมีดาวห้าแฉกสีเหลือง ๓ ดวง เรียงตามความ

ยาวของผืนธง

(๒) ธงแสดงหน่วยกองพล มีลักษณะอย่างเดียวกับธงแสดงหน่วยกองทัพ แต่ได้เครื่องหมายกองทัพกมิตราห้าแฉกสีเหลือง ๒ ดวง เรียงตามความยาวของผืนธง

(๓) ธงแสดงหน่วยกรม มีลักษณะอย่างเดียวกับธงแสดงหน่วยกองพลแต่ได้เครื่องหมายกองทัพกมิตราห้าแฉกสีเหลือง สำหรับธงแสดงหน่วยกรมนักเรียนนายร้อย ผืนธงส่วนล่างเป็นสีเหลือง มุมบนของผืนธงด้านที่ติดกับคันธงมีตราแผ่นดินในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแทนเครื่องหมายกองทัพ และมีแถบโอบใต้ตราแผ่นดิน รูปเหล่านี้เป็นสีเหลือง ภายในแถบมีความว่า “กรมนักเรียนนายร้อย” เป็นอักษรสีแดงสำหรับหน่วยรบพิเศษซึ่งอยู่ในระดับเทียบเท่าหน่วยกรมตรงกลางของผืนธงส่วนล่างมีเครื่องหมายนักโดดรมสีเหลืองขนาดพองาม และสำหรับหน่วยบินซึ่งอยู่ในระดับเทียบเท่าหน่วยกรม ตรงกลางของผืนธงส่วนล่างมีเครื่องหมายแสดงความสามารถในการบินสีขาวขนาดพองาม

(๔) ธงแสดงหน่วยกองพัน มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน แบ่งสี่เป็น ๒ ส่วน ส่วนบนคือส่วนจากมุมล่างทางด้านคันธงตัดเฉียงไปถึงมุมบนเป็นสีแดง ส่วนล่างคือส่วนที่เหลือแบ่งออกไปอีกเป็นสองตอน โดยแบ่งจากจุดกึ่งกลางของเส้นทแยงมุมตัดเฉียงลงถึงมุมล่างด้านนอก ตอนต้นทางด้านที่ติดกับคันธงเป็นสีตามสีของหน่วยทหาร ตอนปลายเป็นสีขาว มุมบนของผืนธงด้านที่ติดกับคันธงมีเครื่องหมายกองทัพ สำหรับธงแสดงหน่วยกองพันทหารราบให้มีแถบสีแดงที่รอยต่อเส้นทแยงตัดเฉียง สำหรับกองพันนักเรียนนายร้อย ส่วนล่างของผืนธงด้านที่ติดกับคันธงเป็นสีเหลือง มุมบนของผืนธงด้านที่ติดกับคันธงมีตราแผ่นดินและมีแถบอย่างเดียวกับธงแสดงหน่วยกรมนักเรียนนายร้อย สำหรับหน่วยรบพิเศษซึ่งอยู่ในระดับเทียบเท่าหน่วยกองพันตรงกลางของผืนธงส่วนล่างมีเครื่องหมายนักโดดรมสีเหลืองขนาดพองาม และสำหรับหน่วยบินซึ่งอยู่ในระดับเทียบเท่าหน่วยกองพัน ตรงกลางของผืนธงส่วนล่างมีเครื่องหมายแสดงความสามารถในการบินสีขาวขนาดพองาม

ผืนธงส่วนล่างของธงแสดงหน่วยทหารตาม (๒) (๓) และ (๔) เป็นสีตามสีของหน่วยทหารดังต่อไปนี้

(ก) ทหารราบและหน่วยรบพิเศษ	สีขาว
(ข) ทหารม้า	สีฟ้าหม่น
(ค) ทหารปืนใหญ่ และนักเรียนนายร้อย	สีเหลือง
(ง) ทหารช่าง	สีดำ
(จ) ทหารสื่อสาร	สีม่วง
(ฉ) ทหารขนส่ง	สีเลือดหมู
(ช) ทหารแพทย์	สีเขียว
(ซ) ทหารสารวัตร	สีน้ำเงิน
(ณ) ทหารสรรพาวุธ	สีแดง

(ญ) หน่วยบิน

สีฟ้าอ่อน

ธงแสดงหน่วยทหารตาม (๑) (๒) (๓) และ (๔) ถ้ามีหน่วยที่เป็นเหล่าและอยู่ในระดับเดียวกันตั้งแต่ ๒ หน่วยขึ้นไป ให้มีอักษรย่อชื่อหน่วยหรือเลขหมายหน่วยเป็นตัวเลขไทยอยู่ตรงกลางของส่วนล่างของผืนธง

นอกจากที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง ทหารบกจะมีธงแสดงหน่วยทหารอื่นหรือจะมีธงแสดงหน่วยทหารสำหรับหน่วยทหารที่อยู่ในระดับเทียบเท่าหน่วยกองทัพ หน่วยกองพล หน่วยกรม หน่วยกองพันอื่นอีกก็ได้โดยให้กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๓ ธงแสดงหน่วยทหารอากาศมี

(๑) ธงแสดงหน่วยที่เป็นส่วนกำลังรบ ตั้งแต่ระดับฝูงบินหรือกองพันขึ้นไป มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน พื้นธงสีฟ้า ตรงกลางของผืนธงมีรูปเครื่องหมายกองทัพอากาศเป็นสีเหลือง และมีชื่อหน่วยทหารนั้นๆ เป็นสีน้ำเงินดำเป็นแถวโค้งโอบใต้รูปเครื่องหมายกองทัพอากาศ

(๒) ธงแสดงหน่วยแยกอิสระที่เป็นส่วนกำลังรบ ตามที่กองทัพอากาศกำหนด มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงแสดงหน่วยที่เป็นส่วนกำลังรบตั้งแต่ระดับฝูงบินหรือกองพันขึ้นไป

หมวด ๔

ธงพิทักษ์สันติราษฎร์

มาตรา ๓๔ ธงพิทักษ์สันติราษฎร์ของกรมตำรวจ มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงชาติ แต่ที่ตรงกลางของผืนธงมีรูปตราแผ่นดินในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกอบด้วยคำว่า “พิทักษ์สันติราษฎร์” ปักด้วยด้ายเงินโอบใต้ตราแผ่นดิน

ธงพิทักษ์สันติราษฎร์ตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดดวงตุ๊กที่ให้เป็นลวดลายในผืนธง หรือจะกำหนดส่วนประกอบของธงก็ได้ โดยให้กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๕

ธงกองอาสารักษาดินแดนและกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด

มาตรา ๓๕ ธงกองอาสารักษาดินแดน มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงชาติ แต่ผืนธงเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดกว้างด้านละ ๗๒ เซนติเมตร ด้านหน้าของผืนธงมุมบนด้านที่ติดกับคันธงมีรูปพระมหามงกุฎและเลขหมายประจำรัชกาลของพระมหากษัตริย์ที่พระราชทานเป็นตัวเลขไทยสีเหลืองภายใต้พระมหามงกุฎมีพระปรมาภิไธยย่อเป็นสีทองขลิบริมสีเหลืองรัศมีสีทอง และที่ตรงกลางของผืนธงมีดวงกลมสีแดงขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางยาว ๓๔ เซนติเมตร ขอบรอบวงกลมเป็นสีเหลืองมีรูปพระนเรศวรทรงช้างอยู่ภายในดวงกลม และมีความว่า “กองอาสา

รักษาดินแดน” ปักด้วยดินทองเป็นแฉวโค้งโอบใต้ดวงกลมนั้น ด้านหลังที่ตรงกลางขอบผืนธง มีรูปช่อชัยพฤกษ์และอุณาโลมอยู่ตรงกลาง ภายใต้พระมหามงกุฏ ปักด้วยดินทอง ขอบธงด้านที่ติดกับคันธงเป็นสีแดง ด้านอื่นเป็นกรวยสีเหลือง

มาตรา ๓๖ ธงกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงกองอาสารักษาดินแดน แต่ด้านหน้าของผืนธงที่ได้ความว่า “กองอาสารักษาดินแดน” ให้มีชื่อจังหวัดที่กองอาสารักษาดินแดนตั้งอยู่ ปักด้วยดินทอง

มาตรา ๓๗ ธงตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖ จะกำหนดวัตถุที่ทำเป็นลวดลายในผืนธง หรือจะกำหนดส่วนประกอบของธงก็ได้ โดยให้กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๖

ธงคณะลูกเสือแห่งชาติและธงลูกเสือจังหวัด

มาตรา ๓๘ ธงคณะลูกเสือแห่งชาติ มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงชาติ แต่ผืนธงกว้าง ๕๐ เซนติเมตร ยาว ๕๒ เซนติเมตร ตรงกลางของผืนธงมีตราธรรมจักรสีเหลืองขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางยาว ๓๒ เซนติเมตร

มาตรา ๓๙ ธงลูกเสือจังหวัด มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงชาติ แต่ผืนธงกว้าง ๔๐ เซนติเมตร ยาว ๖๐ เซนติเมตร ตรงกลางของผืนธงมีดวงกลมสีเหลืองขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางยาว ๒๗ เซนติเมตร มีขอบรอบดวงกลมเป็นสีดำ ๒ ขอบซ้อนกัน ขอบนอกกว้าง ๒ มิลลิเมตร ขอบในกว้าง ๑ มิลลิเมตร ระยะระหว่างขอบนอกกับขอบในห่างกัน ๒ มิลลิเมตร ตรงกลางของดวงกลมมีตราคณะลูกเสือแห่งชาติเป็นสีเหลือง และได้ตรานั้นให้มีชื่อจังหวัดเป็นอักษรสีดำ

หมวด ๗

ธงราชการทั่วไป

มาตรา ๔๐ ให้ใช้ธงชาติเป็นธงแสดงตำแหน่งราชการหรือส่วนราชการที่พระราชบัญญัตินี้มิได้กำหนดลักษณะของธงไว้โดยเฉพาะ

มาตรา ๔๑ ธงดังต่อไปนี้ ให้ใช้เป็นธงราชการที่ชักขึ้นในเรือเฉพาะเวลาปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่

(๑) ธงเจ้าพนักงานนำร่อง มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๘ ส่วน ยาว ๑๒ ส่วน ขอบผืนธงเป็นแถบสีขาว กว้าง ๑ ใน ๘ ส่วนของความกว้างของผืนธง ภายในแถบสีขาว มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงชาติ

(๒) ธงเจ้าพนักงานตรวจท่า มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว ด้านฐานที่อยู่ติดกับคันธงกว้าง ๑ ส่วน ผืนธงยาว ๒ ส่วน ตอนต้น ๑ ใน ๓ ส่วนของผืนธงมีลักษณะและสีอย่าง

เดียวกับธงชาติและตอนปลาย ๒ ใน ๓ ส่วนของผืนธงเป็นสีขาว

(๓) ธงพนักงานการสื่อสารแห่งประเทศไทย มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงเจ้าพนักงานตรวจท่า เว้นแต่ตอนปลายของผืนธงเป็นสีแดง ที่ตรงกลางของผืนธงที่เป็นสีแดง มีรูปแตรงอนในแนวนอนเหนือแตรงอนมีอุณาโลมในพระมหามงกุฎเปล่งรัศมี รูปเหล่านี้เป็นสีเหลือง

(๔) ธงเจ้าพนักงานศุลกากร มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงเจ้าพนักงานตรวจท่า เว้นแต่ตอนปลายของผืนธงเป็นสีเขียวใบไม้

(๕) ธงเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมือง มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงเจ้าพนักงานตรวจท่า เว้นแต่ตอนปลายของผืนธงเป็นสีเหลือง ที่ตรงกลางของผืนธงที่เป็นสีเหลืองมีรูปพระแสงดาบเขนและโล่สีเลือดหมู

(๖) ธงเจ้าพนักงานตำรวจน้ำ มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว ด้านฐานที่อยู่ติดกับคันธงกว้าง ๑ ส่วน ผืนธงยาว ๓ ส่วน ตอนต้น ๑ ใน ๓ ส่วนของผืนธงมีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงชาติและตอนปลาย ๒ ใน ๓ ส่วนของผืนธงเป็นสีเลือดหมู ที่ตรงกลางของผืนธง มีรูปพระแสงดาบเขนและโล่สีเหลือง

มาตรา ๔๒ ธงเรือยนต์หลวง มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว พื้นธงสีแดง ด้านฐานที่อยู่ติดกับคันธงกว้าง ๑ ส่วน ผืนธงยาว ๒ ส่วน ตอนต้นของผืนธงมีรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสสีขาว ขนาดกว้าง ๑ ใน ๒ ส่วนของความกว้างของผืนธง ตอนกลางของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีรูปพระมหามงกุฎสีเหลือง

หมวด ๘

ธงแสดงตำแหน่งทั่วไป

มาตรา ๔๓ ธงแสดงตำแหน่งทั่วไป มี

(๑) ธงผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส พื้นธงสีขาว ตรงกลางของผืนธงมีอาร์มสีเหลือง กว้าง ๑ ใน ๓ ส่วนของความกว้างของผืนธง ภายในอาร์มสีเหลืองมีอาร์มสีธงชาติกว้าง ๓ ใน ๕ ส่วนของความกว้างของอาร์มสีเหลือง เหนืออาร์มมีครุฑพ่าห์สีแดงขนาดเท่าอาร์มสีเหลือง

(๒) ธงประธานรัฐสภา มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง ๕ ส่วน ยาว ๖ ส่วน พื้นธงสีขาว ตรงกลางของผืนธงมีรูปรัฐธรรมนูญประดิษฐานอยู่บนพาน ๒ ชั้นสีทอง ภายใต้อพระมหามงกุฎสีเหลือง รูปนี้อยู่ระหว่างกลางลายกระหนกสีแดง

(๓) ธงนายกรัฐมนตรี มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง ๕ ส่วน ยาว ๖ ส่วน พื้นธงสีขาว ตรงกลางของผืนธงมีรูปวงกลมมีเส้นรอบวงเป็นเส้นคู่ ตรงกลางของวงกลมมีรูปรัฐธรรมนูญมีรัศมีประดิษฐานอยู่บนพาน ๒ ชั้นเหนือตั่ง มีรูปราชสีห์กับคชสีห์ยืนในท่าแผ่หน้าเข้าหากันอยู่ ๒ ข้าง รูปเหล่านี้เป็นสีแดงอยู่ภายใต้พระมหามงกุฎสีเหลือง

(๔) องประธานศาลฎีกา มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง ๕ ส่วน ยาว ๖ ส่วน พื้นธงสีขาว ตรงกลางของผืนธงมีรูปวงกลมมีเส้นรอบวงเป็นเส้นคู่ ตรงกลางของวงกลมมีรูปพระแสงขรรค์เป็นหลักมีจุดเกี่ยวขัดไว้ที่ด้ามพระแสงขรรค์รูปเหล่านี้เป็นสีแดงอยู่ภายใต้พระมหามงกุฎสีเหลือง

(๕) องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๕ ส่วน ยาว ๖ ส่วน พื้นธงสีขาว ตรงกลางของผืนธงมีรูปจักรสีแดงแปดแฉก แฉกของจักรเวียนไปทางขวา และมีสมอสีขาวสอดดวงจักร ด้านซ้ายและด้านขวาของรูปจักรมีรูปปีกนกกางเป็นสีฟ้า อยู่ภายใต้พระมหามงกุฎสีเหลือง

(๖) องราชทูต มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงชาติ ตรงกลางของผืนธง มีดวงกลมสีขาวขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางยาว ๒ ใน ๓ ส่วนของความกว้างของผืนธง ภายในดวงกลมมีข้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่นหันหน้าเข้าหาคันธง ธงนี้ให้ใช้สำหรับหัวหน้าคณะผู้แทนทางทูตซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งโดยมีพระราชสาส์นตราตั้ง

(๗) องกงสุล มีลักษณะและสีอย่างเดียวกับธงชาติ ตรงกลางของผืนธง มีดวงกลมสีขาวขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางยาว ๒ ใน ๓ ส่วนของความกว้างของผืนธง ภายในดวงกลมมีข้างเผือกหันหน้าเข้าหาคันธง ธงนี้ให้ใช้สำหรับหัวหน้าสถานที่ทำราชการทางกงสุลซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งโดยมีพระบรมราชโองการ

มาตรา ๔๔ ให้นายกรัฐมนตรีหรือส่วนราชการที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายจัดทำรูปธงให้ถูกต้องตามลักษณะที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ไว้เป็นตัวอย่าง

หมวด ๙

การใช้ ชักหรือแสดงธง

มาตรา ๔๕ การใช้ ชัก หรือแสดงธงที่มีความหมายถึงประเทศไทยหรือชาติไทย ตามมาตรา ๕ ให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๔๖ การใช้ ชัก หรือแสดงธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร ให้กระทำได้เฉพาะธงชาติ ธงราชนาวิ หรือธงประจำกองทัพเรือ ธงสำหรับองค์ราชาธิบดี ราชนินี ราชสามี รัชทายาท ธงแสดงตำแหน่งประมุขของรัฐ หรือหัวหน้ารัฐบาล ธงแสดงตำแหน่งหัวหน้าคณะผู้แทนทางทูต ธงแสดงตำแหน่งหัวหน้าสถานที่ทำราชการทางกงสุล ธงของรัฐต่างประเทศ ธงขององค์การระหว่างประเทศที่รัฐบาลไทยเป็นสมาชิกและธงอื่นของต่างประเทศซึ่งได้รับอนุญาตจากนายกรัฐมนตรี การใช้ ชัก หรือแสดงธงของต่างประเทศตามวรรคหนึ่งให้กระทำได้ ณ ที่ตั้งต่อไปนี้

(๑) สถานที่พักอาศัยหรือยานพาหนะสำหรับองค์ราชาธิบดี ราชนินี ราชสามี รัชทายาท ประมุขของรัฐหรือผู้แทน หรือหัวหน้ารัฐบาลในโอกาสที่มาเยือนประเทศไทย

(๒) สถานที่ทำการของคณะผู้แทนทางทูต สถานที่ทำการทางกงสุล หรือสำนักงาน

ขององค์การระหว่างประเทศ และรวมถึงหน่วยงานขององค์การระหว่างประเทศ

(๓) สถานที่อยู่ ที่พักอาศัยหรือยานพาหนะสำหรับหัวหน้าคณะผู้แทนทางทูต หัวหน้าสถานที่ทำการทางกงสุล หรือหัวหน้าสำนักงานขององค์การระหว่างประเทศ และรวมถึงหัวหน้าหน่วยงานขององค์การระหว่างประเทศ

(๔) เรือหรืออากาศยานต่างประเทศหรือขององค์การระหว่างประเทศ

(๕) เรือหรืออากาศยานของรัฐต่างประเทศ หรือ

(๖) สถานที่อื่นตามที่นายกรัฐมนตรีประกาศให้ใช้ ชัก หรือแสดงธงได้ หรือตามที่ได้รับอนุญาตจากนายกรัฐมนตรี

การใช้ ชัก หรือแสดงธงตาม (๑) ถึง (๔) ให้เป็นไปตามขนบธรรมเนียมระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ หรือความตกลงกับรัฐบาลไทย

การใช้ ชัก หรือแสดงธงตาม (๕) และ (๖) ให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๔๗ บทบัญญัติมาตรา ๔๖ มิให้ใช้บังคับแก่การใช้ ชัก หรือแสดงธงของต่างประเทศภายในห้องของอาคาร

หมวด ๑๐

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๙ ผู้ใดใช้ ชัก หรือแสดงธงอื่นของต่างประเทศนอกจากธงที่กำหนดให้ใช้ชักหรือแสดงได้ตามมาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๐ ผู้ใดใช้ ชัก หรือแสดงธงต่างประเทศโดยไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๖ วรรคสอง วรรคสาม หรือวรรคสี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๑ ผู้ใดใช้ ชัก หรือแสดงธงอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ได้บัญญัติกำหนดลักษณะไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้โดยไม่มีสิทธิหรือใช้ ชัก หรือแสดงธงที่คล้ายคลึงกับธงดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๒ ผู้ใดใช้หรือแสดงธง รูปจำลองของธง หรือแถบสีธงที่ได้กำหนดลักษณะไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ไว้ที่สิ่งบรรจุหีบห่อ สิ่งหุ้มห่อ สิ่งผูกมัด หรือสิ่งใดๆ ทั้งนี้ โดยไม่สมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๓ ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อธงตามมาตรา ๕ หรือมาตรา ๖ ดังต่อไปนี้

(๑) ประดิษฐ์รูป ตัวอักษร ตัวเลข หรือเครื่องหมายอื่นใดในผืนธง รูปจำลองของธง หรือในแถบสีธง นอกจากที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

(๒) ใช้ ชัก หรือแสดงธง รูปจำลองของธง หรือแถบสีธงอันมีลักษณะตาม (๑)

(๓) ใช้ ชัก หรือแสดงธง รูปจำลองของธง หรือแถบสีธงไว้ ณ ที่หรือโดยวิธี อันไม่สมควร

(๔) ประดิษฐ์ธง รูปจำลองของธง หรือแถบสีธงไว้ ณ ที่หรือสิ่งใดๆ โดยไม่สมควร

(๕) แสดงหรือใช้สิ่งใดๆ ที่มีรูปธง รูปจำลองของธง หรือมีแถบสีธงอันมีลักษณะตาม (๔) โดยไม่สมควร

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๔ ผู้ใดกระทำการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการเหยียดหยามต่อธง รูปจำลองของธง หรือแถบสีธงที่ได้บัญญัติกำหนดลักษณะไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๕ ธงชัยเฉลิมพลหรือธงประจำกองทหารบก ธงประจำกองทหารเรือ และธงประจำกองทหารอากาศ ที่ใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นธงชัยเฉลิมพลตามพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะได้รับพระราชทานธงชัยเฉลิมพลใหม่

มาตรา ๕๖ ในระหว่างที่ยังมิได้ออกกฎกระทรวงหรือประกาศตามพระราชบัญญัตินี้ ให้บรรดากฎกระทรวงและประกาศที่ได้ออกตามพระราชบัญญัติธง พุทธศักราช ๒๔๗๙ และใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ คงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

(ลงชื่อ) ส.โทตระกูลพิชัย

(นายสมภพ โทตระกูลพิชัย)

รองนายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยธง ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันได้ประกาศใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๙ สมควรปรับปรุงเสียใหม่ ประกอบกับเป็นการสมควรกำหนดธงชนิดเพิ่มขึ้นให้สอดคล้องกับราชประเพณีและระเบียบแบบแผนของทางราชการ และสมควรยกเลิกธงซึ่งทางราชการเลิกใช้แล้ว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๖ ตอนที่ ๖๗ วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๒๒)

กฎกระทรวง

(พ.ศ. ๒๕๒๔)

ออกตามความในพระราชบัญญัติธง

พ.ศ. ๒๕๒๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๕๒๒
นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ส่วนประกอบของธงชัยเฉลิมพลของทหารบก มีดังต่อไปนี้

(๑) ยอดคันทอง เป็นรูปชู้มเรือนแก้วประดิษฐานพระพุทธรูปภายในทำด้วยโลหะสีทอง

(๒) คันทอง กว้างขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๓.๕ เซนติเมตร ยาว ๒.๔๓ เมตร

(๓) คันทองระหว่างฐานชู้มเรือนแก้วกับมุมบนของธง มีแถบธงชาติเป็นใบหูกระต่ายห้อยชายทั้งสองยาวเลขมุมองด้านล่าง ปลายชายแถบทั้งสองเป็นครุย

(๔) คันทองตอนที่ตรงกับธง มีลัทธิลาดสีแดงต่อกับริมธงหุ้มรอบคันทองมีหมุดทำด้วยโลหะสีทอง ๑๕ หมุด หมุดที่ ๑ เป็นรูปประเทศไทย หมุดที่ ๒ เป็นรูปเสมาธรรมจักร หมุดที่ ๓ เป็นรูปพระปรมาภิไธยย่อ หมุดที่ ๔ เป็นรูปรัฐธรรมนูญ หมุดต่อไปเป็นรูปเครื่องหมายกองทัพบก หมุดที่ ๑ อยู่บนสุด หมุดต่อไปเรียงลงมาตามลำดับ

ข้อ ๒ ให้ส่วนประกอบของธงชัยเฉลิมพลของทหารเรือ มีดังต่อไปนี้

(๑) ยอดคันทอง เป็นรูปข้างสามเศียรภายใต้พระมหามงกุฎทำด้วยโลหะสีทอง

(๒) คันทอง กว้างขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๓.๕ เซนติเมตร ยาว ๒.๔๓ เมตร

(๓) คันทองระหว่างฐานข้างสามเศียรกับมุมบนของธง มีแถบธงชาติเป็นใบหูกระต่ายห้อยชายทั้งสองยาวเลขมุมองด้านล่าง ปลายชายแถบทั้งสองเป็นครุย

(๔) คันทองตอนที่ตรงกับธง มีลัทธิลาดสีแดงต่อกับริมธงหุ้มรอบคันทองมีหมุดทำด้วยโลหะสีทอง ๑๕ หมุด หมุดที่ ๑ เป็นรูปประเทศไทย หมุดที่ ๒ เป็นรูปเสมาธรรมจักร หมุดที่ ๓ เป็นรูปพระปรมาภิไธยย่อ หมุดที่ ๔ เป็นรูปรัฐธรรมนูญ หมุดต่อไปเป็นรูปเครื่องหมายกองทัพบก หมุดที่ ๑ อยู่บนสุด หมุดต่อไปเรียงลงมาตามลำดับ

ข้อ ๓ ให้ส่วนประกอบของธงชัยเฉลิมพลของทหารอากาศ มีดังต่อไปนี้

- (๑) ยอดคันทองเป็นรูปช่อม้วนเรือนแก้วประดิษฐานพระพุทธรูปภายในทำด้วยโลหะสีทอง
- (๒) คันทอง กว้างขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๓.๕ เซนติเมตร ยาว ๒.๔๓ เมตร
- (๓) คันทองระหว่างฐานช่อม้วนเรือนแก้วกับมุนบนขององค์มีแถบงาชาติเป็นใบหูกระต่าย

ห้อยชายทั้งสองยาวเลยมุนองค์ด้านล่าง ปลายชายแถบทั้งสองเป็นครุย

(๔) คันทองตอนที่ตรงกับองค์ มีลี้กหลายสีแดงต่อกับริมองค์มุนรอบคันทอง มีหมุดทำด้วยโลหะสีทอง ๑๕ หมุด หมุดที่ ๑ เป็นรูปประเทศไทย หมุดที่ ๒ เป็นรูปเสมาธรรมจักร หมุดที่ ๓ เป็นรูปพระปรมาภิไธยย่อ หมุดที่ ๔ เป็นรูปรัฐธรรมนุญ หมุดต่อไปเป็นรูปเครื่องหมาย กองทัพอากาศ หมุดที่ ๑ อยู่บนสุด หมุดต่อไปเรียงลงมาตามลำดับ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๔

พลเอก

(เปรม ติณสูลานนท์)
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้คือ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติ
ธง พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงฉบับนี้
(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๘ ตอนที่ ๑๑ ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๒๔)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖)

ออกตามความในพระราชบัญญัติ

พ.ศ. ๒๕๖๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๖๒
นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ส่วนประกอบของธงกองอาสารักษาดินแดน มีดังต่อไปนี้

ยอดคันทองเป็นรูปพระขรรค์ทรงกลีบมะเฟืองประดิษฐานพระพุทธรูปภายในทำด้วยโลหะ
สีเงินมีด้ามเป็นกะบังทรงกลีบบัวมีสัน ๔ กลีบทำด้วยโลหะสีทอง

ได้ยอดคันทองชิดกับมุมบนของธงด้านเสา มีแถบธงชาติเป็นโบหุกระต่ายห้อยชายทั้งสอง
ยาวเลยมุมธงด้านล่าง ปลายชายแถบทั้งสองเป็นครุยสีแดง

ข้อ ๒ ให้ส่วนประกอบของธงกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดมีลักษณะและสีอย่างเดียวกับ
ส่วนประกอบของธงกองอาสารักษาดินแดนตามที่กำหนดในข้อ ๑

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๖

พลเอก

(เปรม ติณสูลานนท์)

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติ
ว่า ธงกองอาสารักษาดินแดนและธงกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด จะกำหนดส่วนประกอบของธงก็ได้ โดยให้กำหนดใน
กฎกระทรวง และบัดนี้สมควรกำหนดส่วนประกอบของธงดังกล่าว จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้
(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๐ ตอนที่ ๑๘๒ ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๖)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๕)

ออกตามความในพระราชบัญญัติธง

พ.ศ. ๒๕๒๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๓๒ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๕๒๒ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ธงกองพลพัฒนา กองทัพบก มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน แบ่งสีเป็น ๓ ส่วน ส่วนบนคือส่วนจากมุมล่างด้านคันธงตัดเฉียงขึ้นไปถึงมุมบน เป็นสีแดงส่วนล่างคือส่วนที่เหลือเป็นสีเขียวอ่อน ในส่วนที่เป็นสีแดงตอนมุมบนของผืนธงด้านที่ติดกับคันธง มีเครื่องหมายกองทัพบก ได้เครื่องหมายกองทัพบกมีดาวห้าแฉกสีเหลือง ๒ ดวง เรียงตามความยาวของผืนธง

ข้อ ๒ ธงกรมพัฒนา กองทัพบก มีลักษณะอย่างเดียวกับธงกองพลพัฒนา กองทัพบก แต่ได้เครื่องหมายกองทัพบกไม่มีดาว

ข้อ ๓ ธงกองพันพัฒนา กองทัพบก มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน แบ่งสีเป็น ๒ ส่วน ส่วนบนคือส่วนจากมุมล่างด้านคันธงตัดเฉียงไปถึงมุมบน เป็นสีแดงส่วนล่างคือส่วนที่เหลือแบ่งออกไปอีกเป็นสองตอน โดยแบ่งจากจุดกึ่งกลางของเส้นทแยงมุมตัดเฉียงลงถึงมุมล่างด้านนอก ตอนต้นด้านที่ติดกับคันธงเป็นสีเขียวอ่อน ตอนปลาย เป็นสีขาว มุมบนของผืนธงด้านที่ติดกับคันธงมีเครื่องหมายกองทัพบก

ข้อ ๔ ถ้ามีหน่วยทหารในระดับเดียวกันตั้งแต่ ๒ หน่วยขึ้นไป ให้ธงแสดงหน่วยทหารตามข้อ ๑ ข้อ ๒ และข้อ ๓ มีอักษรย่อชื่อหน่วยและเลขหมายหน่วยเป็นตัวเลขไทย สีน้ำเงินเข้ม อยู่ตรงกลางของส่วนล่างของผืนธง

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕

(ลงชื่อ) อานันท์ ปันยารชุน

(นายอานันท์ ปันยารชุน)

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่กองพลพัฒนา กรมพัฒนา และกองพันพัฒนา กองทัพบก ยังไม่มีธงแสดงหน่วยทหารเช่นเดียวกับหน่วยทหารอื่นๆ ที่อยู่ในระดับเดียวกัน สมควรกำหนดธงแสดงหน่วยทหารดังกล่าว จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๔ ตอนที่ ๑๑ ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕)

ประกาศกระทรวงกลาโหม
เรื่อง ชี้แจงการใช้ธงชาติคลุมศพ หีบศพ หรือที่เก็บอัฐิผู้เสียชีวิต
เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

เนื่องด้วยได้มีระเบียบทหารว่าด้วยทหารและตำรวจป่วยเจ็บและมรณะในราชการสนาม ที่ ๒/๑๑๓๒ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๔ และระเบียบจัดการศพทหารของกรมบัญชาการทัพใหญ่ ที่ ๑/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ แต่ระเบียบดังกล่าวมิได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการใช้ธงชาติคลุมศพ หีบศพ หรือที่เก็บอัฐิผู้เสียชีวิตเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการไว้อย่างชัดเจน ซึ่งทำให้มีการปฏิบัติแตกต่างกันระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ในสังกัด กท. ฉะนั้น จึงสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ธงชาติคลุมศพ หีบศพ หรือที่เก็บอัฐิผู้เสียชีวิตเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการเพื่อถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกันไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ผู้เสียชีวิตที่สมควรได้รับเกียรติให้ใช้ธงชาติคลุมศพ หีบศพ หรือที่เก็บอัฐิ ได้แก่ ผู้ที่เสียชีวิตเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่งการเสียชีวิตนั้นมิได้เกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเกิดจากความผิดของตนเอง

ข้อ ๒ ธงชาติที่ใช้คลุมศพ คลุมหีบศพ ทำด้วยผ้า มีขนาดกว้าง ๑๒๐ เซนติเมตร ยาว ๑๘๐ เซนติเมตร ธงชาติที่ใช้คลุมที่เก็บอัฐิให้ใช้ขนาดตามความเหมาะสม

ข้อ ๓ การใช้ธงชาติคลุมศพให้ใช้ในกรณีดังต่อไปนี้

๓.๑ ในพิธีรับพระราชทานน้ำอาบศพ

๓.๒ ในพิธีรดน้ำศพ

ข้อ ๔ การใช้ธงชาติคลุมหีบศพ หรือที่เก็บอัฐิ ให้ใช้ในกรณีดังต่อไปนี้

๔.๑ ในการเชิญศพ เพื่อทำพิธีรับพระราชทานน้ำอาบศพ หรือพิธีรดน้ำศพ

๔.๒ ในระหว่างการทำพิธีบำเพ็ญกุศลศพทางศาสนาของแต่ละศาสนา

และการเชิญศพไปฝัง

ข้อ ๕ การใช้ธงชาติคลุมศพ หีบศพ หรือที่เก็บอัฐิ ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๕.๑ การคลุมศพ คลุมตามความยาวของศพ ให้ขอบธงชาติด้านคันธง อยู่ทางศีรษะของศพ

๕.๒ การคลุมหีบศพ คลุมทางด้านขวางของหีบศพ ในกรณีที่สามารถมองเห็นชายธงชาติได้ทั้งสองข้าง ต้องให้ชายธงชาติเสมอกับขอบด้านล่างของหีบศพ ทั้งสองข้าง ส่วนกรณีที่สามารถมองเห็นชายธงชาติเพียงด้านเดียวต้องให้ชายธงชาติ ด้านที่มองเห็นเสมอกับขอบด้านล่างของหีบศพ

สำหรับโกศหรือหีบที่ได้รับพระราชทานประกอบเกียรติยศแก่ศพ ไม่ใช่คลุม แต่ให้พับธงชาติวางบนพานทอง ตั้งไว้หน้าโกศหรือหีบในระดับพองาม

๕.๓ การคลุมที่เก็บอัฐิอนุโลมตามความเหมาะสม

ข้อ ๖ การปลงศพในทะเล ให้กองทัพเรือถือปฏิบัติตามประเพณีชาวเรือ

ข้อ ๗ การใช้ธงชาติคลุมศพ หีบศพ หรือที่เก็บอัฐิ จะต้องไม่ให้เป็นการเสื่อมเสียเกียรติแก่ธง

ข้อ ๘ การทำพิธีฝังหรือบรรจุศพที่มีธงชาติคลุมหีบศพ เมื่อจะทำการฝังหรือบรรจุให้เชิญธงที่คลุมหีบศพพับเก็บให้เรียบร้อย โดยมีให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของธงสัมผัสพื้นดิน

ประกาศ ณ วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๒๗

(ลงชื่อ) พลอากาศเอก พระเนียง กานตรัตน์

(พระเนียง กานตรัตน์)

รัฐมนตรีช่วยว่าการ ฯ ทำการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติ
และธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร
พ.ศ. ๒๕๒๙

โดยที่ได้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยธงขึ้นใหม่ ประกอบกับได้พิจารณาเห็นว่า ระเบียบเกี่ยวกับการชักธงชาติได้ประกาศใช้มาเป็นเวลานาน และมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง จึงเป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับการใช้ การชัก หรือการแสดงธงที่มีความหมายถึงประเทศไทยและชาติไทย รวมตลอดถึงการใช้ การชัก หรือการแสดงธงของต่างประเทศในราชอาณาจักรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๖ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๕๒๒ สำนักนายกรัฐมนตรีจึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติและธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๒๙”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

- (๑) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องระเบียบการชักธงชาติ พุทธศักราช ๒๔๘๘
- (๒) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องระเบียบการชักธงชาติ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๐๑
- (๓) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องระเบียบการชักธงชาติ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๐๓
- (๔) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องระเบียบการชักธงชาติ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๐๓
- (๕) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องระเบียบการชักธงชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๙

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ มติของคณะรัฐมนตรี และคำสั่งอื่นใดที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“ธงของต่างประเทศ” หมายความว่า ธงชาติ ธงราชนาวี หรือธงประจำกองทัพเรือ ธงสำหรับองค์ราชาธิบดี ราชินี ราชินี รัชทายาท ธงแสดงตำแหน่งประมุขของรัฐ หรือหัวหน้ารัฐบาล ธงแสดงตำแหน่งหัวหน้าคณะผู้แทนทางทูต ธงแสดงตำแหน่งหัวหน้าสถานที่ทำกิจการทางกงสุล ธงของรัฐต่างประเทศ ธงขององค์การระหว่างประเทศที่รัฐบาลไทยเป็นสมาชิก ธงอื่นของต่างประเทศซึ่งได้รับอนุญาตจากนายกรัฐมนตรี และให้หมายความรวมถึงธงขององค์การระหว่างประเทศที่รัฐบาลไทยรับรอง

“การใช้ธง” หมายความว่า การนำธงที่อยู่ในสภาพพร้อมแล้วไปทำให้ปรากฏโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดประโยชน์หรือใช้ในโอกาสใดโอกาสหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

“การชักธง” หมายความว่า การเชิญธงขึ้นสู่ยอดเสา หรือการเชิญธงลงจากยอดเสา ตามกำหนดเวลาหรือตามโอกาสที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

“การแสดงธง” หมายความว่า การที่บุคคลหรือคณะบุคคลได้ทำหรือสร้าง ให้ปรากฏเป็นรูปร่าง ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ รูป ภาพ หรือสสารที่มีลักษณะเป็นสีที่มีความหมายถึงธงที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

“เขตพระราชฐาน” หมายความว่า พระบรมมหาราชวัง พระราชวัง พระราชนิเวศน์ และพระตำหนัก ซึ่งยังใช้ราชการในองค์พระประมุขแห่งชาติอยู่

“ด้านขวา” หมายความว่า ส่วนข้างขวาเมื่อดูออกมาจากภายในหรือจุดของสถานที่ที่ใช้ ชักแสดง หรือประดับธง เป็นหลัก เว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ข้อ ๕ ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจวินิจฉัยปัญหาและตีความเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

หมวด ๑

การใช้ การชัก และการแสดงธงชาติ

ส่วนที่ ๑

ข้อความทั่วไป

ข้อ ๖ ธงชาติ เป็นธงที่แสดงความหมายถึงประเทศไทยหรือชาติไทยให้ปฏิบัติต่อดังกล่าวด้วยความเคารพ ไม่ดูถูกเหยียดหยามหรือทำให้เกิดความเสื่อมเสียซึ่งเกียรติภูมิของประเทศไทยหรือชาติไทย

ข้อ ๗ ธงชาติที่จะนำมาใช้ ชัก หรือแสดง ต้องมีสภาพดี เรียบร้อย ไม่ขาดวิน และสีไม่ซีดจนเกินควร

ข้อ ๘ เสาธงชาติจะมีขนาดสูง ต่ำ ใหญ่หรือเล็กเพียงไร ควรจะอยู่ ณ ที่ใด และจะใช้ผืนธงขนาดเท่าใดนั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมหรือผู้ปกครอง สถานที่หรือเอกชนผู้ครอบครองอาคารสถานที่หรืออาคารนั้นที่จะพึงพิจารณาให้เหมาะสมเป็นสง่างามแก่อาคารสถานที่นั้นๆ

ข้อ ๙ การชักธงชาติให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีหน้าที่ชักธง ต้องแต่งกายเรียบร้อย

(๒) เมื่อใกล้กำหนดเวลาชักธงขึ้น ให้เตรียมธงผูกติดกับสายเชือกทาง

ด้านขวาของผู้ชักธงให้เรียบร้อย

(๓) เมื่อถึงกำหนดเวลา ให้คลังออกเติมผืน แล้วดึงเชือกให้ธงขึ้นช้าๆ ด้วยความสม่ำเสมอ จนถึงสุดยอดเสาธง แล้วจึงผูกเชือกไว้ให้ตึงไม่ให้ธงลדת้าลงมาจากเดิม

(๔) เมื่อชักธงลง ให้ดึงเชือกให้ธงลงช้าๆ ด้วยความสม่ำเสมอ และสายเชือกตึงจนถึงระดับเดิมก่อนชักขึ้น

(๕) ในกรณีที่มีการบรรเลงเพลงเคารพหรือมีสัญญาณในการชักธงขึ้นและลงจะต้องชักธงขึ้นและลงให้ถึงจุดที่สุด พร้อมกับจบเพลงหรือสัญญาณนั้นๆ

ข้อ ๑๐ กรณีที่ทางราชการประกาศให้ลดธงชาติครึ่งเสาตามข้อ ๑๔ ให้ปฏิบัติการในการชักธงขึ้นเช่นเดียวกับในข้อ ๙ เมื่อธงถึงยอดเสาแล้วจึงลดธงให้อยู่ในระดับความสูงประมาณสองในสามส่วนของความสูงของเสานั้น และเมื่อจะชักธงลงให้ชักธงขึ้นจนถึงยอดเสาก่อนแล้วจึงชักธงลงตามที่กำหนดในข้อ ๙

ข้อ ๑๑ การใช้ การชัก หรือการแสดงธงราชานาวี ให้เป็นไปตามระเบียบที่กองทัพเรือกำหนด

ส่วนที่ ๒

การชักธงชาติในราชอาณาจักร

ข้อ ๑๒ การชักธงชาติในเวลาปกติ ณ อาคารสถานที่และที่ยานพาหนะให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) อาคารสถานที่และยานพาหนะของราชการฝ่ายทหาร ให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของทหาร

(๒) อาคารสถานที่ราชการฝ่ายพลเรือน ให้ชักธงทุกหน่วยงาน กรณีที่มีสถานที่ราชการหลายหน่วยงานในบริเวณเดียวกัน จะสมควรชักธง ณ ที่ใด ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าหน่วยงานผู้ปกครองอาคารสถานที่นั้นๆ จะตกลงกัน

(๓) อาคารสถานที่ราชการฝ่ายพลเรือนที่ตั้งอยู่ในเขตพระราชฐาน การชักธงโดยการจัดตั้งเสาธงต่างหากจากตัวอาคารให้ได้รับความเห็นชอบจากเลขาธิการพระราชวัง

(๔) สถาบันการศึกษาในสังกัดหรือในความควบคุมของทบวงมหาวิทยาลัย โรงเรียนทุกประเภท และสถานศึกษาในสังกัดหรือในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ ให้ปฏิบัติตามระเบียบที่ทบวงมหาวิทยาลัย หรือกระทรวงศึกษาธิการกำหนด แล้วแต่กรณี

(๕) เรือเดินทะเล ให้ปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีของชาวเรือ

(๖) เรือเดินในลำน้ำ ถ้าจะชักธงให้ชักไว้ที่ท้ายเรือ

(๗) ที่สาธารณสถานและอาคารสถานที่ของเอกชน ถ้าจะชักธงให้ปฏิบัติตามระเบียบนี้โดยอนุโลม

ยานพาหนะอย่างอื่นนอกจากที่ระบุไว้ข้างต้น โดยปกติไม่ควรชักธง

ข้อ ๑๓ ในโอกาสและวันพิธีสำคัญให้ชักและประดับธงชาติ ณ อาคารสถานที่ ยานพาหนะ และที่สาธารณสถาน ตามกำหนดวันและระยะเวลาดังต่อไปนี้

(๑) วันขึ้นปีใหม่ วันที่ ๑ มกราคม	๑ วัน
(๒) วันมาฆบูชา	๑ วัน
(๓) วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและ วันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ วันที่ ๖ เมษายน	๑ วัน
(๔) วันสงกรานต์ วันที่ ๑๓ เมษายน	๑ วัน
(๕) วันฉัตรมงคล วันที่ ๕ พฤษภาคม	๑ วัน
(๖) วันพืชมงคล	๑ วัน
(๗) วันวิสาขบูชา	๑ วัน
(๘) วันอาสาฬหบูชา	๑ วัน
(๙) วันเข้าพรรษา	๑ วัน
(๑๐) วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระบรมราชินีนาถ วันที่ ๑๒ สิงหาคม	๑ วัน
(๑๑) วันสหประชาชาติ วันที่ ๒๔ ตุลาคม	๑ วัน
(๑๒) วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันที่ ๕ ๖ และ ๗ ธันวาคม	๓ วัน
(๑๓) วันรัฐธรรมนูญ วันที่ ๑๐ ธันวาคม	๑ วัน

การชกและประดับธงในโอกาสหรือวันพิธีสำคัญอื่น ๆ ให้เป็นไปตามที่ทางราชการจะประกาศให้ทราบเป็นครั้งคราว

ส่วนการชกและประดับธงในงานพิธีสำคัญอื่น ๆ ตามประเพณีนิยม ให้ปฏิบัติต่อธงด้วยความเคารพ

ข้อ ๑๔ การลดธงชาติครึ่งเสากรณีใด เป็นเวลาเท่าใด ให้กระทรวงการต่างประเทศ สำนักพระราชวัง หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี แจ้งไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอนายกรัฐมนตรีสั่งการ และให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งให้กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบและปฏิบัติ

ข้อ ๑๕ การชักธงชาติขึ้นและลง โดยปกติให้เป็นไปตามกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ชักขึ้นเวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา

(๒) ชักลงเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา

สำหรับอาคารสถานที่และยานพาหนะฝ่ายทหาร ให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของทหาร

ส่วนเรือเดินทะเล ให้ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเรือ

ส่วนที่ ๓

การชกธงชาตินอกราชอาณาจักร

ข้อ ๑๖ การชกธงชาติ ณ อาคารสถานที่และที่ยานพาหนะของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รวมถึงตลอดถึงสถานที่อยู่ที่พักอาศัยของหัวหน้าคณะผู้แทนทางทูต หรือหัวหน้าสถานที่ทำภารกิจสูง ให้ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในส่วนที่ ๒ โดยอนุโลม โดยให้หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้หน้าที่รับผิดชอบ คำนึงถึงขนบธรรมเนียมระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ ความตกลงกับรัฐบาลไทย และขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นประกอบด้วย

ข้อ ๑๗ การชกธงชาติบนเรือของรัฐบาลที่เดินทางไปต่างประเทศชั่วคราวให้ปฏิบัติตามข้อ ๑๖ โดยอนุโลม

สำหรับเรือของทางราชการฝ่ายทหาร ให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของทหาร

ส่วนที่ ๔

การใช้ การชก หรือการแสดงธงชาติคู่กับธงอื่น

หรือกับพระพุทธรูป และพระบรมรูป

ข้อ ๑๘ การใช้ การชก หรือการแสดงธงชาติคู่กับธงอื่น หรือร่วมกับธงอื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยธง ยกเว้นธงพระอิสริยยศ จะต้องไม่ให้ธงชาติอยู่ในระดับต่ำกว่าธงอื่น ๆ และโดยปกติให้จัดธงชาติอยู่ที่เสาธงแรก ด้านขวา

การใช้ธงชาติคู่กับธงอื่นในงานพิธีซึ่งมีแทนหรือที่สำหรับประธาน ให้จัดธงชาติอยู่ด้านขวา และธงอื่นอยู่ด้านซ้าย

ข้อ ๑๙ การใช้หรือชกธงชาติคู่กับธงอื่นนอกจากที่กล่าวในข้อ ๑๘ ให้ปฏิบัติดังนี้

- (๑) เมื่อรวมกับธงชาติแล้วเป็นจำนวนคี่ ต้องให้ธงชาติอยู่กลาง
- (๒) เมื่อรวมกับธงชาติแล้วเป็นจำนวนคู่ ต้องให้ธงชาติอยู่กลางด้านขวา

ข้อ ๒๐ การใช้ธงชาติร่วมกับพระพุทธรูปและพระบรมรูปในพิธีการต่างๆ เพื่อเป็นที่สักการะร่วมกัน ให้จัดธงชาติอยู่ด้านขวาของพระพุทธรูป พระบรมรูปอยู่ด้านซ้าย

ส่วนที่ ๕

การใช้ การชก หรือการแสดงธงชาติคู่หรือร่วมกับ

ธงของต่างประเทศ

ข้อ ๒๑ การใช้ การชก หรือการแสดงธงชาติคู่หรือร่วมกับธงของต่างประเทศ จะต้องเป็นไปในลักษณะที่เท่าเทียมกัน เช่น ขนาดและสีของธง และความสูงต่ำของเสาธง เป็นต้น

ข้อ ๒๒ การใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติคู่หรือร่วมกับธงของต่างประเทศ ให้ปฏิบัติ ดังนี้

(๑) ถ้าใช้หรือชักธงของต่างประเทศประเทศเดียว ต้องให้ธงชาติเคียงคู่ อยู่ทางด้านขวาของธงต่างประเทศ

(๒) ถ้าใช้หรือชักธงของต่างประเทศเกินกว่าหนึ่งประเทศ ซึ่งเมื่อรวมกับ ธงชาติแล้วเป็นจำนวนคู่ ต้องให้ธงชาติอยู่กลาง

(๓) ถ้าใช้หรือชักธงของต่างประเทศเกินกว่าหนึ่งประเทศ ซึ่งเมื่อรวมกับ ธงชาติแล้วเป็นจำนวนคู่ ต้องให้ธงชาติอยู่กลางด้านขวา

ทั้งนี้ เว้นแต่กรณีที่เป็นการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติในอาคารสถานที่ หรือมีข้อตกลงระหว่างประเทศ หรือประเทศภาคีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น เช่น ให้ใช้ ชัก หรือ แสดงเรียงตามลำดับอักษร หรือเรียงตามลำดับการเป็นสมาชิก เป็นต้น ก็ให้ปฏิบัติตามข้อตกลง หรือข้อกำหนดนั้นๆ ได้

การใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติในการแข่งขันกีฬากระหว่างประเทศโดยปกติ ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของสมาคมกีฬากระหว่างประเทศ หรือตามหลักสากลที่ยอมรับ กันในนานาอารยประเทศ

ข้อ ๒๓ การใช้ธงชาติคู่กับธงของต่างประเทศสำหรับรถยนต์ ให้ใช้ปักธงชาติไว้ทางด้านขวา และธงของต่างประเทศไว้ทางด้านซ้าย

ยานพาหนะอื่นให้อนุโลมทำนองเดียวกับวิธีที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง เว้นแต่การใช้ บนเรือให้เป็นไปตามธรรมเนียมประเพณีของชาวเรือ

ส่วนที่ ๖

การใช้ธงชาติกับผู้เสียชีวิต

ข้อ ๒๔ การใช้ธงชาติประกอบเกียรติยศหรืออัฐิ ให้ใช้ธงชาติกับบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ประธานองคมนตรี

(๒) ประธานรัฐสภา

(๓) นายกรัฐมนตรี

(๔) ประธานศาลฎีกา

(๕) ผู้ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตนราชวราภรณ์

(๖) ผู้ที่เสียชีวิตเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่สู้รบหรือต่อสู้หรือช่วยเหลือการ สู้รบหรือต่อสู้ หรือเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือช่วยเหลือราชการในการป้องกันอธิปไตย หรือรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ หรือปราบปรามการกระทำผิดต่อความมั่นคงของรัฐหรือ ปราบปรามการกระทำผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จ

ราชการแทนพระองค์

(๗) ผู้ที่เสียชีวิตเนื่องจากได้แสดงความกล้าหาญช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ให้เป็นประโยชน์อย่างสำคัญแก่ทางราชการ โดยไม่เกรงภัยอันจะเกิดแก่ชีวิตของตน

(๘) บุคคลนอกจากที่กล่าวข้างต้น และเป็นผู้ที่ทางราชการเห็นสมควร สำหรับบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) และ (๔) ต้องเป็นผู้ที่เสียชีวิตในขณะที่ดำรงตำแหน่ง การใช้อำนาจปฏิบัติประกอบเกียรติยศหรืออัฐิของบุคคลตาม (๖) และ (๗) ในกรุงเทพมหานคร ให้เสนอขอความเห็นชอบจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่เกี่ยวข้องในจังหวัดอื่นๆ ให้เสนอขอความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอท้องที่หรือผู้บังคับบัญชาทหารระดับกองทัพบกหรือเทียบเท่าขึ้นไป แล้วแต่กรณี

การใช้อำนาจปฏิบัติประกอบเกียรติยศหรืออัฐิของบุคคลตาม (๘) ให้หัวหน้าส่วนราชการตามวรรคสาม เป็นผู้เสนอขอความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย

ข้อ ๒๕ การใช้อำนาจปฏิบัติคลุมศพ ให้ใช้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ในพิธีรับพระราชทานน้ำอาบศพหรือพิธีรดน้ำศพ

(๒) ในพิธีปลงศพตามประเพณีของทหารเรือ

(๓) ในระหว่างการเดินทางเคลื่อนย้ายศพเพื่อประกอบพิธีทางศาสนา

ข้อ ๒๖ การใช้อำนาจปฏิบัติคลุมหีบศพ หรืออัฐิ ให้ใช้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อเชิญหรือเคลื่อนย้ายศพหรืออัฐิ เพื่อประกอบพิธีรับพระราชทานน้ำอาบศพ รดน้ำศพ หรือบำเพ็ญกุศลตามพิธีทางศาสนา

(๒) ในระหว่างการเดินทางประกอบพิธีทางศาสนา

(๓) ในระหว่างการเดินทางตั้งศพเพื่อรับพระราชทานเพลิงศพ ประกอบการฌาปนกิจหรือเคลื่อนย้ายศพไปประกอบพิธีฝัง

ข้อ ๒๗ การใช้อำนาจปฏิบัติคลุมศพหรือหีบศพ ปกติให้ใช้คลุมตามความยาวขององคโดยให้ด้านต้นของฝืนองอยู่ทางส่วนศีรษะของศพ และจะต้องปฏิบัติไม่ให้เป็นการเสื่อมเสียเกียรติแก่อง

ห้ามมิให้วางสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงบนองชาติที่คลุมศพหรือหีบศพ

เมื่อจะรับพระราชทานน้ำอาบศพ บรรจุหรือฝังศพ ประชุมเพลิงศพตอนเผาจริงให้เชิญองชาติที่คลุมศพหรือหีบศพพับเก็บให้เรียบร้อย โดยมีให้ส่วนหนึ่งส่วนใดขององสัมผัสพื้น

ข้อ ๒๘ ผู้ได้รับพระราชทานโกศหรือหีบหลวงประกอบเกียรติยศศพอยู่แล้ว ถ้ามีสิทธิที่จะใช้อำนาจปฏิบัติคลุมศพด้วย ให้กระทำโดยวิธีเชิญองชาติในสภาพที่พับเรียบร้อยใส่พานตั้งไว้เป็นเกียรติยศที่หน้าที่ตั้งศพเช่นเดียวกับการตั้งเครื่องยศและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าเครื่องยศและเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ห้ามใช้อำนาจปฏิบัติหรือแถบสีองชาติคลุมหีบหรือตกแต่งโกศหรือหีบศพที่พระราชทานประกอบเกียรติยศศพ

ส่วนที่ ๓ การทำความเคารพธงชาติ

ข้อ ๒๙ เมื่อได้เห็นการชักธงชาติขึ้นและลงจากเสาธง ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ตามเวลาปกติที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๕

(๒) เมื่อมีการชักธงชาติขึ้นและลง ในพิธีการต่างๆ ให้แสดงความเคารพ โดยการยืนตรงหันไปทางเสาธง อาคาร หรือสถานที่ที่มีการชักธงชาติขึ้นและลง จนกว่าจะเสร็จการ ในกรณีที่ได้ยินเสียงเพลงชาติหรือสัญญาณการชักธงชาติ จะเห็นหรือไม่เห็นการชักธงชาติก็ตาม หรือในกรณีอยู่ในอาคารหรือยานพาหนะที่ไม่สามารถยืนแสดงความเคารพได้ ให้แสดงความเคารพโดยหยุดนิ่งในอาคารสาธารณะ จนกว่าการชักธงชาติหรือเสียงเพลงชาติหรือสัญญาณการชักธงชาติจะสิ้นสุดลง

สำหรับข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างของทางราชการหรือองค์การของรัฐซึ่งแต่งเครื่องแบบ ให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของทางราชการหรือองค์การของรัฐนั้น

นักเรียน นิสิต นักศึกษา ซึ่งแต่งเครื่องแบบ ให้ปฏิบัติตามระเบียบที่กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การของรัฐ กำหนด แล้วแต่กรณี หรือตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ โดยอนุโลม

ส่วนที่ ๔ การดูแลรักษาธงชาติ

ข้อ ๓๐ ให้หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าหน่วยงานผู้ปกครองอาคารสถานที่ราชการหรือสถานที่ทำการของหน่วยงานของรัฐและเอกชนผู้ครอบครองอาคารสถานที่ที่มีการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติ กวดขันดูแลให้มีการปฏิบัติตามระเบียบนี้โดยเคร่งครัด

ข้อ ๓๑ ให้เจ้าหน้าที่หรือบุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติ เก็บรักษาธงชาติไว้ด้วยความเคารพในสถานที่และที่เก็บอันสมควร

ข้อ ๓๒ การเชิญธงชาติจากที่เก็บรักษาเพื่อนำไปใช้ ชัก หรือแสดงในกรณีที่ธงชาติเป็นผืนผ้าให้เชิญไปในสภาพที่พับเรียบร้อย และด้วยอาการเคารพเมื่อถึงที่ที่จะใช้หรือแสดง จึงคลี่องออกเพื่อใช้หรือแสดงต่อไป

ในกรณีจะใช้ชัก ให้เชิญธงชาติไปยังเสาธง เมื่อใกล้จะถึงกำหนดเวลาแล้ว จึงปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๙

การเชิญธงชาติจากที่ที่ใช้ ชัก หรือแสดง ไปเก็บไว้ ณ ที่เก็บรักษา ให้ดำเนินการในลักษณะเดียวกับที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง

หมวด ๒

การใช้ การชก และการแสดงธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร

ส่วนที่ ๑

สถานที่ที่จะใช้ ชก และแสดงธงของต่างประเทศ

ข้อ ๓๓ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๖ (๕) และ (๖) แห่งพระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๕๒๒ การใช้ การชก หรือการแสดงธงของต่างประเทศ จะกระทำได้ ณ สถานที่และที่ยานพาหนะดังต่อไปนี้

- (๑) เรือหรืออากาศยานของรัฐต่างประเทศที่เข้ามาในราชอาณาจักร
- (๒) อาคารสถานที่ของทางราชการ และบริเวณถนนหรือที่สาธารณะที่เป็นเส้นทางผ่านของประมุขหรือบุคคลสำคัญของต่างประเทศ ซึ่งเดินทางมาเยือนหรือแวะพัก
- (๓) สถานที่ที่มีการจัดประชุมหรือการชุมนุมระหว่างประเทศ
- (๔) สถานที่ที่จัดการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ ที่พักนักกีฬา และบริเวณที่มีการชุมนุมอันเนื่องเกี่ยวกับการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ
- (๕) สถานที่อื่นตามที่ได้รับอนุญาตจากนายกรัฐมนตรี

ส่วนที่ ๒

โอกาสที่จะใช้ ชก หรือแสดงธงของต่างประเทศ

ข้อ ๓๔ การใช้ การชก และการแสดงธงของต่างประเทศบนเรือหรืออากาศยานของรัฐต่างประเทศที่เข้ามาในราชอาณาจักรในโอกาสมาเยือนหรือแวะพักหรือในโอกาสอื่นตามที่รัฐบาลไทยหรือส่วนราชการของรัฐบาลไทยอนุญาต ให้เป็นไปตามขนบธรรมเนียมระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ หรือตามความตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลของประเทศนั้น

ข้อ ๓๕ การชกและประดับธงของต่างประเทศตามอาคารสถานที่ของทางราชการ และบริเวณถนนหรือที่สาธารณะที่เป็นเส้นทางผ่านของประมุขหรือบุคคลสำคัญของต่างประเทศ ซึ่งเดินทางมาเยือนหรือแวะพัก ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๑ และข้อ ๒๒

การชกและประดับธงของต่างประเทศตามอาคารสถานที่ของเอกชน ในโอกาสดังกล่าว ให้เป็นไปตามประกาศเชิญชวนของทางราชการ และปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

ข้อ ๓๖ การใช้ การชก หรือการแสดงธงของต่างประเทศที่อาคารหรือบริเวณสถานที่ที่จัดการประชุม หรือที่มีการชุมนุมระหว่างประเทศ ให้ปฏิบัติดังนี้

- (๑) การประชุมหรือการชุมนุมระหว่างประเทศ ที่จัดโดยส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานผู้จัดมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลให้มีการใช้ การชก หรือ

การแสดงธงของต่างประเทศสมาชิกที่มาประชุมหรือชุมนุมคู่หรือร่วมกับธงชาติตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๑ และข้อ ๒๒

(๒) การประชุมหรือการประชุมระหว่างประเทศที่จัดโดยองค์การระหว่างประเทศที่รัฐบาลไทยเป็นสมาชิก และเป็นการจัดในสถานที่อื่นที่มีใช้สถานที่ตั้งหรือสถานที่ทำงานขององค์การระหว่างประเทศนั้น ให้องค์การระหว่างประเทศผู้จัดมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลให้มีการใช้การชัก หรือการแสดงธงของต่างประเทศร่วมกับธงชาติ โดยปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ใน (๑)

(๓) การประชุมหรือการประชุมระหว่างประเทศที่จัดโดยองค์การระหว่างประเทศที่ประเทศไทยรับรอง เช่น องค์การกาชาดสากลระหว่างประเทศ หรือองค์การลูกเสือโลก ให้องค์การระหว่างประเทศและหน่วยงานผู้จัดมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลให้มีการใช้ การชัก หรือการแสดงธงขององค์การระหว่างประเทศ ธงของประเทศสมาชิกร่วมกับธงชาติ โดยปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ใน (๑)

(๔) การประชุมหรือการประชุมระหว่างประเทศที่จัดโดยบุคคล คณะบุคคล หน่วยงานหรือองค์การอื่นนอกจากที่กล่าวใน (๑) (๒) และ (๓) ข้างต้น ให้ผู้จัดขออนุญาตใช้ ชักหรือแสดงธงของต่างประเทศต่อผู้มีอำนาจอนุญาต ดังต่อไปนี้

(ก) ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นเรื่องราวขออนุญาตต่อปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

(ข) ในจังหวัดอื่นๆ ให้ยื่นเรื่องราวขออนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัด คำร้องขออนุญาตตาม (ก) และ (ข) ให้เป็นไปตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ให้ผู้จัดมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลให้มีการใช้ การชัก หรือการแสดงธงของต่างประเทศ คู่หรือร่วมกับธงชาติ โดยปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ใน (๑)

ข้อ ๓๗ การใช้ การชัก หรือการแสดงธงของต่างประเทศ ธงขององค์การกีฬาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นสมาชิก หรือที่รัฐบาลไทยรับรอง ที่สนามแข่งขันกีฬา อาคาร หรือบริเวณที่พักนักกีฬา และบริเวณที่มีการชุมนุมอันเกี่ยวเนื่องกับการแข่งขันกีฬาให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) การแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศจัดโดยส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ สมาคมกีฬาที่หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบทางการกีฬารับรอง ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือสมาคมกีฬาผู้จัด มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติ ธงของต่างประเทศ และธงขององค์การกีฬาระหว่างประเทศ ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของสมาคมกีฬาระหว่างประเทศ หรือตามหลักสากลที่ยอมรับกันในนานาอารยประเทศ

ในกรณีที่ไม่มีการระเบียบหรือข้อบังคับของสมาคมกีฬาระหว่างประเทศกำหนดไว้ หรือมีข้อขัดแย้งในหลักสากลตามที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ปฏิบัติตามข้อ ๒๑ และ ข้อ ๒๒

(๒) การแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ จัดโดยบุคคล คณะบุคคล หรือหน่วยงานอื่นนอกจากที่กล่าวใน (๑) ให้บุคคล คณะบุคคล หรือหน่วยงานผู้จัดขออนุญาตใช้ ชักหรือแสดงธงของต่างประเทศ และหรือธงขององค์การกีฬาระหว่างประเทศ ต่อผู้มีอำนาจตามที่กำหนดไว้ใน

ข้อ ๓๖ (๔)

เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ให้ผู้จัดมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลให้มีการใช้ การชกหรือการแสดง
ของต่างประเทศ และหรือธงขององค์การกีฬาระหว่างประเทศคู่หรือร่วมกับธงชาติ ตามที่กำหนดไว้
ใน (๑)

ข้อ ๓๘ ผู้ใดหรือหน่วยงานใดประสงค์จะใช้ ชก หรือแสดงธงอื่นของต่างประเทศซึ่งจะ
ต้องได้รับอนุญาตจากนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๕๒๒
หรือประสงค์จะใช้ ชก หรือแสดงธงของต่างประเทศ ณ สถานที่อื่นนอกจากที่กล่าวในข้อ ๓๔
ข้อ ๓๕ ข้อ ๓๖ และข้อ ๓๗ ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตจากนายกรัฐมนตรีก่อนตามมาตรา ๔๖ (๖) แห่ง
พระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้ยื่นเรื่องราวต่อปลัดกระทรวงมหาดไทย เพื่อส่งผู้รักษาการตาม
ระเบียบนำเสนอนายกรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

คำร้องขออนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ประกาศ ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๔

พลเอก

(เปรม ติณสูลานนท์)

นายกรัฐมนตรี

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศ
ในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ การชัก หรือ การแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๒๙ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๖ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติอง พ.ศ. ๒๕๒๒ สำนักนายกรัฐมนตรีจึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ การชัก หรือ การแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกบทนิยามของคำว่า “การแสดงธง” ในข้อ ๔ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๒๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“การแสดงธง” หมายความว่า การที่บุคคลหรือคณะบุคคลได้ทำหรือสร้างให้ปรากฏเป็น รูปร่างไม่ว่าจะเป็นวัตถุ รูป ภาพ หรือสสาร ที่มีลักษณะเป็นสีที่มีความหมายถึงธง หรือแถบสี ธงที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้”

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๕ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๒๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้ แทน

“ข้อ ๑๕ ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐระดับธงชาติไว้ในสถานที่ อันควรในบริเวณที่ทำการทุกวันและตลอดเวลา

นอกเหนือจากกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าต้องมีการชักธงชาติขึ้นและลง ณ อาคารสถานที่ หรือบริเวณใดโดยปกติ ให้เป็นไปตามกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีนี้ตีพิมพ์ใน ราชกิจจานุเบกษา หน้า ๗ เล่มที่ ๑๒๐ ตอนพิเศษ ๔๓ ง วันที่ ๓๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

(๑) ชักขึ้นเวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา

(๒) ชักลงเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา

สำหรับอาคารสถานที่และยานพาหนะฝ่ายทหาร ให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของทหาร

ส่วนเรือเดินทะเล ให้ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเรือ”

ข้อ ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นส่วนที่ ๒ ทวิ การแสดงธงชาติในกรณีอื่น ข้อ ๑๕ ทวิ และข้อ ๑๕ ตริ ของหมวด ๑ การใช้ การชัก และการแสดงธงชาติของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ การชัก และการแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๒๙

“ส่วนที่ ๒ ทวิ

การแสดงธงชาติในกรณีอื่น

ข้อ ๑๕ ทวิ การแสดงธงชาติไว้ที่สิ่งบรรจู่ หีบห่อ สิ่งหุ้มห่อ สิ่งผูกมัด ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าใดๆ ที่มีได้มีลักษณะเป็นการเหยียดหยามต่อธงชาติ ประเทศไทยหรือชาติไทยให้ทำได้โดยสมควรในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เป็นการแสดงธงชาติที่กระทำโดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

(๒) เป็นการแสดงธงชาติที่กระทำโดยเอกชนเพื่อประโยชน์ทางการพาณิชย์ โดยได้รับความเห็นชอบจากส่วนราชการที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงพาณิชย์หรือกระทรวงอุตสาหกรรมแล้วแต่กรณี

(๓) เป็นการแสดงธงชาติที่กระทำโดยเอกชนในกรณีอื่นๆ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตามข้อ ๑๕ ตริ

หลักเกณฑ์และวิธีการขอความเห็นชอบในกรณีตาม (๒) ให้เป็นไปตามที่กระทรวงพาณิชย์หรือกระทรวงอุตสาหกรรม แล้วแต่กรณี ประกาศกำหนด สำหรับในกรณีตาม (๓) ให้เป็นไปตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีประกาศกำหนด

ข้อ ๑๕ ตริ ให้มีคณะกรรมการธง ประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนกระทรวงวัฒนธรรม ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้แทนสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นกรรมการ และให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการองมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและให้ความเห็นชอบการแสดงองค์ให้เป็นไปตามข้อ ๑๕ ทวิ และให้มีอำนาจหน้าที่แนะนำปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีในการดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบนี้หรือในการวินิจฉัยปัญหาและตีความเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้ด้วย”

ประกาศ ณ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

พันตำรวจโท

(ทักษิณ ชินวัตร)

นายกรัฐมนตรี

มติคณะรัฐมนตรี เรื่องการใช้ธงชาติ

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๖ เห็นชอบร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ ตามที่สำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเข้าไปตรวจพิจารณา โดยให้ถือเป็นหลักการว่า สถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา สถานศึกษา ที่ทำการรัฐวิสาหกิจ และองค์กรอื่น ๆ ของรัฐ นอกจากจะมีการชักธงขึ้นและลงตามเวลา เฉพาะในแต่ละวันแล้วให้ประดับธงชาติในที่อันสมควรเป็นการถาวร และสม่ำเสมอด้วย เพื่อสร้างความรู้สึกรักและภาคภูมิใจในความเป็นชาติ อีกทั้งเป็นการเผยแพร่ธงชาติไทยให้เป็นที่ปรากฏ ชินตาแก่ผู้พบเห็น ส่วนสถานที่ต่างๆ ของเอกชนให้อนุโลมตามความเหมาะสม และมอบให้กระทรวงวัฒนธรรมและสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีสอดส่องดูแล และให้คำแนะนำในการจัดทำ ธงชาติและสีธงชาติให้ได้มาตรฐานและเป็นไปตามกฎหมาย ไม่ลักลั่นกันหรือดัดแปลงตามอำเภอใจ จนผิดไปจากลักษณะและสีที่ควรจะเป็น

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยการใช้ การชก หรือการแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศ
ในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ การชก หรือ
การแสดงธงชาติและธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๕ และมาตรา ๕๖ วรยศแห่งพระราชบัญญัติของ พ.ศ. ๒๕๒๒
สำนักนายกรัฐมนตรีจึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ การชกหรือ
การแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๕ ทวิ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ การชก
หรือการแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๒๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ การชก หรือการแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศ
ในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๕ ทวิ การแสดงธงชาติไว้ที่สิ่งบรรจุ หีบห่อ สิ่งหุ้มห่อ สิ่งผูกมัด ผลิตภัณฑ์ สินค้าใดๆ
อาคาร สถานที่ ยานพาหนะ เครื่องแต่งกาย ร่างกายหรือสิ่งอื่นใด ที่มีได้มีลักษณะเป็นการ
เหยียดหยามต่อธงชาติ ประเทศไทย หรือชาติไทย ให้ทำได้โดยสมควรในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นการแสดงธงชาติที่กระทำโดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
- (๒) เป็นการแสดงธงชาติที่กระทำโดยเอกชนเพื่อประโยชน์ทางการพาณิชย์
- (๓) เป็นการแสดงธงชาติที่กระทำโดยเอกชนในกรณีอื่นๆ นอกจาก (๒)

หลักเกณฑ์และวิธีการขอความเห็นชอบในกรณีตาม (๒) และ (๓) ให้เป็นไปตามประกาศสำนัก
นายกรัฐมนตรี”

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

พันตำรวจโท

(ทักษิณ ชินวัตร)

นายกรัฐมนตรี

* ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ การชก หรือการแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร
(ฉบับที่ ๓) ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๘๙ ง วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๗

(สำเนา)

ที่ จ. ๔๔๖๒/๒๔๗๗

สำนักนายกรัฐมนตรี วังปารุสกวัน

วันที่ ๒๓ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

เรื่อง ประกวดเพลงชาติ

นายกรัฐมนตรี เรียน พระเจนดุริยางค์

ในสมัยที่สยามประเทศ ได้เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองมาเป็นระบอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีความมุ่งหวังที่จะบำรุงชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นนี้ ประชาชนพลเมืองควรมีเพลงชาติเป็นเครื่องปลุกใจให้รักชาติเพลงหนึ่งด้วย

บัดนี้ รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับรองทำนองเพลงของท่านเป็นเพลงชาติแล้ว ข้าพเจ้าจึงขอแสดงความชื่นชมยินดีในวุฒิสมาธรรมาและกำลังน้ำใจรักชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยให้ท่านประพันธ์เพลงนั้นสำเร็จเป็นอย่างดี และขอชมเชยคุณความดีของท่านในการสนองคุณชาติในครั้งนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยรฐนิยมนฉบับที่ ๔
เรื่อง การเคารพธงชาติ เพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี

ด้วยรัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่า ธงชาติ เพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี เป็นสิ่งสำคัญประจำชาติ พึงได้รับความเชิดชูเคารพของชาวไทยทั้งมวล จึงประกาศเป็น รฐนิยมนไว้ดังต่อไปนี้

๑. เมื่อได้เห็นการชักธงชาติขึ้น หรือลงจากเสาประจำสถานที่ราชการตาม เวลาปกติ หรือได้ยินเสียงแตรเดี่ยวหรือนกหวีดเป่าคำนับ หรือให้อาณัติสัญญาณ การชักธงชาติขึ้น หรือลดธงลง ให้แสดงความเคารพโดยปฏิบัติตามระเบียบเครื่องแบบหรือ ตามประเพณีนิยม

๒. เมื่อได้เห็นธงชัยเฉลิมพล ธงเรือรบ ธงประจำกองยุวชนทหาร หรือธง ประจำกองลูกเสือซึ่งทางราชการเชิญผ่านมา หรืออยู่กับที่ประจำแถวทหารหรือหน่วยยุวชน หรือลูกเสือ ให้แสดงความเคารพโดยปฏิบัติตามระเบียบเครื่องแบบหรือตามประเพณีนิยม

๓. เมื่อได้ยินเพลงชาติ ซึ่งทางราชการบรรเลงในราชการก็ดี ซึ่งบุคคลบรรเลง ในงานพิธีอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ให้ผู้ที่ร่วมงาน หรือที่อยู่ในงานนั้นแสดงความเคารพ โดยปฏิบัติตามระเบียบเครื่องแบบหรือตามประเพณีนิยม

๔. เมื่อได้ยินเพลงสรรเสริญพระบารมี ซึ่งทางราชการบรรเลงในราชการก็ดี ซึ่งบุคคลบรรเลงในโรงแรมหรสพ หรือในงานสโมสรใด ๆ ก็ดี ให้ผู้ที่ร่วมงานหรือในโรงแรมหรสพ นั้นแสดงความเคารพ โดยปฏิบัติตามระเบียบเครื่องแบบหรือตามประเพณีนิยม

๕. เมื่อได้เห็นผู้หนึ่งผู้ใดไม่แสดงความเคารพดังกล่าวในข้อ ๑-๒-๓ และ ๔ นั้น พึงช่วยกันตักเตือนชี้แจงให้เห็นความสำคัญแห่งการเคารพธงชาติ เพลงชาติ และเพลง สรรเสริญพระบารมี

ประกาศมา ณ วันที่ ๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๒

(ลงชื่อ) จอมพล ป. พิบูลสงคราม
(แปลก พิบูลสงคราม)
นายกรัฐมนตรี

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยรัฐนิยมฉบับที่ ๖
เรื่อง การเคารพธงชาติ เพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี

ด้วยรัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่า ทำนองและเนื้อร้องเพลงชาติ ซึ่งได้ประกาศไว้ ณ วันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗ นั้น ทำนองเพลงเป็นที่นิยมแพร่หลายตามสมควรแล้ว แต่เนื้อร้องจะต้องมีใหม่ เพราะชื่อประเทศได้เรียกว่าประเทศไทยแล้ว จึงได้ประกาศให้ประชาชนเข้าประกวดแต่งมาใหม่ บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาคัดเลือกเนื้อร้องบางบท เสนอให้คณะรัฐมนตรีวินิจฉัย คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาพิจารณาแล้ว ลงมติพร้อมกัน ตกลงตามบทเพลงของกองทัพบกโดยได้แก้ไขเล็กน้อย

จึงประกาศเป็นรัฐนิยมไว้ดังต่อไปนี้

๑. ทำนองเพลงชาติ ให้ใช้ทำนองเพลงของพระเจนดุริยางค์ ตามที่มีอยู่ ณ กรมศิลปากร

๒. เนื้อร้องเพลงชาติ ให้ใช้บทเพลงของกองทัพบก ดังต่อไปนี้

ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย	เป็นประชารัฐไผทของไทยทุกส่วน
อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล	ด้วยไทยล้วนหมายรักสามัคคี
ไทยนี้รักสงบแต่ถึงรบไม่ขลาด	เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่
สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี	เถลิงประเทศชาติไทยทวีมีชัย ชโย

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๒

(ลงชื่อ) จอมพล ป. พิบูลสงคราม
(แปลก พิบูลสงคราม)
นายกรัฐมนตรี

เกียรติความรู้

การประดับธงพระอิสริยยศ หน้าพระราชพาหนะ
ตามพระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๕๒๒ กำหนดไว้ดังนี้

๑. ธงมหाराชใหญ่ - ธงประจำพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ใช้ประดับ
หน้าพระราชพาหนะ และเหนือพระราชมณเฑียรที่ประทับมีลักษณะรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส
พื้นธงสีเหลือง ตรงกลางเป็นรูปครุฑพ่าห์สีแดง

๒. ธงราชินีใหญ่ - ธงประจำพระองค์ สมเด็จพระบรมราชินี ใช้ประดับหน้าพระราชพาหนะ ลักษณะเหมือนธงมหาราชใหญ่ ต่างที่ตัดปลายเป็นแฉกรูปหางนกแซงแซว ใช้เฉพาะกรณีที่สมเด็จพระบรมราชินีเสด็จพระองค์เดียว หากโดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะประดับเฉพาะธงมหาราชใหญ่

๓. ธงเยาวราชใหญ่ - ธงประจำพระองค์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส พื้นธงมี ๒ สี รอบนอกสีขาบ รอบในสีเหลือง กว้างยาวครึ่งหนึ่งของรอบนอก มีรูปครุฑพ่าห์สีแดงอยู่ตรงกลาง ใช้ประดับพระราชพาหนะและเหนือที่ประทับของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

๔. ธงเยาวราชใหญ่ฝ่ายใน - ธงประจำพระองค์พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน ตอนต้น ๒ ใน ๓ ส่วนของความยาวของผืนธงเหมือนธงเยาวราชใหญ่ ตอนปลาย เป็นสีขาวตัดเป็นแฉกรูปหางนกแซงแซว ลีอก ๑ ใน ๓ ส่วนของความยาวของผืนธง

๕. ธงราชวงศ์ใหญ่ฝ่ายใน - ธงประจำพระองค์สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ และสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน ตอนต้น ๒ ใน ๓ ส่วนของความยาวของผืนธงเหมือนธงราชวงศ์ใหญ่ฝ่ายหน้า ตอนปลายเป็นสีขาวตัดเป็นแฉกรูปหางนกแซงแซว ลีอก ๑ ใน ๓ ส่วนของความยาวของผืนธง

การพับธงชาติ

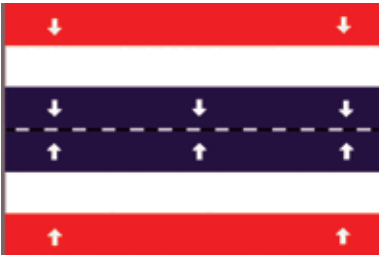
รูปที่ ๑

รูปที่ ๖

รูปที่ ๒

รูปที่ ๗

รูปที่ ๓

รูปที่ ๘

รูปที่ ๔

รูปที่ ๙

รูปที่ ๕

รูปที่ ๑๐

รูปที่ ๑๑

รูปที่ ๑๒

รูปที่ ๑๓

รูปที่ ๑๔

รูปที่ ๑๕

รูปที่ ๑๖

รูปที่ ๑๗

รูปที่ ๑๘

รูปที่ ๑๙

รูปที่ ๒๐

รูปที่ ๒๑

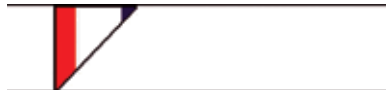
รูปที่ ๒๒

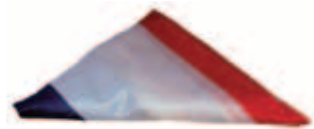
รูปที่ ๒๓

รูปที่ ๒๔

๒๕

การทำลายธงชาติเก่าที่ชำรุดเสื่อมสภาพ

ในกรณีที่ธงชาติชำรุด เสียหาย หรือขาดวินโดว์สมควรนำมาใช้ ให้ทำลายอย่างเหมาะสม และถูกต้อง ซึ่งกระทำได้โดยวิธีการฉีกผืนธงชาติที่เสื่อมสภาพแล้วให้ริ้วสีแยกออกจากกัน ให้หมดสภาพ หรือลักษณะอันเป็นผืนธงชาติ หรือแถบสีธงชาติ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๕

ขั้นตอนที่ ๖

สัญลักษณ์ประจำชาติไทย

คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๔ เห็นชอบการกำหนดสัญลักษณ์ประจำชาติไทย จำนวน ๓ สิ่ง ตามที่คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ เสนอ ดังนี้

สัตว์ประจำชาติ

ช้างไทย Chang Thai

(Elephant หรือ *Elephas maximus*)

- ลักษณะ** : เป็นช้างเผือก ภายในวงกลมพื้นสีแดง
- เหตุผล** : “ช้างไทย” เป็นสัตว์ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และประเพณีของไทย มาช้านานเป็นที่รู้จักแพร่หลายและมีอายุยืนนาน ตลอดจนถึงเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยช้างที่มีลักษณะเป็นมงคลตามตำราคชลักษณ์ จะเป็นสัตว์คู่บารมี และใช้ช้างในการศึกสงครามมาโดยตลอด

ดอกไม้ประจำชาติ

ดอกราชพฤกษ์ (คูน) Ratchaphruek (*Cassia Fistula* Linn.)

- ลักษณะ** : ดอกราชพฤกษ์ มีสีเหลืองออกดอกเป็นช่อห้อยเป็นพวงระย้า ดอกที่ออกจะมีทั้งดอกตูม ดอกบาน ส่วนเกสรจะร่วงบ้างในบางดอกตามกาลเวลา ซึ่งธรรมชาติดอกราชพฤกษ์จะบานไม่พร้อมกัน
- เหตุผล** : ต้นราชพฤกษ์ หรือคูน เป็นต้นไม้พื้นเมืองรู้จักกันแพร่หลายสามารถปลูกขึ้นได้ทุกภาคในประเทศไทยมีประโยชน์มาก ผักเป็นสมุนไพรมีค่ายิ่งในตำรับแพทย์แผนโบราณ และแก่นแข็งใช้ทำเสาเรือนได้ดี
- ต้นคูน มีประวัติเกี่ยวข้องกับประเพณีของชาวไทย เพราะเป็นไม้ที่มีชื่อเป็นมงคลนาม และอาถรรพ์ มีอายุยืนนาน มีทรวดทรงและพุ่มงาม
  - แก่นไม้ราชพฤกษ์เคยใช้ในพิธีสำคัญ ๆ มาก่อน เช่น พิธีลงหลักเมืองใช้เป็นเสาเอกในการก่อสร้างพระตำหนัก ทำยอดคชชาจวมพล และยอดธงชัยเฉลิมพลของกองทหาร

สถาปัตยกรรมประจำชาติ

ศาลาไทย Sala Thai (Pavilion)

- ลักษณะ** : เป็นศาลาไทยประเภทเรือนเครื่องสับ อยู่ภายในวงกลมตั้งอยู่บนพื้นสีเขียว แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์และความเป็นประเทศเกษตรกรรมของชาติไทย ฉากด้านหลังเป็นสีฟ้าแสดงถึงความสดใสของประเทศไทย อันเป็นประเทศในเขตร้อน สีของท้องฟ้าที่สดใสจึงแสดงถึงความสดชื่นเบิกบาน
- เหตุผล** : ศาลาไทย เป็นสถาปัตยกรรมที่สะท้อนภูมิปัญญาช่างไทย มีความสง่างามที่โดดเด่นจากสถาปัตยกรรมชาติอื่น

หนังสืออ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. **คู่มือ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับธงชาติ**, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๖.

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. **คู่มือเพลงสำคัญของแผ่นดิน** : โรงพิมพ์ ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๗.

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ. **ธงสำคัญของชาติ**, กรุงเทพฯ : บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๘.

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. **คู่มือข้อปฏิบัติเกี่ยวกับธงชาติ**, กรุงเทพฯ : บริษัท เซเวน พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๑.

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. **คู่มือเพลงสำคัญของแผ่นดิน**, กรุงเทพฯ : บริษัท เซเวน พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๑.

กรมเสมียนตรา กระทรวงกลาโหม. **๑๐๐ ปี กรมเสมียนตราประมวลแบบธรรมเนียมทหาร** แผนกโรงพิมพ์ กองบริการ สำนักงานสนับสนุนสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, ๒๕๕๒.

พิพิธภัณฑ์ธงสยาม. **ธงสยามไทยเมิน ฝรั่งมอง** : มุฉนินธิเพื่อพิพิธภัณฑ์ไทย, ๒๕๕๓.

พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย. **เอกสารคู่มือรวมลิงก์ข้อมูลเพลงชาติไทยและเพลงสรรเสริญพระบารมี (t-h-a-i-l-a-n-d.org)** : มุฉนินธิเพื่อพิพิธภัณฑ์ไทย, ๒๕๕๔.

ขอขอบคุณ

กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย
โดยกองออกแบบและก่อสร้างพลับพลาพิธี

ที่ปรึกษา

หัวหน้าผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี

(นายระพีพันธุ์ สริวัฒน์)

ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

(นายสุรินทร์ เงินรูปงาม)

ผู้อำนวยการกองสวัสดิการ กรมส่งเสริมการค้า

สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

(พันเอก กิตติศักดิ์ บุญสุข)

ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทย

(นายพฤตพิพล ประชุมผล)

คณะทำงาน

๑.	นางจันทน์	หาทรัพย์	ประธานคณะทำงาน
๒.	นายวรุฒิ	หอมเนียม	คณะทำงาน
๓.	นายสมบัติ	สุธรรมรักษ์	คณะทำงาน
๔.	นางสายใจ	แจ่มจิราวรรณ	คณะทำงาน
๕.	นายเกียรติกมล	จั่งไส	คณะทำงาน
๖.	นางสาวอวยพร	ศรีทองเกิด	คณะทำงาน
๗.	นางสาวจันทกาญจน์	คล้อยสาย	คณะทำงาน

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
เลขที่ ๑ ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๖๒๙ ๙๙๗๙ โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๕๓๒๒
www.identity.opm.go.th

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

เลขที่ ๑ ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๖๒๙ ๙๔๗๔ โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๕๓๒๒

www.identity.opm.go.th